

Acord de parteneriat – articolul 10 alineatul (6)

CCI	2021RO16FFPA001
Titlul	Acordul de parteneriat - România
Versiune	1.1
Primul an	2021
Ultimul an	2027
Numărul deciziei Comisiei	C(2022)5132
Data deciziei Comisiei	25.07.2022

Cuprins

1. Selecționarea obiectivelor de politică și a obiectivului specific al FTJ.....	4
Tabelul 1: Selecționarea obiectivului de politică și a obiectivului specific al FTJ, cu justificare.....	4
2. Opțiuni, coordonare și complementaritate la nivel de politică.....	26
Un rezumat al opțiunilor de politică și al principalelor rezultate preconizate pentru fiecare dintre fondurile vizate de acordul de parteneriat – articolul 11 alineatul (1) litera (b) punctul (i) din RDC.....	26
Coordonarea, demarcarea și complementaritățile dintre fonduri și, după caz, coordonarea dintre programele naționale și cele regionale - articolul 11 alineatul (1) litera (b) punctul (ii) din RDC	61
Complementaritățile și sinergiile dintre fondurile vizate de acordul de parteneriat, FAMI, FSI, IMFV și alte instrumente ale Uniunii – articolul 11 alineatul (1) litera (b) punctul (iii) din RDC.....	70
3. Contribuția la garanția bugetară din cadrul InvestEU, cu justificare ¹	97
Tabelul 2A: Contribuția la InvestEU (defalcare pe ani).....	97
Tabelul 2B: Contribuția la InvestEU (rezumat)	97
Justificare, luând în considerare modul în care aceste quantumuri contribuie la realizarea obiectivelor de politică selectate în cadrul acordului de parteneriat în conformitate cu articolul 10 alineatul (1) din Regulamentul InvestEU.....	97
4. Transferuri ¹	98
4.1. Transferuri între categorii de regiuni.....	99
Tabelul 3A: Transferuri între categorii de regiuni (defalcare pe ani).....	99
Tabelul 3B: Transfer între categorii de regiuni (rezumat).....	99
Justificare.....	99
4.2. Transferuri către instrumente care fac obiectul gestiunii directe sau indirecte	102
Tabelul 4A: Transferuri către instrumente care fac obiectul gestiunii directe sau indirecte, atunci când această posibilitate este prevăzută în actul de bază* (defalcare pe ani)	102
Tabelul 4B: Transferuri către instrumente care fac obiectul gestiunii directe sau indirecte, atunci când această posibilitate este prevăzută în actul de bază*) (rezumat)	102
Justificare.....	102
4.3. Transferuri între FEDR, FSE+ și Fondul de coeziune sau către un alt fond sau alte fonduri	103
Tabelul 5A: Transferuri între FEDR, FSE+ și Fondul de coeziune și către un alt fond sau alte fonduri* (defalcare pe ani)	103
Tabelul 5B: Transferuri între FEDR, FSE+ și Fondul de coeziune sau către alt fond sau alte fonduri (rezumat).....	103
Justificare.....	103
Tabelul 6A: Transfer de resurse din FEDR și din FSE+ ca sprijin complementar către FTJ (defalcare pe ani).....	105
Tabelul 6B: Transfer de resurse din FEDR și din FSE+ ca sprijin complementar către FTJ (rezumat).....	105
Justificare.....	105
4.5. Transferuri de la obiectivul „Cooperare teritorială europeană” (Interreg) la obiectivul „Investiții pentru ocuparea forței de muncă și creștere economică”	106
Tabelul 7: Transferuri de la obiectivul „Cooperare teritorială europeană” (Interreg) la obiectivul „Investiții pentru ocuparea forței de muncă și creștere economică”	106
Justificare.....	106
5. Forma contribuției Uniunii pentru asistența tehnică.....	107
Justificare.....	108
6. Concentrarea tematică	109
6.1 FEDR/FC	109
6.2 FSE+	110
7. Alocarea financiară preliminară din fiecare fond vizat în cadrul acordului de parteneriat pentru fiecare obiectiv de politică, pentru obiectivul specific al FTJ și pentru asistența tehnică, la nivel național și, după caz, la nivel regional.....	111
Tabelul 8: Alocarea financiară preliminară din FEDR, Fondul de coeziune, FTJ, FSE+, FEAMPA per obiectiv de politică, obiectivul specific al FTJ și asistența tehnică*	111
Justificare.....	113

8. Lista programelor planificate în cadrul fondurilor vizate de acordul de parteneriat, cu respectivele alocări financiare preliminare pentru fiecare fond și contribuția națională corespunzătoare pe categorii de regiuni.....	114
Tabelul 10: Lista programelor Interreg planificate.....	117
9. Un rezumat al acțiunilor planificate pentru consolidarea capacității administrative de execuție a fondurilor vizate de acordul de parteneriat.....	118
10. O abordare integrată de gestionare a problemelor demografice și/sau a nevoilor specifice ale regiunilor și zonelor (dacă este cazul).....	120
11. Un rezumat al evaluării îndeplinirii condițiilor favorizante relevante menționate la articolul 15 și în anexele III și IV (opțional).....	122
Tabelul 11: Condiții favorizante.....	122
12. Ținta preliminară privind contribuția în domeniul climei	123
DOCUMENTE	124

1. Selecționarea obiectivelor de politică și a obiectivului specific al FTJ

Referință: articolul 11 alineatul (1) litera (a) din RDC

Tabelul 1: Selecționarea obiectivului de politică și a obiectivului specific al FTJ, cu justificare

Obiectiv selecționat	Program	Fond	Justificare pentru selecționarea unui obiectiv de politică sau a obiectivului specific al FTJ
<p>1. O Europă mai competitivă și mai inteligentă, prin promovarea unei transformări economice inovatoare și inteligente și a conectivității TIC regionale</p>	<p>Programul Creștere Inteligentă, Digitalizare si Instrumente Financiare (POCIDIF)</p> <p>Programul Sănătate (POS)</p> <p>Programul Regional București-Ilfov</p> <p>Programul Regional Nord-Vest</p> <p>Programul Regional Sud-Est</p> <p>Programul Regional Sud-Muntenia</p> <p>Programul Regional Sud-Vest Oltenia</p> <p>Programul Regional Vest</p> <p>Programul Regional Centru</p> <p>Programul Regional Nord-Est</p>	<p>FEDR</p>	<p>Recomandarea Specifică de Țară (RST) 2019 și 2020 identifică probleme multiple aferente domeniului cercetare/dezvoltare/inovare: sistem CDI nefuncțional, capacitate de inovare scăzută a economiei, subfinanțare publică cronică, dar și investiții private reduse, bază științifică fragmentată și cooperare redusă între sistemul de cercetare și mediul de afaceri.</p> <p>La nivel național, este în proces de adoptare Strategia Națională de Cercetare, Inovare și Specializare Inteligentă (SNCISI), elaborată pe baza analizei factorilor care obstrucționează difuzarea inovației și digitalizării. Aceasta conține informații privind procesul de guvernare, monitorizare și evaluare, procesul de descoperire antreprenorială la nivel național și identificarea/actualizarea domeniilor de specializare inteligentă, ținând cont de strategiile regionale și Planul de Acțiuni pentru Managementul Tranziției Industriale. La nivel regional, strategiile regionale de specializare inteligentă au luat în considerare punctele tari ale fiecărei regiuni și au priorizat măsurile care abordează provocările specifice.</p> <p>De asemenea, European Innovation Scoreboard (Tabloul de Bord European privind Inovarea) 2021 poziționează RO pe ultimul loc în UE în materie de inovare și o clasifică drept un inovator emergent, din cauza provocărilor menționate anterior. Participarea la Programul-cadru pentru cercetare și inovare al UE este redusă, în timp ce performanța resurselor umane din domeniul cercetării și inovării este mult sub media UE. În perioada 2012–2019 rata performanței pentru RO a scăzut cu 33%. Ponderea IMM-urilor care introduc produse/procese inovatoare este de 4,6%, comparativ cu media actuală a UE de 35,6%. Producția științifică rezultată din colaborarea mediului public cu cel privat a clasat RO în 2021 pe</p>

Obiectiv selecționat	Program	Fond	Justificare pentru selecționarea unui obiectiv de politică sau a obiectivului specific al FTJ
			<p>ultimul loc, ceea ce subliniază, încă o dată, sfera restrânsă de colaborare pentru intervenții de tip public-privat, finanțarea redusă a intervențiilor de tip networking, precum și lipsa unor măsuri structurale menite să stimuleze crearea de rețele și de centre de excelență. În ceea ce privește ocuparea forței de muncă, personalul CD este de 4 ori mai mic decât media UE, iar mobilitatea resurselor umane în știință și tehnologie este cea mai scăzută din UE (1,6% față de 7,6% în UE în 2021). Conform Anexei D a RȚ 2019 performanța RO în C&I stagnează, iar rezultatele tehnologice sunt reduse.</p> <p>SNCISI și RIS3 regionale au evidențiat necesitatea: unei mai intense orientării către piață a cercetării publice, adaptării serviciilor de transfer tehnologic la nevoile pieței, dezvoltării inteligente a infrastructurilor, reducerii fragmentării lanțului de inovare și integrării în lanțurile de valoare naționale/internaționale. Competitivitatea IMM-urilor este susținută prin creșterea colaborării cu organizațiile C&I, asigurarea transferului tehnologic, implementarea de tehnologii noi, consolidarea start-up-urilor inovatoare și sprijin pentru scale-up extindere, modernizare industrială, progres tehnologic și o economie regională sustenabilă. Dezvoltarea ecosistemului de inovare depinde de dezvoltarea de organisme suport (de ex. incubatoare, acceleratoare, clustere, etc) care să contribuie la generarea de soluții și idei. Este nevoie de dezvoltarea competențelor în domeniile identificate de specializare inteligentă, precum și a unor competențe profesionale adaptate la economia cunoașterii în ceea ce privește procesul de descoperire antreprenorială la nivel național și regional.</p> <p>Pentru a răspunde provocărilor identificate la nivel național și regional este necesară consolidarea realizărilor în domeniile tematice identificate în strategiile regionale de specializare inteligentă. Aceasta se va realiza prin măsuri pro-active și investiții în direcțiile de cercetare cu potențial aplicativ ridicat, care vizează produse cu înaltă valoare adăugată, asimilabile de către industria</p>

Obiectiv selecționat	Program	Fond	Justificare pentru selecționarea unui obiectiv de politică sau a obiectivului specific al FTJ
			<p>autohtonă. Astfel, va fi sprijinită coagularea eforturilor mediului academic, ale mediului economic și autorităților publice, în vederea realizării transformării economice inteligente și contribuției la obiectivele Spațiului European al Cercetării.</p> <p>România se află pe locul 25 în UE în ceea ce privește integrarea tehnologiei digitale în activitățile de afaceri. În categoria „servicii publice digitale”, România se află pe ultimul loc în rândul statelor membre, toți indicatorii fiind mult sub media UE.</p> <p>Digitalizarea contribuie la îmbunătățirea inovării și a competitivității, atât ale mediului de afaceri, cât și ale autorităților publice. În ceea ce privește integrarea tehnologiei digitale, întreprinderile din RO se situează cu mult sub media UE. În 2020, doar 14% dintre întreprinderi utilizau analiza volumelor mari de date, 23% utilizau rețelele sociale de comunicare și 26% utilizau serviciile cloud. Sunt necesare acțiuni pentru consolidarea culturii digitale, analiza și luarea deciziilor pe baza datelor sau eficientizarea activităților. Punctele slabe privind digitalizarea sunt: standardizarea insuficientă, lipsa cooperării, nivelul scăzut de informatizare și lipsa interoperabilității. Pentru a sprijini procesul de tranziție către o guvernare digitală este necesară adoptarea de noi servicii publice inovatoare sau upgradarea semnificativă a celor existente și dezvoltarea de noi servicii digitale conexe conceptului de Smart City, în beneficiul cetățenilor și companiilor. În domeniul sănătății, este necesară creșterea furnizării serviciilor de e-sănătate, precum și dezvoltarea unor soluții eficiente de e-sănătate.</p>
<p>2. O Europă mai verde, rezilientă, cu emisii reduse de dioxid de carbon care trece la o economie cu zero emisii de carbon, prin promovarea tranziției către o energie curată și echitabilă, a investițiilor verzi și albastre, a economiei circulare, a atenuării schimbărilor climatice și adaptării la acestea, a prevenirii și gestionării riscurilor și a mobilității</p>	<p>Programul Dezvoltare Durabilă (PODD)</p> <p>Programul Transport (POT)</p> <p>Programul Regional București-Ilfov</p>	<p>FEDR FC FEAMPA</p>	<p>În domeniul energiei, în Planul Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice 2021-2030 (PNIESC) au fost preluate țintele și obligațiile din Pachetul legislativ Energie curată pentru toți europenii 2030, principiul „Eficiența energetică pe primul loc” și Pactul Verde European pentru atingerea neutralității climatice 2050, respectiv creșterea ponderii energiei din surse regenerabile în consumul final până la 30,7% în 2030 în toate cele</p>

Obiectiv selecționat	Program	Fond	Justificare pentru selecționarea unui obiectiv de politică sau a obiectivului specific al FTJ
urbane sustenabile	Programul Regional Nord-Vest Programul Regional Sud-Est Programul Regional Sud-Muntenia Programul Regional Sud-Vest Oltenia Programul Regional Vest Programul Regional Centru Programul Regional Nord-Est Programul Acvacultura si Pescuit (PAP)		<p>3 sectoare relevante (producerea energiei electrice, încălzire și răcire, respectiv transport) și scăderea consumului final de energie cu 40,4% în 2030, prin acțiuni de îmbunătățire a eficienței energetice.</p> <p>RT 2020 menționează că investițiile în eficiența energetică sunt scăzute, fiind nevoie de investiții suplimentare pentru îndeplinirea obiectivului UE 2030. PNIESC propune economii de energie de 45,1%, raportate la consumul primar aferent 2030. Cea mai mare pondere în consumul total final de energie (cca. 34%) o are sectorul rezidențial, fiind necesară creșterea eficienței energetice în sector. Prin Strategia de Renovare pe Termen Lung s-a propus un scenariu de creștere graduală a ratei anuale de renovare de la 0,69% la 3,39%. Creșterea randamentelor sistemelor urbane de termoficare poate asigura o performanță energetică crescută prin investiții pentru dezvoltarea SACET concomitent cu modernizarea rețelei de termoficare. Eficiența energetică se poate asigura și prin intervenții în IMM și întreprinderi mari, precum și prin dezvoltarea capacităților de producție de energie din surse regenerabile, infrastructura de gaz, a sistemelor inteligente de energie și adecvantei sistemului. Totodată, măsurile privind eficiența energetică vor contribui la creșterea calității aerului.</p> <p>Se înregistrează un deficit de conformare în domeniul apa/apă uzată, față de Directiva 98/83/CE (4,5 mil români nu au acces la apă curentă) și Directiva 91/271/CEE (România are cel mai slab nivel de conformare din UE, existând o procedură de infringement pentru aglomerările cu peste 10 000 l.e.). În 2019, 70,9% din populație era conectată la sistemul public de alimentare cu apă, 54,2% la canalizare și doar 52,9% la canalizare prevăzute cu stații de epurare. RT 2020 subliniază aceste deficiențe, în special privind accesul la apă și la canalizare în zonele rurale, cantitatea și calitatea apei potabile, ceea ce impune investiții consistente în sector. Aceste investiții vor fi în linie cu Planul Național de Investiții pentru Conformare și Master Planurile Județene reactualizate.</p>

Obiectiv selecționat	Program	Fond	Justificare pentru selecționarea unui obiectiv de politică sau a obiectivului specific al FTJ
			<p>RT 2019 menționează că există riscul de neîndeplinire a obiectivului de pregătire pentru reutilizare și reciclare a deșeurilor municipale pentru 2020. RT 2020 precizează că rata de reciclare a deșeurilor municipale este 14% și de depozitare a deșeurilor de 70%. Sunt necesare măsuri pentru prevenirea/reducerea cantităților de deșeuri, reutilizarea și valorificarea deșeurilor și sistarea activității depozitelor neconforme în vederea atingerii țintelor din Pachetul economie circulară.</p> <p>RT 2020 prezintă aspectele care conduc la diminuarea biodiversității, iar RT 2019 indică deficiențe privind infrastructura verde. Totodată, este necesară implementarea directivelor 92/43 și 79/409 amendată prin 2009/147/CE privind habitatele naturale, fauna, flora și conservarea păsărilor sălbatice. Astfel, investițiile vor sprijini elaborarea și implementarea planurilor de management pentru siturile Natura 2000 și ariile naturale protejate, inclusiv a ariilor marine protejate, monitorizare și conservare a diversității biologice, precum și acțiuni de reconstrucție ecologică a ecosistemelor degradate.</p> <p>România este deficitară în ceea ce privește remedierea siturilor, ceea ce impune măsuri care să asigure cunoașterea exactă a situației acestora, evaluarea riscului asupra mediului pentru ca, ulterior, să se poată realiza remedierea siturilor contaminate, inclusiv refacerea ecosistemelor naturale și asigurarea calității factorilor de mediu.</p> <p>România trebuie să asigure calitatea datelor și raportarea calității aerului conform Directivelor 2008/50/CE și 2016/2284. RT 2020 subliniază importanța asigurării îmbunătățirii rețelei de monitorizare a calității aerului și sprijinirea raportării datelor.</p> <p>De asemenea, frecvența fenomenelor meteorologice extreme (inundații, secetă, eroziune costieră) au provocat daune și sunt necesare investiții pentru adaptarea la schimbările climatice, managementul riscurilor și creșterea rezilienței în fața dezastrelor.</p>

Obiectiv selecționat	Program	Fond	Justificare pentru selecționarea unui obiectiv de politică sau a obiectivului specific al FTJ
			<p>Investițiile sunt prioritizate în funcție de evaluarea națională a riscurilor.</p> <p>Mobilitatea urbană este generatoare de poluare și congestie crescută a traficului. RT 2020 precizează necesitatea investițiilor care să permită tranziția de la traficul individual motorizat către transportul sustenabil, ecologic și nepoluant, pentru alinierea la ținta de reducere a emisiilor din transport.</p> <p>În ceea ce privește nevoile sectorului de pescuit și acvacultură, acestea au fost identificate în analiza SWOT realizată la nivel național și corelate cu politicile specifice sau transectoriale la nivelul UE și la nivel național, în mod deosebit: Politica Comună de Pescuit, angajamentele Comisiei Generale pentru pescuit în Marea Mediterană, Pactul Verde European, Strategia UE pentru biodiversitate pentru 2030, Strategia de la fermă la consumator, Strategia europeană pentru materialele plastice într-o economie circulară și Planul Național Strategic Multianual privind Acvacultura, elaborat pe baza orientărilor strategice ale Uniunii pentru dezvoltarea durabilă a acvaculturii și a Comunicării UE privind economia albastră durabilă. Se pot crea sinergii între intervențiile FEAMPA și Misiunea Restaurarea oceanului și apelor noastre până în 2030 din cadrul programului Orizont Europa cu privire la restaurarea și conservarea ecosistemelor acvatice, combaterea poluării și specializarea inteligentă în cadrul economiei albastre. PAP sprijină activitățile de acvacultură de creștere a producției și a performanței de mediu, inclusiv diversificarea sectorului cu specii de la baza trofică, metode de producție cu impact de mediu scăzut și conversia la acvacultura ecologică.</p>
3. O Europă mai conectată prin dezvoltarea mobilității	Programul Transport Programul Regional București-Ilfov Programul Regional Nord-Vest	FEDR FC	Sectorul infrastructură și transport din România se află sub media europeană la toate criteriile de analiză privind investițiile și infrastructura, conform Tabloului de bord european privind transportul și infrastructura (2019). În consecință, RST 2019 și 2020 se referă la direcționarea investițiilor către transportul durabil.

Obiectiv selecționat	Program	Fond	Justificare pentru selecționarea unui obiectiv de politică sau a obiectivului specific al FTJ
	Programul Regional Sud-Est Programul Regional Sud-Muntenia Programul Regional Sud-Vest Oltenia Programul Regional Vest Programul Regional Centru Programul Regional Nord-Est		<p>De asemenea, RT 2020 subliniază că rețeaua rutieră este una dintre cele mai puțin dezvoltate din UE, ceea ce are un impact negativ asupra competitivității țării. Rămâne prioritară realizarea infrastructurii pentru rețeaua primară, TEN-T centrală și globală, urmată de rețeaua secundară de transport care are rolul de a asigura accesibilitatea regională și urbană a rețelei primare de transport în mod eficient.</p> <p>Starea generală și fiabilitatea infrastructurii rutiere de acces la TEN-T necesită investiții pentru noi legături rutiere secundare, reabilitarea celor existente către rețeaua rutieră și nodurile TEN-T pentru asigurarea unei mobilități naționale, regionale, intrajudețene și interjudețene, precum și locale durabile, reziliente. Starea precară și rețeaua sub-dezvoltată descurajează viitoare investiții în România, în condițiile în care infrastructura este un element cheie în evaluarea localităților pentru companiile în expansiune.</p> <p>România se confruntă cu cel mai mare număr de decese din accidente rutiere și, ca urmare, este necesară implementarea măsurilor identificate în strategia adoptată privind siguranța traficului. Pentru asigurarea sustenabilității investițiilor, vor fi încurajate măsurile de tranziție verde care să asigure atingerea țintelor din cadrul planurilor de control al poluării aerului (stații electrice pentru toată infrastructura rutieră, electrificare linii ferate și achiziționarea de materiale rulant ecologic).</p> <p>Au fost identificate nevoi de investiții cu un rang ridicat de prioritate pentru a dezvolta rețele transeuropene de transport rutier și feroviar, în special legăturile cu regiunile periferice de peste Munții Carpați, de exemplu din nord-est și cu Delta Dunării, și pentru a facilita accesul la centrele industriale. În prezent, există disparități semnificative în ceea ce privește dimensiunea rețelei de căi ferate raportat la cererea de trafic și resursele financiare insuficiente pentru întreținerea și operarea la standarde de calitate corespunzătoare. Investițiile în calea ferată au în vedere îmbunătățirea parametrilor tehnici inclusiv ERTMS, precum și</p>

Obiectiv selecționat	Program	Fond	Justificare pentru selecționarea unui obiectiv de politică sau a obiectivului specific al FTJ
			<p>măsurile de siguranță.</p> <p>Lipsa fiabilității și navigabilității la nivelul șenalului navigabil de pe Dunăre și a canalelor sale, în ceea ce privește lățimea, cât și adâncimea, face ca timpurile de parcurs pentru barje și vase să fie mari, cu efect negativ semnificativ asupra costurilor și atractivității transportului naval de marfă și turistic. Infrastructura rutieră și feroviară din porturi este veche și prost întreținută. Numărul și capacitatea terminalelor intermodale de marfă sunt limitate.</p> <p>La nivel regional, investițiile în infrastructură destinate eliminării blocajelor de trafic conduc la creșterea gradului de mobilitate a persoanelor și bunurilor. Planurile pentru Dezvoltare Regionale identifică nevoia de modernizare și dezvoltare a infrastructurii regionale, prioritizarea intervențiilor având în vedere asigurarea legăturii rutiere către/dinspre rețeaua rutieră și nodurile TEN-T, precum și către/dinspre tronsoanele de autostradă în curs de finalizare și deservirea unui număr cât mai mare de cetățeni.</p> <p>Dezvoltarea zonelor periurbane rezidențiale generează deplasări frecvente către centrul urban, iar infrastructura de transport nu este adaptată pentru a susține acest număr ridicat de deplasări, ceea ce duce la aglomerarea traficului și la creșterea accidentelor.</p> <p>Lipsa de centuri ocolitoare face ca traficul greu să traverseze adesea zona centrală a orașelor suprasolicitând infrastructura de transport local și afectând într-un mod negativ calitatea aerului și siguranța rutieră și compromite implementarea unor proiecte de mobilitate urbană durabilă precum dezvoltarea infrastructurii pentru biciclete sau a traseelor pietonale.</p>
4. O Europă mai socială și mai favorabilă incluziunii, prin implementarea Pilonului european al drepturilor sociale	Programul Educație și Ocupare (POEO) Programul Incluziune și Demnitate Socială (POIDS)	FEDR FSE+	În ceea ce privește domeniul educației, RST au vizat asigurarea accesului egal la educație și formare, combaterea părăsirii timpurii a școlii, consolidarea competențelor, învățarea digitală, participarea populației în procesul de învățare pe tot parcursul vieții și asigurarea relevanței pentru piața muncii a educației și formării, inclusiv a educației terțiare, în concordanță cu tranziția digitală și

Obiectiv selecționat	Program	Fond	Justificare pentru selecționarea unui obiectiv de politică sau a obiectivului specific al FTJ
	Programul Sănătate Programul Regional București-Ilfov Programul Regional Nord-Vest Programul Regional Sud-Est Programul Regional Sud-Muntenia Programul Regional Sud-Vest Oltenia Programul Regional Vest Programul Regional Centru Programul Regional Nord-Est Programul Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare		<p>tranziția verde. RT 2020 subliniază că întârzierile în raționalizarea și modernizarea infrastructurii școlare pot afecta calitatea educației (58% din școli au surplus de spațiu în timp ce 22% din elevi învață în școli aglomerate în special în urban). Există disparități între mediul rural și urban, distanțele până la școli și grădinițe în zonele rurale și cheltuielile pentru navetă reprezentând bariere în accesul la educație. Educația și îngrijirea timpurie, au o pondere redusă (13,2% din copiii sub 3 ani față de media UE de 35,1%) mai ales în mediul rural și în rândul copiilor de etnie romă. Rata de participare la învățământul preșcolar este semnificativ mai scăzută decât media UE de (86,3% față 94,8%) ceea ce accentuează inegalitatea între elevi pe parcursul tuturor ciclurilor educaționale. Fenomenul părăsirii timpurii a școlii se manifestă orizontal, pe fondul unui proces de învățământ ineficient, lipsit de dotări și de relevanță pentru nevoile elevilor, dar și inaccesibil pentru copiii din comunități marginalizate sau din grupuri dezavantajate și cu un deficit semnificativ de cadre didactice motivate și adecvat pregătite, mai ales în mediul rural. Cu o rată de părăsire timpurie a școlii de 15,3%, România este departe de ținta de 11,3% pentru 2020 și de nivelul UE 27 de 10,2%. Pe de altă parte, nivelul foarte scăzut de alfabetizare funcțională evidențiat de evaluările PISA ridică probleme pentru integrarea socio-profesională ulterioară a elevilor. Totodată, se constată o scădere a interesului pentru educația terțiară, dar și o lipsă a relevanței programelor universitare pentru mediul economic și pentru provocările curente, ceea ce îngreunează accesul la piața muncii. Învățământul profesional și tehnic (IPT) nu se bucură de atractivitate, confruntându-se cu un nivel crescut al abandonului școlar cauzat de slaba adecvare a IPT la cerințele pieței muncii, echipamente învechite, migrația personalului calificat, lipsa unei rute complete de învățământ dual. Participarea adulților la programele de învățare continuă este foarte scăzută (1,3 % față de media UE de 10,8 %). Competențele digitale ale populației se îmbunătățesc, dar rămân printre cele mai scăzute din UE: în 2019, doar 31 % din populație deținea cel puțin</p>

Obiectiv selecționat	Program	Fond	Justificare pentru selecționarea unui obiectiv de politică sau a obiectivului specific al FTJ
			<p>competențe digitale de bază (față de media UE de 56 %). RT 2022 subliniază faptul că alinierea insuficientă a competențelor la cererea pieței muncii rămâne o provocare. Lacunele de competențe sunt mai evidente în domeniile afectate de tranziția verde: eficiența energetică și clădirile verzi, tehnologiile curate și materialele ecologice sau organizarea productivă și ecologică a muncii, ceea ce necesită construirea unei forțe de muncă mai rezistente la schimbările cererii de competențe. Sistemul de educație se confruntă cu provocări semnificative legate de eficiență, calitate, accesibilitate și caracter abordabil (din punct de vedere al costurilor) pentru copiii provenind din grupuri și medii defavorizate. În acest sens, sunt necesare mecanisme orizontale pentru asigurarea caracterului inclusiv al educației, combaterea discriminării și segregării școlare la toate nivelurile. Conform Monitorului educației și formării 2020, asigurarea calității și a educației și formării relevante pentru piața muncii rămâne, în continuare, provocarea cheie pentru România. De asemenea, asigurarea dezvoltării competențelor pentru o tranziție justă necesită un efort susținut menit să îmbunătățească competențele prin intermediul oportunităților de calitate de perfecționare și reconversie profesională.</p> <p>În ceea ce privește piața muncii, se constată un procent ridicat de emigrare, muncă nedeclarată, mobilitate scăzută, incidență crescută a șomajului de lungă durată 29,9 în 2020), un procent ridicat de femei inactive, deficit de lucrători calificați și neconcordanțe între cererea și oferta de competențe. Proiecțiile privind evoluția populației anticipează pentru România o continuare a declinului demografic prin diminuarea proporției populației în vârstă de muncă (cu 2,6 puncte procentuale până în 2027) și prin creșterea ratei dependenței, deși în anul 2020, rata de ocupare a populației în vârstă de 20-64 ani a depășit cu 0,8 puncte procentuale ținta națională de 70% stabilită în contextul Strategiei Europa 2020. În prezent, există aprox. 100 mii șomeri de lungă durată din care 88%</p>

Obiectiv selecționat	Program	Fond	Justificare pentru selecționarea unui obiectiv de politică sau a obiectivului specific al FTJ
			<p>În zone rurale și cca. 9% romi. În România, ca și la nivel european, se remarcă, în continuare, o vulnerabilitate a femeilor pe piața muncii, situație ce impune accesibilizarea măsurilor de conciliere a vieții profesionale cu cea de familie. RST 2020 recomandă dezvoltarea de forme flexibile de lucru, măsuri de activare. În contextul decarbonizării și al digitalizării este necesară asigurarea competențelor relevante pentru piața muncii și actualizarea competențelor specifice ale angajaților ca urmare a evoluțiilor tehnologice rapide, inclusiv a competențelor digitale și verzi, precum și formare continuă a angajaților în conformitate cu nevoile angajatorilor. Tranzițiile verzi necesită competențe și aptitudini adecvate începând de la educația timpurie până la formarea adulților, pentru a asigura resursele umane adecvate pentru economia circulară și locurile de muncă verzi, precum și o forță de muncă bine pregătită, capabilă să utilizeze și să valorifice toate investițiile în infrastructurile și echipamentele verzi. În acest context, dobândirea de competențe verzi va reprezenta o temă orizontală atât în cadrul programelor de educație, cât și în cadrul activităților de învățare pe tot parcursul vieții și va fi una dintre temele prioritare în cadrul intervențiilor pentru tineri, în vederea asigurării integrării acestora în economie și societate și a adaptabilității la schimbare. Este nevoie de optimizarea sistemelor de educație și formare conform cerințelor pieței muncii, dar și eficiența funcționării pieței muncii. Rata tinerilor NEET rămâne la un nivel ridicat (14,8% în 2020), atingând valori de peste 18% în cazul femeilor și în cazul tinerilor rezidenți în mediul rural, fiind necesare, în acest context, măsuri specifice și opțiuni viabile de integrare.</p> <p>Antreprenoriatul și economia socială reprezintă mecanisme cheie pentru crearea și dezvoltarea afacerilor, având potențial de combatere a migrației, prin crearea de oportunități de afaceri și locuri de muncă. Antreprenorialul social poate fi un instrument cheie pentru valorificarea potențialului grupurilor defavorizate pe</p>

Obiectiv selecționat	Program	Fond	Justificare pentru selecționarea unui obiectiv de politică sau a obiectivului specific al FTJ
			<p>piața muncii în contextul FSE+, dar cu personalizarea sprijinului, inclusiv prin instrumente financiare, în vederea asigurării sustenabilității afacerilor. În contextul reformelor de pe piața muncii, trebuie îmbunătățite mecanismele de monitorizare a acesteia, de anticipare a nevoii de competențe, de evaluare a măsurilor active și formare profesională. Totodată, este necesară creșterea capacității SPO, în acord cu rolul său central pentru implementarea măsurilor active de ocupare și a intervențiilor care vizează Garanția pentru Tineret. Pentru politici de ocupare apropiate de nevoile reale și pentru asigurarea impactului intervențiilor pe piața muncii este necesară implicarea reală a partenerilor sociali, prin îmbunătățirea dialogului social și creșterea capacității acestora.</p> <p>Ponderea populației aflate în situație de risc de sărăcie este mare (23,5%, față de media UE de 17,1%) și afectează copiii, tinerii și persoanele vârstnice, populația roma, locuitorii din mediul rural, persoanele cu dizabilități, cu nivel scăzut de școlaritate, familiile monoparentale sau cu mai mulți copii. Anexa D a RT 2019 subliniază nevoia prioritara de investiții pentru a îmbunătăți accesul comunității roma la măsuri integrate de sprijin și la servicii de masă. Astfel, prin intervențiile propuse, sprijinul va fi direcționat către aceste grupuri în situații de vulnerabilitate atât prin operațiuni directe dedicate, precum cele pentru dezinstituționalizare și trecerea la servicii non-rezidențiale de tip familial și comunitar, personalizate în funcție de nevoile lor, dar și prin măsuri venite în ajutorul unor categorii mai largi de persoane (prin instrumentul Dezvoltarea Locală plasată sub Responsabilitatea Comunității, prin masuri de dezvoltare/înființare de servicii comunitare integrate și ajutor pentru persoanele cele mai defavorizate. În vederea creșterii calității vieții acestor persoane se va intensifica sprijinul de care beneficiază, precum și implicarea lor în propunerea și implementarea măsurilor, cu luarea în considerare a lecțiilor învățate în perioada 2014-2020.</p>

Obiectiv selecționat	Program	Fond	Justificare pentru selecționarea unui obiectiv de politică sau a obiectivului specific al FTJ
			<p>Sărăcia copiilor este o consecință a sărăciei familiilor lor. În toate țările UE, copiii reprezintă grupul cel mai vulnerabil, media UE (24,3%) ilustrând faptul că 1 din 4 copii sunt expuși riscului de sărăcie sau excluziune socială, dar în România situația este mai precară, 2 din 5 copii sunt cu risc de sărăcie sau excluziune socială (38,1%). Prin intervențiile propuse se va asigura sprijin într-o abordare integrată, prin furnizarea de servicii sociale pentru prevenirea separării copilului de familie, precum și pentru reintegrarea copilului în familie, suport pentru copiii vulnerabili și familii monoparentale, precum și servicii sociale, educaționale, culturale, recreative care să favorizeze incluziunea. Pe de altă parte, analiza datelor statistice a evidențiat că, în acest moment, serviciile de îngrijire a persoanelor vârstnice din România deservesc 12.500 de persoane în vârstă, adică doar 1,3% din persoanele aflate în nevoie. Măsurile planificate prin acest Obiectiv de Politică vor urmări sprijinul direct prin servicii de îngrijire la domiciliu pentru persoanele vârstnice din mediul urban, furnizarea de servicii comunitare integrate în mediul rural, precum și promovarea de soluții și servicii de locuire integrate pentru bătrânii în risc de excluziune locativă, cu respectarea principiului non-segregării.</p> <p>Conform Raportului de țară 2020, comunitatea romă se confruntă cu dificultăți privind accesul la educație, la servicii de sănătate și pe piața muncii, din cauza gradului scăzut de acoperire a securității sociale, a stigmatizării și discriminării. Rata de înscriere a copiilor romi în sistemul de învățământ este încă sub media națională, rata părăsirii timpurii a școlii este ridicată, iar segregarea educațională rămâne o provocare, în special în rândul elevilor din mediul rural, copiilor romi și copiilor cu dizabilități. Astfel, anexa D a RȚ 2019 face referire specifică la aceste grupuri vulnerabile și include nevoi prioritare de investiții pentru a îmbunătăți accesul lor la o educație incluzivă de calitate, în instituții nesegregate. Potrivit Raportului de țară din 2020, oamenii care trăiesc în comunități marginalizate,</p>

Obiectiv selecționat	Program	Fond	Justificare pentru selecționarea unui obiectiv de politică sau a obiectivului specific al FTJ
			<p>precum și în locuințe sau barăci temporare informale, reprezintă o nouă formă de excludere a locuințelor. Anexa D a RT 2019 subliniază, de asemenea, nevoile prioritare de investiții pentru promovarea integrării socio-economice a comunității roma, dezvoltarea în mod integrat și cuprinzător de locuințe sociale, a serviciilor și infrastructurii pentru grupurile vulnerabile, în vederea reducerii segregării spațiale, inclusiv prin proiecte de regenerare urbană. Prin intervențiile propuse se va asigura sprijin atât într-o abordare transversală, cât și prin măsuri dedicate, după caz, pentru a adresa provocările specifice ale comunității roma în domeniile vizând incluziunea socială, locuirea, educația și ocuparea.</p> <p>De asemenea, conform Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei naționale privind Imigrația pentru perioada 2021 - 2024 (Anexa 2 la HG 884/2021), România trebuie să asigure funcționarea centrelor necesare prestării de servicii pentru migranți.</p> <p>Prin Programul Sănătate sunt prevăzute o serie de acțiuni care vor răspunde la RST legate de sănătate emise în 2019 și 2020, care se referă la îmbunătățirea accesului și a rentabilității asistenței medicale sau la întărirea rezilienței sistemului de sănătate.</p> <p>RT 2020 evidențiază principalele provocări ale sistemului de sănătate: starea de sănătate sub media UE, una din cele mai scăzute speranțe de viață din UE, rata mortalității evitabile și cea din cauze tratabile printre cele mai înalte din UE, accesibilitate redusă la servicii de sănătate, cu diferențe mari între urban și rural și pentru grupurile cu venituri mici și persoane vârstnice. Nevoile medicale sunt ridicate în special pentru copii și pensionari, iar îngrijirea preventivă și ambulatorie sunt subfinanțate. Unitățile medicale și medicii sunt distribuiți inegal între rural și urban, iar rețeaua de medici de familie scade constant și nu există stimulente pentru cei din rural. Cheltuielile cu asistența medicală preventivă sunt reduse, iar dotarea cu echipamente terapeutice și de diagnostic este printre cele mai deficitare din UE. Este necesară prevenirea bolilor</p>

Obiectiv selecționat	Program	Fond	Justificare pentru selecționarea unui obiectiv de politică sau a obiectivului specific al FTJ
			<p>infecțioase. Serviciile pentru persoanele în vârstă sunt în continuare limitate, responsabilitățile fiind împărțite între diverșii actori instituționali. Pentru a răspunde acestei situații, Anexa D a RȚ 2019 prevede nevoi prioritare de investiții pentru a crește accesul la serviciile de sănătate primară și prevenție; dezvoltarea de soluții de îngrijire în ambulatoriu și e-sănătate, în special la nivel comunitar și pentru grupurile vulnerabile; sprijinirea infrastructurii de sănătate, cu accent pe îngrijirea primară/ambulatorie și facilitățile pentru îngrijirea intermediară; dezvoltarea îngrijirii la domiciliu, a îngrijirii pe termen lung și a infrastructurilor și serviciilor bazate pe comunitate, în special pentru persoanele în vârstă, copiii vulnerabili și familiile acestora și persoanele cu dizabilități; sprijinirea unor măsuri eficiente la nivel național pentru îmbătrânirea activă. Viziunea pentru serviciile dezvoltate este de a asigura sustenabilitatea acestora pe termen mediu și lung. Prin urmare, este prevăzută continuarea finanțării acestora prin asigurarea unui mecanism durabil.</p> <p>Excluziunea socială va fi abordată prin măsuri care contribuie la creșterea rolului culturii și turismului în dezvoltarea economică, incluziunea socială, de creștere a accesului la servicii de calitate și programe de educație formală și non-formală, în cadrul taberelor de elevi și preșcolari / a centrelor multidisciplinare de tineret și a centrelor de agrement și prin acțiuni cultural-educative.</p> <p>Valorificarea patrimoniului cultural pentru creșterea atractivității turistice și dezvoltării sustenabile locale reprezintă de altfel una dintre prioritățile la nivel regional. Conform analizei efectuate de Banca Mondială (2019), în perspectiva pregătirii Strategiei de Dezvoltare Turistică a României cu orizont 2030, turismul este un catalizator al revitalizării activităților economice în zonele defavorizate, contribuind la dezvoltarea economiei locale și regionale, în beneficiul comunităților, prin crearea de locuri de muncă, inclusiv pentru grupurile vulnerabile. Este prevăzut sprijin pentru digitalizare în cultură care va sprijini accesul la serviciile și</p>

Obiectiv selecționat	Program	Fond	Justificare pentru selecționarea unui obiectiv de politică sau a obiectivului specific al FTJ
			<p>conținutul cultural.</p> <p>Diferența dintre teritoriile urbane și cele rurale. La nivel macro, sistemul de asistență socială, din momentul descentralizării responsabilității către autoritățile locale, ca urmare a reformelor începute în anii '90, s-a dezvoltat la nivelul serviciilor de specialitate, structurate de obicei la nivel județean și mai puțin la nivelul intervenției, la nivelul autorităților locale (orașe și comune), nivel la care a apărut decalajul rural-urban, în detrimentul ruralului. Cel mai important factor care a dus la dezvoltarea inegală rural-urban este lipsa resurselor financiare pentru investiții. Oamenii din mediul rural sunt mai expuși excluziunii sociale, în principal copiii și tinerii, precum și populația romă. persoanele în vârstă, persoanele cu dizabilități, familiile monoparentale și cele cu mulți copii. În mediul urban se mențin discrepanțele privind grupurile vulnerabile, astfel încât, deși indicatorul ratei riscului sărăciei este mai mic decât în mediul rural, categoriile vulnerabile cele mai expuse sunt aceleași ca și în mediul rural. Rata riscului de sărăcie în zonele rurale este de aproape cinci ori mai mare decât în orașe. Conform Raportului INS “Tendințe sociale” din 2019, mediul rural se menține sub nivelul de dezvoltare socială și economică a celui urban, confruntându-se cu provocări specifice și fiind o sursă de “insule de sărăcie” și excluziune socială. Politicile de incluziune socială sunt menite să sprijine incluziunea socială a persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile, în special a celor cu risc ridicat, inclusiv reducerea decalajului rural-urban în ceea ce privește sărăcia și excluziunea socială și creșterea accesului la servicii de calitate pentru populația vulnerabilă.</p>
5. O Europă mai aproape de cetățeni prin promovarea dezvoltării sustenabile și integrate a tuturor tipuri de teritorii și a inițiativelor locale	Programul Regional București-Ilfov Programul Regional Nord-Vest	FEDR FEAMPA	România se numără printre primele 10 țări în ceea ce privește suprafața din Europa și cu o diversitate de teritorii în ceea ce privește relieful, resursele, tradițiile, patrimoniul istoric etc. Aceste provocări vor fi abordate prin 8 programe regionale, care iau în

Obiectiv selecționat	Program	Fond	Justificare pentru selecționarea unui obiectiv de politică sau a obiectivului specific al FTJ
	Programul Regional Sud-Est Programul Regional Sud-Muntenia Programul Regional Sud-Vest Oltenia Programul Regional Vest Programul Regional Centru Programul Regional Nord-Est Programul Acvacultura si Pescuit		<p>considerare diversitatea și unicitatea fiecărei regiuni. În același timp, fiecare regiune are un amestec de teritorii cu proporții diferite între zonele urbane și rurale, dezvoltate și subdezvoltate, tipuri de activități, nivelul veniturilor populației etc., niciuna dintre regiuni nefiind dezvoltată sau subdezvoltată total.</p> <p>Pentru asigurarea coeziunii economice și sociale și redresării tendinței de adâncire a decalajelor între regiunile mai dezvoltate și cele mai puțin dezvoltate, este necesară o abordare integrată a problemelor teritoriale, atât la nivel urban, cât și la nivelul unor microregiuni definite prin anumite trăsături specifice.</p> <p>Printre provocările urbane identificate se numără: poluarea, degradarea spațiilor publice, lipsa spațiilor verzi, cartiere cu blocuri de locuințe vechi și cu un consum energetic ridicat, segregarea socio-spațială, mobilitatea urbană, conectivitatea, accesibilitatea și tranziția digitală, lipsa de soluții fezabile pe termen lung privind combaterea scăderii demografice, creșterea polarizării sociale, lipsa incluziunii sociale, conectivitatea redusă sau deficitară, în zonele metropolitane sau către obiective turistice/ de patrimoniu, accesul deficitar la infrastructura educațională, calitatea scăzută a serviciilor publice în localitățile rurale din zonele metropolitane sau din proximitatea zonelor urbane, nivel ridicat de degradare a obiectivelor de patrimoniu, nivel scăzut de valorificare a potențialului turistic, natural sau antropoc, amplificarea ambuteiajelor de trafic și a poluării, migrația dinspre mediul urban spre mediul rural.</p> <p>Ca urmare a unui proces de migrare a populației din orașe către zonele rurale și periurbane, în special către localitățile rurale din apropierea orașelor mari, se dezvoltă zone periurbane care generează nevoi de investiții pentru furnizarea de servicii publice de educație, transport public, agrement, sănătate, similar celor din mediul urban.</p> <p>Provocările cu care se confruntă centrele urbane - economice,</p>

Obiectiv selecționat	Program	Fond	Justificare pentru selecționarea unui obiectiv de politică sau a obiectivului specific al FTJ
			<p>sociale, demografice, estetice și de mediu - sunt interconectate și se manifestă diferit de la un oraș la altul.</p> <p>Zonele urbane mari/reședințele de județ se confruntă cu provocări legate în principal de mediu (zone verzi), mobilitate și regenerare urbană, dar în același timp și cu provocări legate de valorificarea potențialului lor cultural și turistic major. În consecință, sunt prevăzute alocări financiare dedicate acestor domenii, sub forma unor proiecte integrate.</p> <p>Tot la nivelul municipiilor mari, există încă un grad scăzut de relaționare într-un context teritorial mai larg, în fața provocărilor regionale, naționale sau globale. La aceasta se adaugă implementarea parțială a strategiilor de dezvoltare durabilă integrată a zonelor metropolitane, zonelor urbane funcționale, zonelor de influență, lipsa viziunii asupra dezvoltării orașelor ca motoare ale creșterii economice moderne, mobilitatea urbană la nivelul zonei de influență (ZM sau ZUF), conectivitatea, accesibilitatea și tranziția digitală, lipsa soluțiilor fezabile pe termen lung pentru combaterea declinului demografic, creșterea polarizării sociale, o incluziune socială deficitară, un ritm încetinit al reducerii sărăciei etc.</p> <p>Zonele urbane mici și mijlocii se confruntă cu provocări legate de valorizarea potențialului lor cultural și turistic ca sursă de îmbunătățire a statutului lor economic și social. De asemenea, în cazul orașelor mici și mijlocii, principalele provocări sunt legate mai mult de spațiul urban degradat, dar și de poluare, lipsa spațiilor verzi, cartiere cu blocuri vechi și consum mare de energie, terenuri degradate, slab dezvoltate sau transport public inexistent; infrastructură culturală insuficient dezvoltată sau inexistentă; valorizarea redusă a resurselor turistice și culturale, declinul demografic și îmbătrânirea populației, probleme sociale accentuate etc.</p> <p>În cadrul fiecărui program regional, problemele și provocările</p>

Obiectiv selecționat	Program	Fond	Justificare pentru selecționarea unui obiectiv de politică sau a obiectivului specific al FTJ
			<p>orașelor din regiune au fost abordate individual. Dezvoltarea patrimoniului natural și ecoturismului sunt priorități identificate în Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă 2030 și Master Planul pentru Dezvoltarea Turismului Național 2007 – 2026. Potențialul turistic natural și cultural este semnificativ și divers, dar insuficient exploatat fiind afectat de lipsa infrastructurii de acces și a unor amenajări care să asigure vizibilitatea, ceea ce face ca ponderea turismului în PIB-ul regional să fie mult sub potențial. Stațiunile balneare pot contribui la dezvoltarea turismului, datorită calității izvoarelor termale, patrimoniului istoric și cultural dar necesită reabilitare și modernizare precum și o promovare susținută.</p> <p>Strategia pentru cultură și patrimoniu național 2016-2022 evidențiază rolului culturii în dezvoltarea integrată a teritoriilor. Patrimoniul cultural necesită ample investiții de modernizare, conservare și restaurare și concentrare pe obiectivele cele mai reprezentative. Patrimoniul natural, în special rezervațiile și monumentele, trebuie protejate dar și integrate în circuitul turistic, ceea ce presupune asigurarea de facilități de acces și protecția și păstrarea integrității acestora.</p> <p>Documentele strategice la nivel regional analizează potențialul turistic și propun reabilitarea și modernizarea lor pentru a aborda provocările regionale de dezvoltare și a contribui la dezvoltarea economiei locale și a bunăstării populației. Abordarea integrată și bazată pe nevoile locale a turismului și culturii este justificată de analiza teritorială și cartografierea nevoilor și potențialului de dezvoltare, cu referire la provocările regionale și zonele relevante așa cum sunt ele identificate în strategii teritoriale sau locale, unde turismul și cultura au potențial local important pentru dezvoltarea durabilă la nivel local. Starea patrimoniului cultural, istoric și natural și calitatea infrastructurilor adiacente sunt precare, fiind necesare investiții care vizează în special protecția și valorificarea acestuia și includerea lor în circuitele turistice.</p>

Obiectiv selecționat	Program	Fond	Justificare pentru selecționarea unui obiectiv de politică sau a obiectivului specific al FTJ
			<p>Pentru dezvoltarea integrată a zonelor pescărești, sunt încurajate parteneriatele locale în domeniul pescuitului și acvaculturii, în cadrul priorității Favorizarea dezvoltării unei economii albastre durabile în zonele costiere, insulare și continentale și favorizarea dezvoltării comunităților care practică pescuitul și acvacultura. Este necesară exploatarea mai bună de către comunitățile locale a oportunităților oferite de economia albastră durabilă, valorificând și consolidând resursele de mediu, culturale, sociale, turistice umane. Vor fi sprijinite intervențiile integrate care vizează promovarea activităților economice alternative / complementare care depind în mod tradițional de pescuit și / sau acvacultură, în corelare cu strategiile de dezvoltare inteligentă.</p>
<p>8. A permite regiunilor și cetățenilor să facă față efectelor sociale, asupra ocupării forței de muncă, economice și de mediu ale tranziției către țintele energetice și climatice ale Uniunii pentru 2030 și o economie neutră din punct de vedere climatic a Uniunii până în 2050, în temeiul Acordului de la Paris.</p>	<p>Programul Tranzitie Justa</p>	<p>FTJ</p>	<p>Ca stat membru al Uniunii Europene, România și-a asumat obiectivul UE privind neutralitatea climatică până în 2050 conform Legii Europene a Climei. Atingerea obiectivelor privind neutralitatea climatică presupune, în primul rând, decarbonarea sectorului energetic prin închiderea treptată a minelor, închiderea sau reconversia unor unități de producție a energiei electrice sau termice bazate pe combustibili fosili, măsuri care vor fi reflectate în cadrul Legii privind decarbonizarea și în legislația secundară aferentă, de stabilire a calendarului pentru dezafectarea capacității totale instalate pe cărbune și lignit, care vor intra în vigoare până cel târziu la data de 30 iunie 2022. Acest proces al decarbonării energetice trebuie dublat de un proces de decarbonare a întreprinderilor cu mari emisii de CO2 (în special întreprinderile din siderurgie, industria chimică și cea de petrol și gaze), precum și de o consolidare a eforturilor de implementare a măsurilor de eficiență energetică în industrie ce ar putea aduce economii de energie substanțiale în industria cimentului și industria prelucrătoare. Toate aceste procese vor avea are un impact ridicat asupra forței de muncă, generând șomaj, dispariția unor meserii, nevoia de noi competențe și aptitudini, creând presiuni în special asupra forței de muncă cu un grad redus de specializare și educație.</p>

Obiectiv selecționat	Program	Fond	Justificare pentru selecționarea unui obiectiv de politică sau a obiectivului specific al FTJ
			<p>În plus, trebuie avut în vedere faptul că tranziția înseamnă pierderea unor locuri de muncă deosebit de importante ca nivel al veniturilor (un salariu mediu net și de peste 30% peste media județului) cu impact direct asupra nivelului de trai al persoanelor afectate și al familiilor acestora. Abordarea echitabilă și coerentă a consecințelor sociale și economice ale tranziției către neutralitatea climatică a Uniunii necesită utilizarea la maximum a finanțărilor oferite prin FTJ.</p> <p>Ariile geografice de intervenție precum și nevoile aferente sunt stabilite la nivelul planurilor teritoriale pentru o tranziție justă elaborate pentru cele 6 județe (Hunedoara, Gorj, Dolj, Galați, Prahova și Mureș) identificate în Anexa D a Raportului de Țară 2020 ca necesitând sprijin imediat pentru atenuarea efectelor negative ale tranziției economice și sociale și în procesul de reducere semnificativă a GES (65% din emisiile de GES din România provenind din industria minieră și producția de energie).</p> <p>Județele Hunedoara și Gorj angajează 90% din întreaga forță de muncă minieră din România, numărul total de locuri de muncă legate de extracția cărbunelui, producția de energie pe cărbune sau în lanțul valoric al acestor activități reprezintă aprox.29.000. Hunedoara și Gorj sunt responsabile de aproximativ 90% din emisiile GES cauzate de centralele electrice pe cărbune sau aproximativ 30% din toate emisiile de GES din România provenite din exploatarea și producția cărbunelui. Tranziția de la extracția și utilizarea combustibililor fosili va duce la dispariția acestor locuri de muncă. Aceste județe au o serie de instalații industriale cu emisii ridicate de GES, ceea ce se adaugă provocărilor propuse de drumul către decarbonizare, deoarece multe dintre aceste companii vor parcurge restructurări masive începând cu 2021, ceea ce va influența negativ economia locală și gradul de ocupare a forței de muncă.</p> <p>În județele Dolj, Galați, Prahova și Mureș, un procent semnificativ al forței de muncă este angajat în producția de energie și căldură pe</p>

Obiectiv selecționat	Program	Fond	Justificare pentru selecționarea unui obiectiv de politică sau a obiectivului specific al FTJ
			<p>bază de combustibili fosili, în industria prelucrătoare electro-intensivă sau în industria grea (siderurgie, industria chimică, industria materialelor de construcții, petrochimie, producția de ciment, prelucrarea metalelor, etc.). Activitățile prezente la nivelul celor 6 județe sunt responsabile pentru aproximativ 35% din emisiile de GES din România provenite din minerit și industrie.</p> <p>Numărul companiilor active a scăzut, în perioada 2010-2018, în toate cele șase județe cu aproximativ 10% (de la 76.523 la 75.227), în special în industria minieră și în industriile dependente de cărbune, care nu au fost înlocuite decât în foarte mică măsură cu alte sectoare industriale.</p> <p>Având în vedere aspectele prezentate mai sus se identifică nevoia acută de resurse financiare pentru a sprijini zonele cele mai afectate de tranziția la neutralitatea climatică, iar FTJ reprezintă un instrument esențial pentru tranziția pozitivă a acestor județe.</p>

2. Opțiuni, coordonare și complementaritate la nivel de politică

Referință: articolul 11 alineatul (1) litera (a) punctele (i), (ii) și (iii) din RDC

Un rezumat al opțiunilor de politică și al principalelor rezultate preconizate pentru fiecare dintre fondurile vizate de acordul de parteneriat – articolul 11 alineatul (1) litera (b) punctul (i) din RDC

Toate investițiile în cadrul tuturor obiectivelor de politică vor fi formulate pe baza analizei decalajelor și a rezultatului procesului de cartografiere a infrastructurii, serviciilor și nevoilor, inclusiv la nivel microregional, în domeniile ocupării forței de muncă, educației, locuințelor, sănătății, serviciilor sociale și pentru îngrijirea de lungă durată, cu un accent deosebit pe inegalitățile teritoriale, segregarea educațională și spațială și schimbările demografice.

Toate investițiile în domeniul social și al sănătății în sfera dezinstituționalizării, în cadrul tuturor obiectivelor de politică, se vor baza de asemenea pe evaluarea nevoilor individuale (inclusiv prezentarea de ansamblu a opțiunilor oferite persoanelor în cauză), vor fi în conformitate cu principiul deinstituționalizării ca urmare a cerințelor Convenției Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilitati (inclusiv Comentariul General nr. 5 și concluziile Comitetului CRPD), cu politicile europene relevante și cadrul legal pentru menținerea obligațiilor privind drepturile omului și vor fi concordante cu strategia de dezinstituționalizare. Investițiile vor sprijini serviciile non-rezidențiale de tip familial și comunitar și locuințe sociale individuale pentru persoanele cu dizabilități, persoanele în vârstă și copiii lipsiți de îngrijirea părintească. Organismele independente pentru drepturile fundamentale și organizațiile pentru drepturile omului vor fi implicate în toate etapele procesului de programare și implementare.

Toate investițiile în cadrul tuturor obiectivelor de politică vor respecta principiile desegregării și nediscriminării. Nu vor exista investiții care să mențină sau să conducă la segregarea/izolarea grupurilor marginalizate, cum ar fi romii, migranții, persoanele cu dizabilități și alte nevoi speciale, persoanele vârstnice, persoanele fără adăpost etc. Toate investițiile în cadrul tuturor obiectivelor de politică vor asigura respectarea drepturilor fundamentale și conformitatea cu Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene, cu principiile orizontale privind egalitatea de gen, nediscriminarea (pe criterii de sex, rasă sau origine etnică, religie sau convingeri, dizabilitate, vârstă sau orientare sexuală) și accesibilitatea în toate etapele de programare și implementare.

Obiectivul de Politică 1

Abordarea generală care guvernează intervențiile din cadrul Obiectivului de Politică 1 se fundamentează pe dezechilibrele structurale și decalajele identificate în Recomandările Specifice de Țară, dar și European Innovation Scoreboard (Tabloul de bord european privind inovarea), țintele Deceniului Digital, Indicele economiei și societății digitale, unde România se clasează printre cele mai joase poziții între toate statele membre ale UE. Pentru a depăși situația existentă vor fi alocate resurse semnificative atât prin Politica de Coeziune, cât și în cadrul măsurilor PNRR, asigurând complementaritatea și sinergia corespunzătoare între cele două mecanisme financiare.

România inteligentă are în vedere intervenții dedicate transformării economice sustenabile prin promovarea inovării și a investițiilor în domeniile de specializare inteligentă la nivel național și regional. Intervențiile au fost programate pentru a răspunde nevoilor identificate la Secțiunea I având ca rezultat promovarea unui ecosistem CDI atractiv și competitiv în cadrul căruia să crească capacitatea de inovare a întreprinderilor, să fie sprijinită colaborarea între public și privat cu utilizarea bazelor științifice și infrastructurilor disponibile (reducerea fragmentării), care să permită mobilitatea resursei umane (inclusiv

atragerea de cercetători din străinătate) și să promoveze networking-ul. Cercetarea pe teme identificate în strategiile regionale de specializare inteligentă va fi susținută prin dezvoltarea unor proiecte strategice care vor aduce împreună instituții publice de cercetare și sectorul de afaceri pentru a dezvolta proiecte cu înalt potențial aplicativ și cu efect de multiplicare în economie.

Vor fi susținute întreprinderile inovatoare și creative, spin-off-urile și start-up-urile care desfășoară activități în domeniile de specializare inteligentă, fiind încurajată promovarea inovării prin cercetare aplicată, dezvoltare experimentală și transfer de cunoștințe/tehnologic, precum și inițiativele de îmbunătățire a capacității de inovare în întreprinderi. O componentă esențială a acestor acțiuni va consta în concentrarea eforturilor asupra proceselor inovative și a transferului de tehnologii. Totodată, este necesară dezvoltarea unor mecanisme suport pentru facilitarea participării entităților CDI naționale la rețele, consorții și proiectele europene / internaționale în domeniile de specializare inteligentă.

Datorită expertizei deținute, instituțiile de învățământ superior și institutele de cercetare-dezvoltare, inclusiv structurile subordonate acestora, joacă un rol important în dezvoltarea facilităților pentru cercetare și inovare, dar și în formarea/educarea tinerilor cercetători/inovatori și antreprenori, precum și în dezvoltarea proiectelor de cercetare în cooperare cu mediul de afaceri la nivel regional și național.

România digitală presupune automatizarea proceselor, dar în același timp înseamnă și procese sigure, clare, ușoare și precise, ceea ce se va realiza atât la nivelul administrației publice centrale, cât și la nivelul administrației publice locale, respectiv prin furnizarea unor e-servicii publice inovative/standardizate sigure și interoperabile pentru cetățeni și mediul de afaceri. Fondurile europene își propun să ofere servicii noi/inovatoare, inclusiv componenta de securitate, cetățenilor și mediului de afaceri, dar și creșterea calității procesului decizional în administrație sau afaceri bazat pe sisteme complexe și soluții. Se are în vedere sprijinirea interoperabilității cu sistemele existente, după caz. În ceea ce privește digitalizarea IMM-urilor, este prevăzut sprijin direct pentru afaceri, precum și co-finanțarea Centrelor de Inovare Digitală selectate pentru finanțare în cadrul Programului Europa Digitală.

Creșterea competitivității mediului de afaceri în România se va realiza prin creșterea activității internaționale și facilitarea accesului pe noi piețe a firmelor românești prin încurajarea participării acestora în consorții și parteneriate europene, precum și prin identificarea potențialilor parteneri comerciali, pregătirea ofertelor și negocierea contractelor, dezvoltarea de brand-uri, misiuni economice, evenimente între întreprinderi. Scopul intervențiilor pentru afaceri este de a crește accesul la finanțare și de a crea o rețea eficientă de instituții de asistență pentru afaceri care să ofere servicii de afaceri avansate pentru IMM-uri și condiții pentru o mai bună funcționare. Toate eforturile sunt direcționate către diseminarea de noi modele de afaceri și extinderea capacităților de producție, dezvoltarea antreprenoriatului și stimularea creării de noi afaceri.

Infrastructurile de suport pentru afaceri, de tipul incubatoare, acceleratoare, hub-uri, parcuri industriale, științifice și tehnologice, spațiile de co-working, dincolo de investițiile în infrastructură, trebuie să propună servicii noi, inovatoare. Este susținută dezvoltarea mecanismelor care stimulează cererea întreprinderilor pentru inovare corelată cu îmbunătățirea competențelor tehnice/ manageriale/ antreprenoriale în domeniile de specializare inteligentă, modernizarea capacităților tehnologice ale IMM-urilor, inclusiv digitalizarea acestora și, totodată, înființarea de noi întreprinderi.

Introducerea la finanțare a intervențiilor în cadrul **Orașelor Inteligente** va urmări să dezvolte și să testeze noi servicii și aplicații digitale pentru mediul de afaceri și cetățeni. Chiar dacă nu toate orașele din România sunt hub-uri dinamice, mare parte au cunoscut o dezvoltare accelerată în ultimii ani.

Antreprenoriatul și economia socială sunt sprijinite prin programe dedicate care facilitează dezvoltarea de instrumente și structuri colaborative, inclusiv pentru inițierea de noi afaceri.

Au fost programate intervenții la nivelul entităților implicate în procesul de descoperire antreprenorială pentru dezvoltarea competențelor angajaților IMM-urilor, inclusiv competente digitale avansate, în domenii de specializare inteligentă, facilitarea tranziției industriale și creșterea competențelor antreprenoriale.

Astfel, sunt avute în vedere acțiuni referitoare la:

Promovarea unui ecosistem CDI atractiv și competitiv:

- Sprijinirea transformării economice inteligente prin creșterea numărului de întreprinderi inovatoare, creșterea numărului de cercetători și investiții în tranziția de la concept la produs, sprijinirea dezvoltării și utilizării clusterelor cu accent pe exploatarea inovatoare și completarea verigilor lipsă din lanțul valoric
- Dezvoltarea capacității de CDI a întreprinderilor și creșterea competențelor în domeniile de specializare inteligentă și antreprenoriat a resurselor umane în întreprinderi
- Sprijin pentru proiecte strategice de cercetare care contribuie semnificativ la dezvoltarea mediului românesc de cercetare și mobilitate a cercetătorilor, cu accent pe promovarea colaborării între institutele naționale de CDI/instituțiile de învățământ superior și întreprinderi (pentru trecerea de la idee la piață), inclusiv cooperarea între IMM-uri și întreprinderile mari, precum și prin crearea/dezvoltarea structurilor și serviciilor de transfer tehnologic
- Integrarea ecosistemului național CDI în Spațiul de Cercetare European și Internațional, aliniat domeniilor RIS3 naționale și regionale care vizează sinergiile cu acțiunile Orizont Europa și alte programe europene pentru creșterea participării RO la programele europene și internaționale CDI, inclusiv Catedre ERA, Teaming, Marca de Excelență pentru IMM, ESFRI-ERIC, RO-EIT etc.
- Crearea și încurajarea colaborării actorilor din sistemul public și privat în domeniile S3
- Continuarea modernizării/dezvoltării și utilizării de infrastructurilor CDI existente, de relevanță la nivel european și global, ca instrumente pentru transfer de cunoștințe/tehnologic

Digitalizarea în beneficiul cetățenilor și al mediului de afaceri:

- Creșterea gradului de utilizare a proceselor, produselor și serviciilor publice digitale noi/inovatoare la nivel central/local în beneficiul cetățenilor și al întreprinderilor, inclusiv interoperabilitate și securitate cibernetică, precum și prin creșterea gradului de digitalizare în domeniile educației și culturii. Susținerea procesului guvernamental de luare a deciziilor prin sisteme și soluții complexe (ex: Big Data, Inteligență artificială, soluții bazate pe cloud, Supercomputer, Blockchain etc.)
- Creșterea furnizării de noi servicii digitale inovative la nivel central/local în beneficiul cetățenilor și afacerilor, inclusiv interoperabilitate și securitate cibernetică și furnizarea de noi servicii digitale în domeniile educației și culturii.
- Sprijin pentru dezvoltarea de aplicații digitale noi sau îmbunătățite semnificativ, care să conducă la noi servicii e-sănătate (ex. Observatorul Național pentru Datele de Sănătate, dezvoltarea integrată a soluțiilor naționale de e-sănătate care încorporează standarde de interoperabilitate etc.)
- Digitalizarea serviciilor publice la nivel local (intervenții de tip smart-city)
- Transformarea digitală a întreprinderilor prin adoptarea tehnologiilor și instrumentelor digitale care conduc la obținerea de noi modele de afaceri, sprijin pentru dezvoltarea Centrelor de inovare digitale, cu impact asupra digitalizării și dezvoltării economice a IMM-urilor din toate domeniile

Impulsionarea creșterii și competitivității IMM-urilor:

- Introducerea de noi tehnologii (inclusiv tehnologii TIC, IoT, automatizare, robotică, inteligență artificială) care să asigure modernizarea industrială și transformarea digitală a IMM-urilor
- Suport pentru dezvoltarea și implementarea de noi modele de afaceri, în special pentru internaționalizare, sprijinirea clusterelor, sprijin pentru crearea de noi întreprinderi și trecerea de la stadiul de start-up la cel de scale-up
- Stimularea accesului la finanțare al IMM-urilor prin utilizarea Instrumentelor Financiare

Rezultate așteptate FEDR:

- Activități CDI intensificate și mai bine distribuite în regiunile României, datorită sprijinirii întreprinderilor și organizațiilor de cercetare pentru dezvoltarea capacităților de CDI, contribuind la țintele naționale strategice de a crește numărul de cercetători la mia de persoane ocupate de la 2 în 2020 la 3,2 până în 2030, de a atinge în 2027 raportul un brevet la 50 de articole SCI și de a crește ponderea întreprinderilor care introduc produse inovative noi pentru piață de la 2,9% în 2018 la 6% în 2027
- Participare românească crescută la cercetarea de la nivel european și internațional, contribuind la atingerea țintelor naționale de a atrage cca. 500 milioane euro din programul Orizont Europa și de a crește numărul anual de co-publicații științifice internaționale la un milion de locuitori de la 284 la 600
- Intensitate digitală crescută în IMM-uri
- Noi tehnologii/servicii/aplicații IT&C disponibile întreprinderilor
- E-servicii publice noi și inovative prin digitalizarea administrației publice centrale și locale, atât în beneficiul mediului de afaceri, cât și al cetățenilor
- Un acces îmbunătățit la date și informații necesare transparentizării și calității procesului de luare a deciziilor, de livrare a serviciilor și de îndeplinire a politicilor publice
- Servicii medicale îmbunătățite prin dezvoltarea de noi servicii e-sănătate și soluții e-sănătate.
- Acces crescut al IMM-urilor la finanțare și competitivitate crescută a sectorului IMM
- Creșterea numărului de IMM-uri
- Capacități îmbunătățite de guvernanță a proceselor de specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenariat
- Număr crescut de angajați din IMM-uri care finalizează programe de formare a competențelor în domenii de specializare inteligentă, antreprenariat și pentru tranziție industrială

Obiectivul de Politică 2

România va contribui la acest obiectiv prin finanțarea nevoilor de dezvoltare din următoarele sectoare: adaptarea la schimbările climatice prin îmbunătățirea eficienței energetice, creșterea gradului de utilizare a energiei regenerabile și dezvoltarea sistemelor inteligente de energie, infrastructura de apă și apă uzată, economia circulară, conservarea biodiversității, calitatea aerului, remedierea siturilor potențial contaminate, managementul riscurilor, infrastructură verde, mobilitate urbană, dezvoltarea economiei albastre.

Accelerarea investițiilor în **eficiență energetică** sunt avute în vedere pentru a reduce emisiile de carbon și pentru a face față mai bine unui climat în schimbare și creșterea calității aerului. România se confruntă cu o provocare majoră în ceea ce privește renovarea fondului său de construcții și atingerea obiectivelor de emisii de carbon. Vor fi continuate măsurile de creștere a performanței energetice a clădirilor rezidențiale și publice, inclusiv clădiri de patrimoniu, care vor avea ca rezultat importante economisiri de energie și reducerea vizibilă a gazelor cu efect de seră și a poluării aerului. De asemenea, importanță majoră au investițiile privind eficiența energetică în sistemele de producere a energiei termice. Totodată, investițiile în creșterea eficienței energetice în industrie vor fi însoțite de sprijin complementar pentru utilizarea surselor de energie regenerabilă (întreprinderi mari, IMM-uri). De asemenea, prin promovarea utilizării **surselor de energie regenerabilă** vor fi sprijinite și măsuri cu privire la realizarea și/sau modernizarea capacitaților de producție a energiei electrice și/sau termice din RES. Investițiile vor fi în concordanță cu criteriile Directivei pentru Energie Regenerabilă (și în cazul revizuirii acesteia) și vor fi în concordanță cu reforma PNRR în ceea ce privește sectorul de încălzire și răcire. Acestea trebuie să fie în conformitate, în special, cu revizuirea cadrului pentru a asigura durabilitatea și trasabilitatea biomasei pentru a preveni orice impact negativ al utilizării bioenergiei asupra biodiversității și pădurilor, precum și cu diversificarea mixului energetic în încălzire și răcire exceptând biomasa forestieră.

La nivelul **sistemelor și rețelelor inteligente de energie**, va fi avută în vedere promovarea utilizării de echipamente și sisteme inteligente pentru asigurarea calității energiei electrice, modernizarea și digitalizarea infrastructurii de distribuție a energiei electrice și creșterea capacității de transport/distribuție a energiei electrice în vederea preluării energiei electrice produsă din surse regenerabile de energie. De asemenea, este vizată conversia și modernizarea rețelelor de transport și distribuție a gazelor pentru adăugarea în sistem a hidrogenului, a gazelor din surse regenerabile și a gazelor cu emisii reduse de carbon

Infrastructura de **apă și apă uzată** reprezintă una dintre cerințele primare pentru asigurarea adecvată a calității vieții. În România, gradul de acoperire cu această infrastructură este insuficientă și inadecvată în raport cu cerințele de conformare cu directivele de mediu (Directiva 91/271/CEE și Directiva 98/83/CE). Pentru perioada 2021-2027, investițiile care vizează sectorul apă – apă uzată vor fi realizate conform Master Planurilor Județene reactualizate și a Planurilor de Management ale Bazinelor Hidrografice și reflectate strategic în cadrul Planului Național de Investiții pentru conformare necesare în sectorul apei și cel al apelor uzate, urmând a continua politica de regionalizare în sector, demarată în perioadele anterioare de programare. Astfel, se are în vedere continuarea implementării proiectelor începute în perioada 2014-2020, precum și dezvoltarea de noi proiecte regionale prin care se urmărește conformarea cu prevederile directivelor în ceea ce privește colectarea și epurarea apelor uzate, precum și asigurarea accesului populației la apă potabilă, inclusiv a grupurilor vulnerabile. De asemenea, se va asigura dotarea cu echipamente care să asigure capacitatea laboratoarelor la nivel național, precum și asistență tehnică necesară pentru consolidarea sectorului. Totodată, se are în vedere reducerea consumului de energie la nivelul operatorilor de apă prin utilizarea surselor de energie regenerabilă.

Politica națională în domeniul **gestionării deșeurilor** se subscrie politicii europene în materie de prevenire a generării deșeurilor și urmărește reducerea consumului de resurse și punerea în practică a ierarhiei deșeurilor. Investițiile în domeniul deșeurilor vor viza în primul rând consolidarea economiei circulare prin prevenirea sau reducerea cantităților de deșeuri generate, reutilizarea și valorificarea deșeurilor prin reciclare sau alte operațiuni, precum și sistarea activității și închiderea depozitelor neconforme și rehabilitari, astfel încât valoarea produselor, a materialelor și a resurselor să fie menținută în economie cât mai mult timp posibil. Prioritară va fi colectarea selectivă, reciclarea deșeurilor municipale, respectiv pregătirea pentru reutilizare și reciclarea a 65% din

masa deșeurilor municipale până în 2035. Proiectele promovate vor avea la baza planurile județene pentru gestionarea deșeurilor și vor viza adaptarea sistemelor integrate de management al deșeurilor, precum și creșterea capacității actorilor din sector pentru asigurarea unui management durabil al deșeurilor. Astfel, se are în vedere dezvoltarea de proiecte noi și continuarea celor existente, pentru gestionarea deșeurilor municipale, precum și prin sprijinirea îmbunătățirii guvernantei în sectorul de deșeuri.

Rețeaua Natura 2000 este instrumentul principal pentru conservarea patrimoniului natural pe teritoriul Uniunii Europene. 18% din teritoriul Uniunii Europene este parte a acestei rețele. România nu face excepție, peste 20% din teritoriul său fiind declarat sit Natura 2000. Investițiile pentru **conservarea biodiversității** vor fi în acord cu PAF și vor urmări asigurarea unui management eficient al ariilor naturale protejate, protecția diversității biologice, inclusiv refacerea ecosistemelor protejate degradate. Astfel, vor fi sprijinite elaborarea și implementarea planurilor de management pentru siturile Natura 2000 și ariile naturale protejate (inclusiv conectivitate ecologică), dezvoltarea de măsuri specifice de cunoaștere (inclusiv studii), monitorizare și conservare a diversității biologice, precum și acțiuni de reconstrucție ecologică a ecosistemelor degradate, avându-se în vedere soluțiile bazate pe natura. De asemenea, se vor intensifica acțiunile de protecție și conservare a infrastructurii verzi albastre inclusiv în zonele urbane.

Premisele pentru protejarea sănătății umane și a mediului ca întreg sunt create inclusiv prin monitorizarea și evaluarea **calității aerului**, precum și prin monitorizarea și reducerea emisiilor de poluanți atmosferici. Investițiile demarate în actuala perioadă de programare privind dotarea sistemului național de evaluare și monitorizare a calității aerului în vederea dezvoltării și îmbunătățirii Evaluării Naționale a Calității Aerului vor fi continuate și diversificate astfel încât România să respecte cerințele de asigurare și control al calității datelor și de raportare a RO către CE.

S-au identificat nevoile de investiții prioritare pentru a promova un răspuns flexibil în materie de schimbări climatice, prevenirea și gestionarea situațiilor de urgență și de criză, inclusiv a impactului **riscurilor** naturale și antropice, conform priorităților stabilite la nivel național și în cadrul coordonării și cooperării transfrontaliere și transnaționale. În ceea ce privește **adaptarea la schimbările climatice**, investițiile vor fi orientate, conform Misiunii UE de adaptare la schimbări climatice, spre măsuri cu rol de prevenție a principalelor riscuri cu care se confruntă România, respectiv inundațiile, seceta și eroziunea costieră. De asemenea, riscul la cutremure va fi abordat în contextul eficienței energetice a clădirilor.

În ceea ce privește **managementul riscurilor** se impune continuarea procesului de creștere a capacității operaționale și de răspuns necesare managementului situațiilor de urgență, reducerii impactului factorilor de risc, concomitent cu creșterea gradului de dotare pentru oferirea unui răspuns credibil în procesul de restabilire a stării de normalitate după dezastre.

În ceea ce privește **siturile contaminate**, Strategia Națională și Planul Național pentru Gestionarea Siturilor Contaminate din România (HG nr. 683/2015) au inventariat 1393 situri contaminate și potențial contaminate, dintre care 210 situri contaminate istoric și 1183 situri potențial contaminate, ca urmare a desfășurării activităților economice atât istorice, cât și de dată recentă. Aceste situri reprezintă zone în care s-au desfășurat în principal activități miniere și metalurgice, petroliere, și a depozitelor de deșeuri menajere neconforme, prezentând posibil impact semnificativ asupra sănătății umane, a calității solurilor, apelor subterane și apelor de suprafață, ecosistemelor etc. Inventarul siturilor potențial contaminate și contaminate s-a realizat fără a se cunoaște însă gradul de poluare și fără a exista o ierarhizare din perspectiva riscurilor pe care acestea le incumbă asupra stării de sănătate a populației. Astfel se au în vedere măsuri de investigare preliminară și detaliată, evaluarea riscului asupra mediului pentru a se putea realiza, ulterior, remedierea siturilor contaminate, inclusiv refacerea ecosistemelor naturale și asigurarea calității factorilor de mediu, în vederea protejării sănătății umane.

Prioritățile naționale pentru **mobilitatea urbană** vizează crearea unui sistem multimodal de transport public urban ecologic, prin utilizarea mijloacelor de transport nemotorizate, care să ofere o alternativă eficientă folosirii autoturismelor personale, contribuind la diminuarea poluării cu emisii de CO₂ și poluanți ai aerului (PM, NO_x etc) din aglomerările urbane. Investițiile propuse vor fi în concordanță cu documentele strategice relevante, spre exemplu Planurile de

Mobilitate Urbană Durabilă și planurile de calitate a aerului. De asemenea, se vor susține investițiile în infrastructura de metrou și materialul rulant aferent și se va introduce la finanțare conceptul de tren metropolitan ce reprezintă un sistem feroviar local sau regional de interes economic general în domeniul transportului public de călători care oferă un serviciu de transport în interiorul și în jurul marilor aglomerări urbane, utilizând linii de cale ferată convențională, linii de cale ferată dedicată, o combinație a acestora sau o combinație între linii de cale ferată și cele destinate vehiculelor de tramvai sau metrou. Principala caracteristică a acestuia este legată de independența față de rețeaua de străzi, drumuri naționale sau autostrăzi însă poate prezenta o complementaritate sporită cu acestea. Proiectele vor fi implementate în parteneriat cu autoritățile locale și au ca obiectiv transferul modal al pasagerilor din zonele urbane de pe modul rutier pe modul feroviar în vederea atingerii țintelor de decarbonizare, respectiv a celor privind calitatea aerului în zonele urbane în conformitate cu PNCPA. La nivelul Programului Transport a fost realizată o analiză în cadrul Planului de investiții privind ocolirile către marile centre urbane, trenurile metropolitane în toate reședințele de județ și corelația dintre rețeaua TEN-T și nodurile urbane. Un accent specific se va pune pe extinderea și modernizarea sistemului de metrou din București atât în ceea ce privește gestionarea infrastructurii, cât și a traficului digital. La nivel regional, investițiile reprezintă o continuare a investițiilor similare din 2014-2020 și se vor baza pe PMUD 2016-2030 pentru a promova mobilitatea multimodală durabilă. Pe baza acestuia au fost identificate nevoi de investiții prioritare care se referă în principal la dezvoltarea unor moduri de transport durabile care să crească numărul de utilizatori ai transportului public curat. Alături de transportul public, infrastructura și mijloacele alternative de transport (biciclete/scutere) sunt încurajate și justificate pe baza PMUD.

Analiza **sectorului pescuit și acvacultură** a evidențiat starea de fapt a întregului sector prin identificarea problemelor, realităților și necesităților cu care se confruntă toți actorii în vederea transpunerii acestora în intervenții și direcții prioritare de dezvoltare în cadrul strategiei sectorului pentru perioada post 2020 în corelare cu obiectivele Politicii Comune de Pescuit. Astfel, este necesară sprijinirea pescuitului durabil, prin intervenții accesibile în mod deosebit pescarilor din flota costieră de mici dimensiuni, referitoare în special la modernizarea ambarcațiunilor și a infrastructurii pescărești și prin intervenții dedicate îmbunătățirii sistemelor de control și de colectare date, care să adreseze supraexploatarea resurselor marine și pescuitul INN (ilegal, nereglementat, neraportat) în zona Mării Negre sub suveranitatea României. Conservarea resurselor biologice acvatice este abordată în mod specific prin intervenții referitoare la colectarea deșeurilor marine și extinderea rețelei de arii marine protejate, care se înscriu în cadrul acțiunilor legate de mediul acvatic *din Strategia privind biodiversitatea și Strategia de la fermă la consumator*. Este necesară, de asemenea, sprijinirea activităților de acvacultură, precum și a activităților de prelucrare, procesare și comercializare a peștelui precum și/sau a produselor din pește. Intervențiile acestea vor contribui la realizarea de investiții sustenabile, favorizarea dezvoltării economiei albastre și adaptarea la schimbările climatice.

În implementarea economiei albastre, sunt avute în vedere principiile de prioritarizare precum: proiecte cu caracteristici inovative, decuplarea creșterii economice de creșterea resurselor utilizate, obținerea unor produse ecologice, reducerea impactului asupra mediului, furnizarea de beneficii sociale (crearea de locuri de muncă). Din perspectiva schimbărilor climatice, acvacultura durabilă și procesarea peștelui au opțiunea de a adapta mediul de producție pentru a continua exploatarea acelor specii sau de a utiliza specii adaptate la noile condiții. Noile specii pot fi identificate în mediul natural sau pot fi adaptate în urma activităților de cercetare-dezvoltare. Vor fi sprijinite investițiile în eficiența energetică sau utilizarea unor surse alternative de energie, care să contribuie la atingerea țintelor asumate.

Potrivit Raportului privind economia albastră a UE din 2020, România dispune de o economie albastră relativ modestă (între 0,5% și 1% din economia națională). În cadrul Obiectivului de Politică 2, Programul pentru Acvacultură și Pescuit susține acest tip de economie prin intervenții dedicate activităților de pescuit comercial, protejării biodiversității marine, acvaculturii, procesării și pieței produselor din pescuit și acvacultură. Intervențiile destinate pescuitului comercial continuă și dezvoltă inițiativele din perioada de programare 2014-2020, iar sprijinul pentru protejarea biodiversității marine contribuie la atingerea țintelor asumate în domeniul protecției mediului. Dezvoltarea acvaculturii are la bază Planurile Strategice Naționale Multianuale pentru Acvacultură,

prevăzute de către Politica Comună în domeniul Pescăresc și elaborate pe baza orientărilor realizate în acest sens de către CE. Aferent perioadei 2014-2020, a fost acordat sprijin financiar pentru 5 obiective specifice ale planului, a căror implementare a fost marcată de un început întârziat (anul 2016) și epidemia generată de Covid-19 (anul 2020). Pentru perioada 2021-2030 este elaborat un nou plan, care ține cont de realitățile economice și posibilitățile financiare coroborate cu ierarhizarea nevoilor sectorului astfel încât, acest lucru să ducă la creșterea producției și a consumului de pește.

Astfel, sunt avute în vedere acțiuni referitoare la:

- **eficiență energetică**
  - îmbunătățirea eficienței energetice și reducerea consumului de energie primară prin: creșterea eficienței energetice în IMM-uri și în întreprinderile mari prin utilizarea RES, în mod complementar
  - reducerea emisiilor de GES și creșterea eficienței energetice în sistemele centralizate de producere a energiei termice (Modernizarea/extinderea rețelelor termice primare și secundare din sistemele de alimentare cu energie termică, inclusiv a punctelor termice; înlocuirea sistemelor de încălzire cu ardere pe bază de combustibili fosili solizi
  - îmbunătățirea eficienței energetice în clădiri publice și rezidențiale, inclusiv prin utilizarea unor surse alternative de energie, precum și consolidarea clădirilor, în funcție de riscurile identificate
- promovarea utilizării surselor de **energie regenerabilă** prin realizarea și/sau modernizarea capacităților de producție a energiei electrice și/sau termice din RES (/ex.biomasă și geotermal)
- **sisteme și rețele inteligente de energie prin** intervenții în rețelele de transport și distribuție a energiei electrice și conversia și modernizarea rețelelor de transport și distribuție a gazelor pentru adăugarea în sistem a gazelor din surse regenerabile și a gazelor cu emisii reduse de carbon
- **apă și apă uzată**
  - **acțiuni integrate de dezvoltare a sistemelor de apă și apă uzată** care contribuie la conformarea cu DAP și DEAUU, respectiv:
    - construirea, reabilitarea și extinderea sistemelor de apă potabilă noi/existente - captare și aducțiune, stații de tratare, măsuri legate de eficiență, rețele de transport și distribuție a apei destinate consumului uman în zonele de aprovizionare care au cel puțin 50 locuitori/1000 m³ apă, creșterea calității apei de băut
    - construirea, reabilitarea și extinderea rețelelor de canalizare noi/existente și construirea/reabilitarea/ modernizarea stațiilor de epurare a apelor uzate care asigură colectarea și epurarea încărcării organice biodegradabile în aglomerări mai mari de 2.000 l.e., inclusiv soluții pentru un management adecvat pentru tratarea nămolurilor rezultat în cadrul procesului de epurare a apelor uzate;
    - măsuri necesare pentru eficientizarea proiectelor și sustenabilitatea investițiilor (automatizări, SCADA, GIS, contorizări, etc.);
  - **proiecte de consolidare a politicii de regionalizare în sectorul de apă și apă uzată modernizarea rețelei naționale de monitorizare a calității apei potabile** astfel încât să se poată răspunde cerințelor de monitorizare și raportare, inclusiv prevederilor noii DAP, prin care se includ noi parametri de calitate și noi cerințe minime pentru materialele în contact cu apa și accesul la apă.

- **pregătirea proiectelor de investiții de apă și apă uzată, inclusiv scăderea consumului de energie și a emisiilor de gaze cu efect de seră la nivelul operatorilor de apă**
- **consolidarea capacității actorilor implicați în sector** prin sprijin pentru consolidarea capacității administrative a celorlalte instituții implicate: ADI, ARA, operatorii regionali de apă, ANRSC, MMAP, MS (Institutul de Sănătate Publică), AM PODD etc.
- **economia circulară**
  - îmbunătățirea modului de gestionare a deșeurilor municipale în vederea asigurării tranziției spre economia circulară, în conformitate cu nevoile identificate în PNGD și PJGD-uri (ex. colectarea separată, extinderea/dezvoltarea capacității de reciclare etc)
  - investiții individuale suplimentare pentru închiderea și reabilitarea depozitelor de deșeuri neconforme
  - consolidarea capacității instituționale a actorilor din sector în vederea accelerării tranziției spre economia circulară
  - sprijin pentru pregătirea portofoliului de proiecte aferent perioadei 2021-2027 și post 2027
- **biodiversitate**
  - elaborarea Planurilor de management a siturilor Natura 2000 și a Planurilor de acțiune pentru specii, prioritate la finanțare având planurile de management ale siturilor aflate în arealul proiectelor de infrastructură
  - menținerea/îmbunătățirea stării de conservare a speciilor și habitatelor prin măsuri de conservare specifice prevăzute în planurile de management al siturilor Natura 2000/planuri de acțiune pentru specii, și după caz a ecosistemelor degradate și a serviciilor furnizate în afara ariilor naturale protejate, precum și asigurarea conectivității ecologice (supra traversări și subtraversări pentru fauna, reducerea mortalității animalelor cauzată de trafic ex. garduri, sisteme de avertizare etc) pentru a obține un statut favorabil pentru habitate și specii din siturile Natura 2000.
  - îmbunătățirea nivelului de cunoaștere a biodiversității și a ecosistemelor (ex. realizarea de studii științifice, documente strategice, baze de date) și consolidarea capacității de management a autorităților/instituții publice și administratorii rețelei Natura 2000 și al altor arii naturale protejate de interes național
  - modernizarea și crearea de noi spații verzi în intravilanul localităților urbane, dezvoltarea infrastructurii / culoarelor verzi-albastre și consolidarea capacității instituționale a autorităților locale
- **calitatea aerului**
  - dotarea Rețelei Naționale de Monitorizare a Calității Aerului cu echipamente noi, prin înlocuirea sau up-datarea echipamentelor existente de măsurare a poluanților uzate din punct de vedere moral și tehnic, astfel încât să se continue conformarea cu cerințele de asigurare și controlul calității datelor și de raportare a RO la CE, conform prevederilor directivelor europene
- **adaptare la efectele schimbărilor climatice și managementul riscurilor**
  - amenajarea complexă a bazinelor hidrografice prin utilizarea infrastructurii verzi sau prin adaptarea, construirea ori reabilitarea infrastructurii existente de gospodărire a apelor și îmbunătățiri funciare adaptate la noile practici UE, inclusiv cele privind asigurarea conectivității laterale

și/sau transversale a râului

- dezvoltarea infrastructurii de monitorizare, avertizare și alarmare a fenomenelor hidro-meteorologice severe (inundații și secetă) pentru evaluarea și gestionarea durabilă a resurselor naturale, inclusiv activități în scopul conștientizării publice;
- consolidarea capacității administrative pentru asigurarea implementării directivelor europene în domeniu;
- continuarea măsurilor de limitare a efectelor negative ale eroziunii costiere aflate în derulare
- sprijinirea măsurilor pentru sistemul de gestionare a riscurilor, inclusiv creșterea rezilienței la nivel național și adaptarea continuă la realitatea operațională

- **situri contaminate**

- realizarea inventarului siturilor contaminate (judetean și național) și prioritizarea remedierii acestora și dezvoltarea unei baze de date și a unei platforme GIS care să permită actualizarea permanentă a acestora

- **mobilitate urbană**

- dezvoltarea infrastructurii urbane curate (infrastructuri de transport, ciclism, material rulant, combustibili alternativi)
- dezvoltarea unor culoare de mobilitate
- realizarea de infrastructuri specifice pentru combustibili alternativi
- dezvoltarea transportului metropolitan, precum și infrastructură pentru transportul public, sisteme inteligente de transport pentru transport public, ciclism și infrastructură de transport pietonal, dezvoltarea și optimizarea sistemelor de transport public, inclusiv: modernizarea, extinderea liniilor de tramvai, achiziționare, modernizare material rulant (tramvaie), achiziționare troleibuze, autobuze, modernizare, echipare depou, e-ticketing
- dezvoltarea/modernizarea infrastructurii de transport cu metroul, inclusiv achiziție de material rulant;
- dezvoltarea infrastructurii de transport feroviar metropolitan, inclusiv achiziție de material rulant;
- construirea/modernizarea de parcări ”park-and-ride”, stații și conexiuni inter-modale, stații de transport

- **pescuit și acvacultură**

- sprijinirea activităților de pescuit durabile din punct de vedere economic, social și al mediului
- promovarea activităților de acvacultură
- promovarea marketingului, calității și valorii adăugate a produselor din pescuit și din acvacultură, precum și procesarea acestor produs
- promovarea utilizării durabile a mediului marin și al apelor dulci

Rezultate așteptate FEDR:

Energie

- Eficiență energetică crescută prin reducerea consumului anual de energie primară în clădirile publice și rezidențiale, domeniul public și operatorii economici sprijiniți astfel încât să contribuie la reducerea cu 43,9% a emisiilor aferente sectoarelor ETS, respectiv cu 2% a emisiilor aferente sectoarelor non-ETS față de nivelul anului 2005, precum și la reducerea cu 40,4% a consumului final de energie față de proiecția PRIMES 2007
- Producție crescută de energie regenerabilă datorită proiectelor sprijinite, contribuind la atingerea țintei strategice a României stabilite pentru anul 2030, respectiv o pondere a energiei din surse regenerabile în consumul final brut de energie de 30,7%
- Sisteme și rețele de energie modernizate prin digitalizare și crearea condițiilor de flexibilizare
- Reducerea consumului de energie primara

Adaptare la efectele schimbărilor climatice și managementul riscurilor

- Număr redus al populației expuse la riscuri legate de inundații și secetă cu cel puțin 17.000 de persoane
- Efecte negative reduse ale eroziunii costiere pe coasta Mării Negre
- Reducerea cu peste 1.000 a numărului de localități în care valoarea timpului de răspuns la situații de urgență este mai mare de 20 minute

Biodiversitate

- Intervenții pe aproximativ 200.000 ha pentru a obține o stare corespunzătoare a habitatelor și speciilor din siturile Natura 2000

Mobilitate urbană

- 1,5 milioane persoane vor beneficia de infrastructuri verzi albastre
- Creșterea capacității materialului rulant ecologic pentru transportul public colectiv cu aproximativ 100.000 pasageri, promovarea transportului feroviar metropolitan, construirea a 1.400 km piste ciclabile, instalarea a peste 1.200 puncte de alimentare/realimentare cu combustibil alternativ și 48 orașe și localități cu sisteme de transport urban digitalizate noi sau modernizate, care vor contribui la creșterea numărului de utilizatori ai transporturilor publice și la reducerea emisiilor de dioxid de carbon și poluanților atmosferici în transportul public urban

Rezultate așteptate FC:

Economie circulară

- Creșterea cantității de deșeuri colectate separat, contribuind la atingerea țintei naționale referitoare la obținerea unei rate de capturare de 75% în fiecare județ și în municipiul București până în anul 2030
- Creșterea cantității de deșeuri reciclate, contribuind la ținta națională de reciclare de 60% până în 2030

Mobilitate urbană

- Modernizarea/construirea a aproximativ 24 km linii de metrou, conducând la creșterea utilizării transportului public în București și la reducerea

emisiilor de gaze cu efect de seră și a poluanților atmosferici

Rezultate așteptate FEDR/FC:

Apă și apă uzată

- Creșterea numărului de persoane cu acces la rețele publice îmbunătățite de alimentare cu apă și a celor care au acces la instalații publice secundare de tratare a apelor uzate, contribuind la îndeplinirea obiectivului național de a conecta cel puțin 90% gospodăriile ale populației din orașe, comune și sate compacte la rețeaua de apă potabilă și canalizare până în 2030
- Reducerea pierderilor de apă în sistemele de distribuție din rețeaua publică de alimentare cu apă

Rezultate așteptate FEAMPA:

- Menținerea și crearea de noi locuri de muncă într-un sector piscicol durabil
- Un sistem de control al pescuitului îmbunătățit
- Un mecanism de colectare date mai eficient
- Ecosisteme acvatice aflate în stare de conservare favorabilă
- Competitivitate crescută a activităților durabile din acvacultură
- Activitate comercială crescută în domeniul produselor pescărești și de acvacultură

Obiectivul de politică 3

O Europă mai conectată poate fi realizată prin dezvoltarea rețelelor TEN-T durabile, reziliente în fața schimbărilor climatice, inteligente, sigure și intermodale, inclusiv printr-un acces mai bun la rețeaua TEN-T, precum și îmbunătățirea mobilității transfrontaliere. Programul Transport și Programele Regionale reprezintă instrumentele de finanțare pentru intervențiile în infrastructuri de transport care urmăresc reducerea decalajelor de dezvoltare, reducerea blocajelor și a timpilor de călătorie și creșterea competitivității regiunilor.

Un **transport sustenabil și eficient** este important pentru a asigura legătura între regiuni și țări, conectând astfel piețe și persoane și contribuind la activitatea economică, la dezvoltare și la creștere sustenabilă. Pentru a asigura coeziunea și competitivitatea, sunt necesare, de asemenea, conexiuni fluide între toate statele membre ale UE.

În cadrul acestui obiectiv de politică, România își propune finalizarea unor tronsoane ale rețelei TEN-T centrală și ale rețelei TEN-T globale, eliminându-se astfel blocajele existente.

Pentru România rămân vitale investițiile în toate modurile de transport. Astfel, fondurile UE vor continua să se concentreze pe optimizarea conectivității, atât

pe plan național, cât și internațional, și dezvoltarea unui transport durabil. Corelate cu reformele în curs de implementare, investițiile vor urmări asigurarea decarbonizării transportului și asigurarea tranziției către un transport verde și digital.

Astfel, România urmărește asigurarea unui transfer modal de pe modul rutier pe feroviar/naval, atât prin investițiile în infrastructura propriu-zisă, cât și prin politicile publice financiare de stimulare a tranziției. La nivelul întregii rețele TEN-T se urmărește includerea atât în proiectele noi cât și pe cele existente a elementelor de digitalizare și mediu (sisteme de tranzit inteligent, stații de combustibili alternativi).

Parte a condiției favorizante pentru cadrul financiar 2021-2027, a fost elaborat și aprobat Planul investițional pentru dezvoltarea infrastructurii de transport 2021-2030 ce predefinește proiectele majore finanțate din cadrul POT. Acestea au fost stabilite pe baza unui algoritm de priorizare ce include următoarele criterii: Eficiență economică – 35%, Reducerea emisiilor de carbon – 20%, Conectivitate strategică – 25%, Utilizarea duală a infrastructurii – 15%; Maturitatea pregătirii proiectului – 5%. Planul investițional a fost elaborat în vederea eficientizării utilizării fondurilor europene și cu obiectivul general de a atinge ținta stabilită pentru finalizarea rețelei TEN-T în 2030. A fost definit un plan de lucru pentru toate proiectele TEN-T, acordând prioritate finalizării legăturilor lipsă în ramurile sudice și nordice ale coridorului principal Rhin – Dunăre care leagă portul Constanța de granița de vest, precum și completării coridorului Orient – Est Mediteranean, asigurând complementaritatea între politica de coeziune și alte instrumente financiare ale UE (CEF/PNRR). Indicatorii de performanță privind aceste proiecte vor fi adăugați la guvernanta companiilor rutiere/feroviare și au fost definite măsuri dedicate de capacitate administrativă și calendare de implementare la nivelul Programului Transport, cu luarea în considerare a celei mai recente versiuni actualizate a planurilor de lucru pentru Coridorul TEN-T, în special în ceea ce privește blocajele și provocările identificate.

De asemenea, planul include și măsuri specifice de capacitate administrativă structurate pe etapele de implementare a proiectelor la care se adaugă măsuri orizontale ce impun aplicarea guvernantei corporative la beneficiarii/administratorii infrastructurii naționale de transport și asigurarea unui cadru bugetar stabil prin rezervarea unui buget anual pentru investiții și pentru întreținerea infrastructurii naționale. Sunt necesare investiții prioritare pentru continuarea dezvoltării rețelelor TEN-T, inclusiv pentru îmbunătățirea legăturilor la acestea, pentru creșterea mobilității naționale, regionale și transfrontaliere. Creșterea numărului de pasageri, optimizarea traficului, siguranța pasagerilor și a mărfurilor și creșterea calității serviciilor sunt aspecte care vor face obiectul viitoarelor intervenții.

În complementaritatea cu PNRR, infrastructura finanțată prin POT va include noile normative tehnice ce asigură pentru fiecare proiect finanțat noile standarde în domeniul mediului și digitalizării (în special în domeniul rutier care va trece printr-un proces de decarbonizare continuu) la care se adaugă reformele aferente componentei 4 – transport sustenabil ce includ modificări ale reglementărilor pentru a stimula transportul rutier cu emisii zero, a îmbunătăți guvernanta companiilor de stat din sectoarele transporturilor, a îmbunătăți siguranța rutieră, a promova transportul public curat, a promova transferul modal către transportul feroviar și către transportul pe căile navigabile interioare. Investițiile vor fi corelate cu un pachet legislativ care va pune în aplicare un nou sistem de impozitare conform principiului „poluatorul plătește” și altor principii de impozitare ecologică. Pachetul va include (i) taxarea în funcție de distanță pentru vehiculele grele de marfă (camioane și altele) și (ii) scheme de stimulare a reînnoirii parcului auto (în special autoturisme / autobuze / autocare), prin scheme de casare. Pachetul legislativ va include măsuri de stimulare a utilizării vehiculelor cu emisii zero și a programelor de reînnoire a parcului auto de către persoane fizice, companii private și instituții publice, contribuind la o creștere cu cel puțin 100 % a numărului de vehicule cu emisii zero înmatriculate în România în comparație cu valoarea inițială din 2020 și la casarea a 250.000 de vehicule poluante (EURO 3 sau mai puțin) până la 30 iunie 2026.

În ceea ce privește **infrastructura privind combustibilii alternativi**, cadrul legal privind combustibilii alternativi în infrastructura rutieră este reprezentat de Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului privind implementarea infrastructurii combustibililor alternativi (AFIR) care impune norme privind tipurile de stații de alimentare, puterea acestora, distanța dintre acestea și standardele generale de funcționare. În acest sens, fiecare proiect de infrastructură

rutieră va include la nivel de documentație tehnico-economică realizarea infrastructurii de alimentare cu combustibili alternativi. La nivelul CNAIR a fost elaborată o strategie privind asigurarea instalării infrastructurii de combustibili alternativi pe întreaga rețea TEN-T existentă. Pe lângă investițiile în infrastructură din cadrul POT, prin PNRR vor fi implementate reforme privind casarea autovehiculelor vechi și scheme de finanțare privind încurajarea achiziționării de mașini cu surse de alimentare ecologice.

În ceea ce privește **digitalizarea transportului**, o strategie și un plan de acțiune pentru implementarea ERTMS în perioada 2025-2030 și o strategie ITS (sisteme inteligente de transport) au fost incluse în PNRR. Planul prevede pași clari pentru implementarea și certificarea ERTMS pentru rețeaua centrală TEN-T pe termen mediu (2025) și lung (2030), actorii responsabili și estimările bugetare, măsuri privind capacitatea administrativă a organismelor notificate pentru a asigura gestionarea procesul de certificare începând cu lucrările efective până la operaționalizarea completă.

Astfel, fiecare proiect de infrastructură majoră din cadrul POT va include la nivel de documentație tehnico-economică infrastructura digitală necesară și finanțarea pentru operaționalizarea acesteia. În ce privește proiectele orizontale de digitalizare, prin POT se vor putea finanța măsuri de management a traficului, e-ticketing, etc complementare cu măsurile deja finanțate prin PNRR (implementare ITS pe sectoare existente, centre naționale și regionale de management a traficului, implementare sisteme de radiodifuziune, etc)

În domeniul **transportului rutier**, va fi tratată cu prioritate rețeaua primară la nivelul României care este întinsă în preponderență pe aliniamentul rețelei TEN-T Centrale și TEN-T Globale. Rețeaua primară reflectă la nivel național politica UE de focalizare a principalelor investiții pe o rețea compactă ce reprezintă coloana vertebrală a sistemului de transport. Rețeaua primară rutieră a României va reprezenta baza de la care se va aborda procesul investițional post 2020. Complementar rețelei primare sunt avute în vedere intervențiile la nivelul rețelei secundare de transport având rolul de a asigura accesibilitatea regională și urbană a rețelei primare de transport în mod eficient, sigur și cu impact redus asupra mediului. Fără o accesibilitate crescută a regiunilor și centrelor urbane la rețeaua primară vor fi afectate accesul la piața unică și locurile de muncă, se reduc oportunitățile de investiții și scade gradul de satisfacție socială. Astfel, prioritatea pentru România rămâne dezvoltarea infrastructurii de transport în special pe rețeaua TEN-T centrală, precum și conexiunea regiunilor la aceasta, prin realizarea variantelor ocolitoare și a racordurilor lipsă. Vor fi promovate investiții în toate regiunile de dezvoltare ale României, precum și proiecte care vizează drumuri expres, transregio sau eurotrans, dar și noduri rutiere pe rețeaua primară de transport a României, pentru a asigura accesibilitatea în zonele adiacente, cu scopul de a permite o mai bună interconectare a regiunilor și a României cu alte state membre.

În domeniul **transportului feroviar** intervențiile se vor focaliza asupra continuării modernizării rețelei primare de cale ferată a României pentru secțiunile situate predominant pe rețeaua TEN-T Centrală. Acțiunile susținute au în vedere achiziții de trenuri de lucru și echipamente pentru asigurarea proceselor de modernizare a infrastructurilor feroviare precum și conformarea cu parametrii tehnici, inclusiv în ceea ce privește sistemul ERTMS. În prezent în România există 72 de km cu ERTMS, nivelul 2 instalat și în curs de certificare.

Pentru a asigura beneficiile economice, sociale și de mediu aduse de modernizarea rețelei feroviare de cale ferată este necesar ca serviciile de transport să fie la calitatea solicitată de utilizatori, completate și de măsurile de facilitare a eficienței transportului feroviar public de călători (optimizarea mersului trenurilor – graficului de călătorii, sistemele de ticketing, măsuri de creștere a accesibilității persoanelor cu deficiențe de deplasare și alte măsuri similare).

Materialul rulant achiziționat prin POT va fi în întregime ecologic (electric, baterii, hidrogen). Prin achiziția de material rulant nou (Electric Multiple Unit - EMU, Hydrogen Electric Multiple Unit - H-EMU și locomotive), care să dispună de instalație ERTMS on-board, se creează premisele operării pe baza sistemului ERTMS și GSM-R. Astfel, în plus față de locomotivele și ramele electrice, care au în prezent instalat sistemul ERTMS/ETCS, toate achizițiile de material rulant nou vor avea prevăzute echipamente ERTMS/ETCS. Toate achizițiile de material rulant vor respecta normele relevante privind ajutorul de stat și vor fi în conformitate cu Regulamentul 1370/2007. Orice astfel de material rulant finanțat va fi disponibil pentru transfer la sfârșitul contractului de servicii

publice către următorul operator, la prețul pieței, fără orice sprijin public.

Un sistem de transport eficient trebuie să asigure traseul neîntrerupt și în intervalul de timp planificat al călătorilor și mărfurilor la destinații. Un sistem de **transport multimodal** asigură acest deziderat prin utilizarea mai multor moduri de transport, fiind astfel necesară dezvoltarea centrelor logistice multimodale. Astfel, prin realizarea intervențiilor propuse prin POT se așteaptă creșterea accesibilității regionale și scăderea costului transportului.

Comparativ cu perioada 2014-2020, noul program extinde două aspecte cheie și anume eligibilitatea beneficiarilor pentru a include și parteneri privați, precum și amplasarea teritorială a terminalelor multimodale. La nivelul MTI se va elabora o Strategie privind transportul multi-modal care va stabili principiile de finanțare a proiectelor de acest tip în corelare cu Strategia navală. Prioritizarea investițiilor va include:

- Aspecte privind poziționarea terminalului intermodal, în raport cu principalii reprezentanți ai pieței economice de la nivel național și regional, dar și în raport cu principalele coridoare și rute de transport de mărfuri internaționale, naționale și regionale, care permit determinarea valorii adăugate a investiției
- Aspecte privind accesul direct al terminalului la rețeaua adiacentă de coridoare strategice rutiere și feroviare; – toate terminalele intermodale vor fi aferente rețelei TEN-T
- Aspecte privind dimensiunea acestuia corelată cu nevoia pieței, la care să se mențină o rezervă de capacitate pentru a acomoda evoluția potențial crescătoare a cererii pentru serviciile terminalului
- Aspecte privind maturitatea relațiilor și acordurilor instituționale/de colaborare între părțile interesate ale investiției: promoterul privat, promoterul public - autoritatea locală, reprezentanții sectorului feroviar și ai celui rutier

Transportul naval este considerat, alături de transportul feroviar, un mod de transport prietenos cu mediul, ce participă la implementarea strategiei europene Green Deal și contribuie la obținerea dezideratului de neutralitate a emisiilor de carbon.

Obiectivul general este reprezentat de poziționarea României pe ruta principală de schimburi de mărfuri între Europa și Asia, prin valorificarea superioară a potențialului Portului Constanța și a legăturii acestuia cu restul Europei prin intermediul coridorului multimodal TEN-T Rin – Dunăre (format din căi navigabile, căi ferate și rețea de autostrăzi)

Cele mai importante obiective strategice sunt:

- Asigurarea adâncimilor minime de navigație pe Dunăre și dezvoltarea și modernizarea canalelor navigabile - asigurarea fiabilității căilor navigabile, în particular a Dunării și a canalelor navigabile ale acesteia, prin asigurarea adâncimilor de navigație de 2.5 m pe Dunăre pentru tot parcursul anului, precum și consolidarea/apărarea malurilor și modernizarea echipamentelor de ecluzare.
- Dezvoltarea și modernizarea Portului Constanța pentru atingerea de noi fluxuri de marfă și creșterea competitivității acestuia precum și dezvoltarea prioritizată a porturilor fluviale ale României și focalizarea investițiilor pentru dezvoltarea acestora - în cazul porturilor maritime, în următorii 10 ani, Portul Constanța va rămâne portul principal și va trebui să își crească semnificativ volumul mărfurilor procesate (incluzând transportul RO-RO și containerizat). Pentru aceasta, cu respectarea regulilor de ajutor de stat, se vor dezvolta investițiile necesare dezvoltării capacității de operare, precum și măsuri de capacitate administrativă pentru atragerea a noi fluxuri de marfă și măsuri de digitalizare a portului. Portul Constanța împreună cu legăturile pe Dunăre, pe căi ferate și rutiere trebuie să devină punctul central al strategiei de transport a României. Porturile fluviale vor fi sistematizate astfel încât să fie realizată o rețea primară de porturi ale căror suprafață de deservire (hinterland) corespunde unui potențial economic,

precum și o rețea secundară de porturi care asigură accesibilitatea unor mărfuri specializate.

Având în vedere multitudinea de aspecte ale transportului maritim, care acoperă atât infrastructurile de canal și hidrotehnice, cât și serviciile de transport de marfă și pasageri, împreună cu aspectele privind siguranța traficului și digitalizarea, sunt necesare cercetări mult mai detaliate asupra stării sectorului și a potențialului pentru dezvoltare sub forma unei strategii de transport maritim, care reprezintă un jalon în cadrul PNRR cu termen 2023.

Strategia va include o analiză a situației actuale a căilor navigabile din România (atât căile navigabile interioare, cât și căile maritime) și a situației actuale a porturilor românești în ceea ce privește infrastructura, cu accent pe modalitățile de îmbunătățire a performanței de mediu a navelor și a porturilor, ținând seama de cerințele aplicabile la nivelul UE, cum ar fi Directiva 2014/94/UE privind instalarea infrastructurii pentru combustibili alternativi. Se vor face propuneri de modificare a cadrului juridic și instituțional cu privire la modul de gestionare a infrastructurii de transport naval, cu următoarele obiective: integrarea transportului naval cu alte moduri de transport, reducerea impactului asupra mediului al porturilor (maritime și interioare) și al transportului naval, elaborarea de planuri de dezvoltare a porturilor intermodale și creșterea durabilă a transportului de mărfuri pe Dunăre. Obiectivul final este asigurarea ecologizării flotei pe termen mediu și lung folosind oportunitatea actuală de finanțare în funcție de dezvoltarea tehnologică a sectorului naval. Rețeaua navală TEN-T de căi navigabile și porturi de la granița de est a României și a UE va fi prioritizată din punct de vedere al investițiilor și al infrastructurii specifice de transport de marfă pentru produse cheie. Aceasta include digitalizarea operațiunilor majore, precum și cooperarea transfrontalieră.

Având în vedere datele statistice referitoare la rata accidentelor rutiere în România, **siguranța rutieră** este printre cele mai scăzute dintre statele UE. Prioritățile propuse spre finanțare au în vedere operațiuni care să contribuie la îmbunătățirea siguranței circulației rutiere, reducerea numărului de accidente rutiere, în particular a accidentelor fatale în scopul contribuției la „Viziunea 0” a Comisiei Europene, precum și minimizarea efectelor economice cauzate de aceste accidente.

Ca parte a reformelor asumate prin PNRR, o strategie de siguranță rutieră pentru perioada 2022-2030 cu un plan de acțiuni prioritare până în 2024 a fost aprobat prin HG 682/2022 ce include următoarele aspecte:

- Inspecția de siguranță: se va optimiza evaluarea tehnică pentru determinarea gradului de siguranță rutieră; implementarea și dezvoltarea activității de expertiză tehnică auto; înființarea de laboratoare de cercetare și de expertiză care să acopere metodologiile de monitorizare, inspecție și testare a vehiculelor pe toată durata de viață a acestora
- Dezvoltarea unor baze de date privind elementele de siguranță rutieră, în cadrul stațiilor de inspecție și al unităților de reparații pentru vehicule dezvoltarea metodologiei pentru culegerea datelor și a bazei de culegere a datelor primare pentru analiza indicatorilor-cheie privind siguranța rutieră;
- introducerea unor limite de viteză mai stricte pe tronsoanele periculoase și intensificarea executării sancțiunilor aplicate pentru încălcări
- Strategia privind eliminarea punctelor negre (hotspoturi) de pe rețeaua de drumuri naționale și autostrăzi. Cele 267 de puncte negre în materie de siguranță (hotspoturi) identificate vor fi eliminate complet

Pe lângă eliminarea tuturor punctelor negre identificate, la nivel de operațiuni, vor fi finanțate proiecte privind:

- Îmbunătățirea condițiilor de siguranță pentru parcările existente pe drumurile naționale și autostrăzi și construirea de noi parcări de-a lungul autostrăzilor
- Îmbunătățirea condițiilor de siguranță pentru parcările existente pe drumurile naționale și autostrăzi respectiv realizarea de parcări noi pe drumurile naționale și autostrăzi

- Creșterea siguranței rutiere pe drumurile naționale prin eliminarea obstacolelor fizice și dotarea cu elemente pasive de siguranță pe sectoarele din afara localităților
- Creșterea siguranței rutiere în zona trecerilor de pietoni prin îmbunătățirea rugozității și vizibilității prin covoare antiderapante și semnalizare verticală
- Campanii de siguranță rutieră adresate categoriilor vulnerabile de participanți la trafic

Astfel, sunt avute în vedere acțiuni referitoare la:

- modernizarea/dezvoltarea autostrăzilor și drumurilor expres de pe rețeaua TEN-T, inclusiv instalarea de stații destinate combustibililor alternativi pe rețeaua rutieră TEN-T
- modernizarea și reabilitarea rețelei de drumuri județene care asigură conectivitatea directă sau cu rețeaua TEN-T, construirea unor noi segmente de drum județean pentru conectarea la autostrăzi sau drumuri expres
- modernizarea/dezvoltarea infrastructurii rutiere naționale destinate asigurării accesibilității regionale
- dezvoltarea infrastructurii rutiere naționale destinate descongestionării Bucureștiului/altor zone urbane
- dezvoltarea unui sistem de transport intra și interjudețean orientat spre nevoile utilizatorilor
- soluții de descongestionare a traficului în mediul urban
- construirea de infrastructuri multimodale de marfă
- reînnoirea/modernizarea/dezvoltarea/electrificarea infrastructurii feroviare situate pe rețeaua TEN-T, inclusiv implementarea ERTMS nivelul II
- modernizarea gărilor CF/achiziție material rulant pentru calea ferată/achiziție trenuri feroviare de lucru
- îmbunătățirea navigației pe Dunăre și canalele navigabile ale acesteia
- dezvoltarea/modernizarea Portului Constanța
- dezvoltarea Porturilor Dunărene strategice
- dezvoltarea terminalelor intermodale
- creșterea siguranței pe toate modurile de transport
- creșterea numărului de utilizatori ai infrastructurilor rutiere reabilite/modernizate/create

Rezultate așteptate FC:

- Construirea, reabilitarea, reconstruirea sau modernizarea drumurilor din rețeaua TEN-T care să contribuie la atingerea țintei strategice de scurtare a timpilor de călătorie pe durata orelor de vârf cu 15-45% până în 2030

- Construirea, reabilitarea și echiparea cu sistemul european de management al traficului, a infrastructurii de cale ferată din rețeaua TEN-T, care să contribuie la atingerea țintei strategice de creștere a traficului de pasageri cu 25% și creștere a traficului de marfă cu 7% până în 2030
- Creșterea cantității de mărfuri transportate pe căi navigabile interioare

Rezultate așteptate FEDR:

- Acces îmbunătățit al municipiilor la rețeaua rutieră primară prin construirea, reabilitarea, reconstruirea sau modernizarea drumurilor din Rețeaua TEN-T
- Creșterea accesibilității comunităților la rețeaua TEN-T prin construirea, reabilitarea, reconstruirea sau modernizarea drumurilor din afara rețelei TEN-T
- Eficientizarea transportului de mărfuri prin construirea de infrastructuri multimodale
- Construirea, reabilitarea, reconstruirea sau modernizarea drumurilor pe o lungime de 830 km în vederea îmbunătățirii siguranței rutiere, în conformitate cu țintele MPGT

Obiectivul de Politică 4

Prin intervențiile vizate la nivelul Obiectivului de Politică 4, România are în vedere crearea acelor pârghii fundamentale dezvoltării tuturor sectoarelor economice, respectiv investițiile în oameni și în domeniile sociale. În acest context, intervențiile vizate urmăresc cinci paliere majore:

- asigurarea unei educații de calitate și incluzive la toate nivelurile
- adaptarea resursei umane la dinamica pieței muncii și a progresului tehnologic
- combaterea sărăciei și promovarea incluziunii sociale prin măsuri personalizate
- asigurarea unor servicii de sănătate de calitate și accesibile tuturor
- creșterea rolului culturii și al turismului durabil în susținerea incluziunii sociale și a dezvoltării comunităților

În ceea ce privește **educația**, prin intervențiile avute în vedere, România își propune să adreseze cele mai stringente probleme cu care se confruntă sistemul educațional, în linie cu obiectivele asumate prin Cadrul național strategic pentru educație și formare stabilit prin proiectul România Educată. Astfel, se vor finanța intervenții care vizează: creșterea participării la educația timpurie, asigurarea accesului și a participării la educație incluzivă și nesegregată la toate nivelurile educaționale, în special pentru copiii care provin din grupuri vulnerabile, cu abordarea specifică a copiilor Roma, inclusiv prin oferirea unor măsuri personalizate de sprijin; reducerea părăsirii timpurii a școlii, măsuri de învățare formală și nonformală pentru prevenirea analfabetismului funcțional, consolidarea competențelor, învățare remedială și accelerarea învățării, creșterea participării copiilor cu dizabilități/ cerințe educaționale speciale prin individualizarea învățării, adaptarea tehnicilor de predare și accesibilizarea educației; măsuri de acompaniament pentru încurajarea participării la educație a copiilor/ tinerilor care provin din grupuri vulnerabile, de la cele mai fragede vârste până la învățământul terțiar, inclusiv prin măsuri care se adresează părinților/ tutorilor; formarea cadrelor didactice și adaptarea tehnicilor de predare pentru un învățământ incluziv și pentru prevenirea segregării școlare,

creșterea participării la învățământul profesional și tehnic, inclusiv dual, cât și la educația terțiară, asigurarea legăturii dintre mediul academic și mediul de afaceri; corelarea sistemului de educație și formare cu cerințele/ competențele solicitate pe piața muncii. Proiectul TSI *Consolidarea managementului sistemului de învățământ românesc, prin dezvoltarea și implementarea unui model eficient de guvernare locală și regională în sistemul de învățământ preuniversitar și sporirea echității sistemului de învățământ din România* va dezvolta capacitatea sistemului de învățământ de prevenire, combatere și monitorizare a segregării, în vederea creșterii echității generale, prin propunerea unei metodologii de prevenire a segregării școlare și implementarea la nivel național a metodologiei curente de monitorizare a segregării școlare, precum și prin formarea profesioniștilor din sistemul de învățământ preuniversitar privind noul cadru legal privind desegregarea școlară. Pentru a asigura condiții optime și sigure pentru desfășurarea procesului educațional va fi sprijinită dezvoltarea și modernizarea **infrastructurii educaționale** la toate nivelurile, în complementaritate cu procesul de digitalizare a educației propus prin PNRR. Totodată, se va acorda prioritate investițiilor structurale, de importanță strategică (cum ar fi intervențiile pentru asigurarea participării la educația timpurie, mecanismul MATE, mecanismul de prevenire a analfabetismului funcțional), prin propunerea unui sistem de implementare fluent, sub coordonarea Ministerului Educației, care să asigure utilizarea tuturor surselor de finanțare disponibile. Modernizarea sistemului de educație terțiară precum și internaționalizarea învățământului superior sunt prioritare pentru a răspunde provocărilor curente și solicitărilor pieței muncii. În acest context, vor fi încurajate parteneriatele universități - mediul de afaceri - mediul academic, precum și programele de studii și formare orientate pe domeniile viitorului / de specializare inteligentă.

În vederea soluționării deficitului de **forță de muncă**, sunt propuse o serie de măsuri care reflectă obiectivele asumate prin Strategia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă 2021-2027. Astfel, se vor finanța intervenții prin care este vizată includerea pe piața muncii a unor grupuri cu o participare mai redusă, precum femeile care au în îngrijire copii, dar și activarea unor grupuri dezavantajate, precum persoanele din comunitatea roma, persoanele cu dizabilități, persoanele vârstnice, șomerii, șomerii de lungă durată, inactivii, inclusiv tinerii din aceste categorii sau care nu participă la educație sau formare profesională etc. Cu scopul creșterii șanselor de angajare a categoriilor dezavantajate precum și pentru menținerea acestora în câmpul muncii sprijinul prin subvenții dedicate va fi acompaniat complementar cu măsuri active într-o manieră sistematică. În cazul grupurilor în dificultate, subvenționarea temporară a ocupării unui loc de muncă rămâne esențială pentru incluziunea prin ocupare, generând deprinderi și dezvoltând atitudini corespunzătoare menținerii ulterioare în câmpul muncii. Având în vedere că tinerii reprezintă o categorie profund afectată în contextul pandemic actual, sunt propuse intervenții dedicate pentru creșterea ocupării tinerilor și valorificarea potențialului acestora pe piața muncii, prin crearea unui ecosistem pentru tineret care să faciliteze identificarea tinerilor vulnerabili și motivarea acestora pentru participarea pe piața muncii și în societate prin furnizarea de măsuri integrate și personalizate menite să răspundă nevoilor complexe cu care aceștia se confruntă. Serviciul Public de Ocupare va avea rolul central în cadrul acestui ecosistem, urmând să faciliteze furnizarea serviciilor de ocupare, în acord cu atribuțiile ce îi revin prin lege, implementând instrumentele dezvoltate în acest sens, cu precădere instrumentele de lucru din cadrul proiectului Managementul de caz și valorificând experiența din cadrul proiectului INTESPO.

Măsurile în sfera antreprenorialului vizează atât formarea competențelor antreprenoriale, cât și investiții în economia socială prin care se încurajează deschiderea de noi afaceri și sprijin post-înființare, cu scopul creării de noi locuri de muncă, atât prin granturi, dar și prin instrumente de microcreditare cu partajarea riscului, pentru înființarea/dezvoltarea/inovarea/scalarea sau extinderea întreprinderilor sociale. Viziunea de sprijinire a mediului de afaceri este desăvârșită prin intermediul instrumentelor financiare propuse prin PNRR pentru sprijinul IMM-urilor pentru listarea la bursă, digitalizarea activității, servicii necesare în procesul de reorganizare și restructurare etc. În contextul schimbărilor structurale pe piața muncii determinate de progresul tehnologic sau fenomene atipice/sistemice precum epidemiile, sunt necesare măsuri de adaptabilitate a lucrătorilor și a întreprinderilor precum reconversie / formare profesională, flexibilizarea formelor de muncă, asigurarea sănătății și securității la locul de muncă. Nu în ultimul rând, în vederea modernizării instituțiilor pieței muncii, va fi susținută dezvoltarea continuă a mecanismului de anticipare a competențelor, se va urmări calitatea serviciilor oferite pe piața muncii și va fi sprijinită dezvoltarea dialogului social, inclusiv prin creșterea capacității partenerilor sociali și implicarea activă a acestora în implementarea politicilor de

ocupare.

Pentru satisfacerea nevoii de competențe pe piața muncii și adaptarea forței de muncă la cerințele pieței, în acord cu progresul tehnologic și schimbările structurale, va fi sprijinită calitatea sistemului de formare profesională continuă, precum și adaptarea programelor de formare la nevoile specifice ale angajaților și angajatorilor. Astfel, se are în vedere furnizarea unor programe specifice pentru persoanele fără/cu nivel scăzut de formare, programe de actualizare a competențelor specifice ale angajaților ca urmare a evoluțiilor tehnologice rapide, tranziției verzi și apariției de noi competențe, inclusiv dezvoltarea competențelor verzi și pentru susținerea locurilor de muncă albastre, programe de formare pentru progresul în carieră al angajaților defavorizați, precum și dezvoltarea competențelor digitale pentru piața muncii.

În vederea **sprijinirii incluziunii și promovării dreptului la demnitate socială**, România își propune următoarele obiective generale: creșterea accesului la servicii sociale pentru populația vulnerabilă, cu precădere din mediul rural prin înființarea și dezvoltarea de servicii sociale la nivel local, creșterea calității serviciilor sociale destinate persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile prin asigurarea cu personal de specialitate bine pregătit la nivel local și infrastructura adecvată, reducerea gradului de excluziune socială pentru grupurile vulnerabile prin oferirea de suport și servicii accesibile pentru depășirea situațiilor de dificultate în care se află, creșterea capacității sistemului național de asistență socială de a răspunde la nevoile populației vulnerabile prin dezvoltarea capacității furnizorilor de servicii sociale publice și private la nivel local, dar și prin dezvoltarea infrastructurii aferente, creșterea capacității autorităților locale de a identifica și evalua nevoile sociale ale comunității într-un mod participativ și de a elabora planuri de acțiune adecvate și de a răspunde acestor nevoi, inclusiv prin construcția de locuințe sociale și evitarea segregării locative.

Sunt prevăzute, de asemenea, măsuri care vizează soluții de locuire și furnizarea de servicii de viață independentă pentru persoanele cu dizabilități care părăsesc sistemul instituționalizat, precum și a serviciilor de sprijin foarte necesare în comunitate, pentru un trai decent și participarea activă în societate. Parte dintre aceste obiective vor fi finanțate prin mecanismul de Dezvoltare Locală plasată sub Responsabilitatea Comunității. În cadrul acestui mecanism, pornind de la lecțiile învățate în perioada de programare 2014-2020 va fi implementat un mecanism de evaluare și selecție a Strategiilor de Dezvoltare Locală care să țină cont inclusiv de reprezentativitatea comunității române pe teritoriul acoperit de strategie.

România își propune următoarele obiective generale în ceea ce privește **sănătatea**: să remedieze problemele privind infrastructura de sănătate a României și cadrul de furnizare a serviciilor care nu au fost adaptate tehnologiilor moderne și nu satisfac nevoile medicale ale populației, în vederea abordării cauzelor majore ale deceselor în România (deshidratari cardiace ischemice, accident vascular cerebral și cancer), precum și probleme comune de sănătate publică, cum ar fi tuberculoza, HIV, Hepatita etc.; să accelereze remedierea principalelor probleme identificate în domeniul sănătății care necesită, de altfel, o abordare integrată care să țină cont atât de nevoia de a îmbunătăți serviciile medicale primare, prevenție, îngrijire ambulatorie, dar și de nevoia de a asigura că intervențiile FSE+ sunt integrate și coordonate cu intervențiile FEDR. Programul Sănătate vizează ambele componente majore ale sistemului, cel al domeniului curativ, dar și cel preventiv. Astfel, intervențiile se concentrează pe reducerea inegalităților, vizând grupurile vulnerabile și, în același timp, îmbunătățirea eficacității și rezilienței sistemului de sănătate.

Dezvoltarea economică și incluziunea socială vor fi realizate și prin măsuri care vizează **creșterea rolului culturii și al turismului durabil**, prin abordarea acestora la nivel regional în corespondență cu documentele strategice naționale și regionale. La nivel național, prin mecanismul de Dezvoltare Locală plasată sub Responsabilitatea Comunității, sunt prevăzute măsuri pentru finanțarea activităților de valorificare și promovare a patrimoniului cultural, natural și turistic local (identificarea obiectivelor turistice relevante, dezvoltarea meșteșugurilor sau tradițiilor locale) care pot contribui la activarea comunităților urbane și la generarea de venituri pentru bugetele locale, cu scopul reducerii șomajului în zona GAL-urilor, contribuind astfel la incluziunea socială. Intervențiile susținute prin SDL vor fi sinergice cu cele prevăzute în documentele strategice regionale și locale. De asemenea, în acord cu prevederile art. 31 și 32 din RDC va fi implementat un mecanism de selecție, coordonare și monitorizare pentru DLRC FSE+/FEADR. Pentru DLRC urban (multifond

FSE+ / FEDR), FSE+ va fi lead fund. Investiții FEDR în infrastructură (educațională, medicală, socială, de locuire) sunt prevăzute în cadrul DLRC urban, în cadrul Priorității 1 din Programul Incluziune și Demnitate Socială.

În ceea ce privește abordarea *comunității rome*, sunt avute în vedere măsuri dedicate grupurilor vulnerabile, inclusiv pentru comunitățile cu populație de etnie romă, într-un mod incluziv, respectând principiul parteneriatului. Abordarea este de manieră *orizontală*, ca parte a grupurilor marginalizate, cu vulnerabilități multiple, fără acces/cu acces redus la servicii sociale, de educație, ocupare sau medicale, precum și prin măsuri *dedicate*.

Astfel, sunt avute în vedere acțiuni referitoare la:

Educație

- îmbunătățirea accesibilității, calității și caracterului abordabil, din punctul de vedere al costurilor, al educației și îngrijirii copiilor preșcolari, inclusiv a infrastructurii aferente prin asigurarea necesarului de servicii standard și complementare de educație, îngrijire și supraveghere, precum și prin pregătirea și formarea cadrelor didactice și a personalului suport pentru asigurarea unor servicii de educație și îngrijire timpurie de calitate, inclusiv prin constituirea comunităților de învățare
- prevenirea abandonului școlar timpuriu, prin introducerea unei abordări centrate pe elev, pentru copiii expuși acestui risc și asigurarea suportului necesar: susținerea participării elevilor în programe de tip SDS și masă caldă, organizarea unor programe remediale, programe „A doua șansă” flexibile, dar și a unor servicii relevante de consiliere și orientare profesională, concomitent cu îmbunătățirea competențelor cadrelor didactice, astfel încât să poată să acorde atenția necesară copiilor din grupurile vulnerabile/dezavantajate
- ameliorarea calității educației și formării profesionale, astfel încât să se adapteze evoluțiilor înregistrate pe piața forței de muncă, inclusiv prin parteneriate între școală și mediul economic, asigurarea formărilor necesare și furnizarea de echipamente specifice
- furnizarea unor programe de formare de calitate prin școlile profesionale și învățământul dual (funcționarea mecanismului de anticipare a competențelor/meseriilor viitorului, funcționarea mecanismului de asigurare a calității învățării la locul de muncă, încurajarea/dezvoltarea școlilor de excelență, finanțarea stagiilor de practică, programe de dezvoltare a competențelor antreprenoriale etc)
- investiții pentru a sprijini dezvoltarea unor metode și tehnici de predare inovatoare și eficiente (inclusiv prin predare online și formarea competențelor digitale, aplicarea metodei experimentale în procesul de predare, evaluarea participativă etc)

Infrastructura educațională

- îmbunătățirea accesului la educație prin construire / reabilitare / modernizare / dotare pentru toate tipurile de instituții de educație (preșcolar, învățământ primar, secundar, terțiar centre de educație și formare profesională / învățământ dual, etc.). Intervențiile în infrastructura educațională vizează asigurarea standardelor de dotări și siguranță la nivelul tuturor unităților de învățământ pentru asigurarea unui proces educațional atractiv, eficient și echitabil
- îmbunătățirea condițiilor de cazare și posibilităților de transport pentru elevi astfel încât să crească accesul la serviciile educaționale

Acces pe piața muncii

- dezvoltarea și funcționarea eficientă a mecanismelor de anticipare a competențelor pe piața muncii și de monitorizare a politicilor active de ocupare

- creșterea capacității ANOFM de implementare a măsurilor active de ocupare și de abordare a provocărilor specifice de pe piața muncii prin dezvoltarea de instrumente care să permită debirocratizarea și digitalizarea activității în vederea furnizării către clienții SPO a unor servicii dedicate, accesibile și integrate
- dezvoltarea dialogului social și implicarea partenerilor sociali în implementarea politicilor de ocupare, inclusiv prin creșterea capacității acestora
- integrarea și valorificarea potențialului tinerilor pe piața muncii prin crearea unui ecosistem pentru tineri la nivel local, implicarea actorilor relevanți alături de SPO și diversificarea oportunităților de formare/ocupare
- asigurarea accesului la ocupare pentru categoriile vulnerabile, inclusiv creșterea ocupării femeilor.
- prevenirea concedierilor și susținerea ocupării forței de muncă sau a reconversiei economice în urma unor crize sistemice pe piața muncii și crearea unei forțe de muncă mai adaptabile la schimbare
- asigurarea unui mediu de lucru sigur și sănătos și promovarea îmbătrânirii active
- dezvoltarea culturii antreprenoriale și creșterea locurilor de muncă prin sprijinirea antreprenoriatului și a economiei sociale
- creșterea participării la învățarea pe parcursul întregii vieți pentru asigurarea tranzițiilor pe piața muncii și a mobilității profesionale a angajaților

Sănătate

- investiții în infrastructura:
  - cabinetelor medicilor de familie, structurilor publice implicate în Programul Național de Vaccinare, unitati publice școlare în care se furnizează servicii de asistență medicală școlară inclusiv stomatologica, a unităților sanitare/ altor structuri publice care desfășoară activități medicale de tip ambulatoriu
  - unităților sanitare care asigură reabilitare/recuperare
  - structurilor sanitare care asigură creșterea rezilienței sistemului de sănătate în domenii critice, boli transmisibile;
  - sistemului național de transfuzii
  - unităților sanitare acreditate pentru acțiuni legate de transplant
  - institutelor oncologice
- continuarea investițiilor în spitalele regionale de urgență: Iași, Cluj, Craiova (faza II), investiții de mică amploare în infrastructura publică a spitalelor mici, altele decât institutele, spitalele județene, precum și investiții în infrastructuri spitalicești publice noi cu impact teritorial major în domeniul oncologiei și transplantului;
- creșterea accesibilității, eficacității și rezilienței serviciilor oferite, prin ghiduri/proceduri clare/protocoale/mecanisme/perfecționarea personalului implicat în furnizarea serviciilor medicale și creșterea capacității de a furniza servicii preventive și de sănătate.

Sprijinirea incluziunii și promovarea dreptului la demnitate socială

- acoperirea nevoii de servicii sociale primare în mediul rural prin constituirea unor echipe comunitare integrate

- sprijinirea comunităților locale să dezvolte abordări integrate de jos în sus prin finanțarea Strategiilor de Dezvoltare Locala plasata sub Responsabilitatea Comunității (dezvoltarea de servicii sociale, de ocupare, de sănătate, combaterea abandonului școlar, incluziune, realizare/reabilitare infrastructuri sociale, dezvoltarea competențelor digitale, menținerea copilului in familie, infrastructura educaționala, valorificarea și promovarea patrimoniului cultural local și a turismului)
- extinderea rețelei de servicii de îngrijire de zi (inclusiv servicii de recuperare și respiro pentru copii cu dizabilități atât din cadrul familiei cât și din sistemul de protecție) pentru copiii aflați în risc de separare de familii și pentru persoanele adulte cu dizabilități
- creșterea capacității serviciilor de îngrijire a persoanelor vârstnice la domiciliu pentru mediul urban, servicii și facilități conexe pentru alte grupuri vulnerabile
- sprijinirea autorităților locale pentru clarificarea situației juridice a așezărilor informale
- dezvoltarea rețelei de servicii pentru persoanele cu adicții și persoanele fără adăpost, pentru sprijinirea persoanelor post-detenție, de suport pentru încadrarea persoanelor cu dizabilități, de servicii mobile de recuperare pentru persoanele cu dizabilități
- crearea serviciilor de suport pentru asistarea deciziei pentru persoanele cu capacitate restrânsă de exercițiu
- furnizarea de servicii sociale integrate pentru scoaterea copiilor din sărăcie prin sprijin acordat familiilor monoparentale, prin participarea copiilor la tabere de creație/sportive, la evenimente culturale, educaționale, schimb de experiență, acordarea de sprijin social copiilor vulnerabili cu părinți care lucrează în străinătate și copiilor orfani in urma pandemiei Covid 19 si incluziunea sociala prin sport sau cultura a copiilor din comunitățile marginalizate
- sprijinirea persoanelor cu dizabilități în accesarea echipamentelor si tehnologiilor asistive
- consilierea și orientarea tinerilor în proces de dezinstituționalizare
- asigurarea de servicii specializate adresate copiilor cu probleme legate de comportament
- furnizarea de soluții de locuire și servicii pentru viață independentă in comunitate pentru persoanele cu dizabilități care părăsesc instituțiile cu respectarea principiului non-segregării
- asigurarea de ajutor material, pachet puericultura si pachet sprijin școlar copil și masă caldă pentru persoanele dezavantajate
- creșterea calității serviciilor sociale prin asigurarea specializării/ perfecționării specialiștilor din domeniul social
- dezvoltarea infrastructurii de locuințe sociale și a măsurilor de acompaniament și asigurarea accesului egal al grupurilor marginalizate la măsurile de masă, cu respectarea principiului non-segregării
- dezvoltarea de soluții de locuire și servicii de susținere pentru persoane vârstnice în risc de excluziune locativă, cu respectarea principiului non-segregării

Comunitatea romă:

- facilitarea accesului persoanelor marginalizate precum romii la servicii de sănătate și educație pentru sănătate, inclusiv acordarea de sprijin pentru

reglementarea stării civile

- sprijinirea autorităților locale în vederea reglementării situației așezărilor informale
- promovarea și sprijinirea participării la educație a copiilor din comunități Roma

Cultură și turism durabil

- punerea în valoare a resurselor turistice din mediul urban și cel rural prin dezvoltarea infrastructurii și serviciilor turistice care contribuie la incluziune socială și dezvoltarea comunităților
- conservarea, protecția, restaurarea și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural UNESCO care generează un impact economic social semnificativ la nivel județean și regional pentru comunitățile vulnerabile
- digitalizarea în cultură

Rezultate așteptate FEDR:

Infrastructura educațională

- Creșterea participării la educația timpurie, obligatorie și profesională și tehnică, de calitate și sigură, precum și a performanțelor școlare, prin îmbunătățirea infrastructurii școlare pre-universitare
- Creșterea calității infrastructurii educaționale din învățământul terțiar relevant domeniilor specializării inteligente și pentru nevoile pieței muncii
- Creșterea participării la educație terțiară, prin adaptarea infrastructurii educaționale terțiare la nevoi specifice grupurilor dezavantajate

Sprijinirea incluziunii și promovarea dreptului la demnitate socială

- Creșterea accesului grupurilor vulnerabile la infrastructuri sociale de calitate și la infrastructuri pentru locuințe sociale individuale nesegregate, cu respectarea principiilor non-segregării și al vieții independente în acord cu UNCRPD.
- Dezvoltarea armonioasă a copiilor vulnerabili prin intervenții în centre multifuncționale.

Cultură și turism durabil

- Creșterea valorii adăugate și a calității resurselor turistice locale și cultura

Sănătate

- Creșterea accesului la servicii medicale prin îmbunătățirea infrastructurii și dotărilor medicale în zonele/specialitățile în care aceasta este precară sau lipsește
- Creșterea calității serviciilor medicale în spitalele cu impact teritorial major, prin investiții în infrastructură și dotări

Comunitatea romă

- Creșterea a accesului populației Roma, în acord cu cadrul strategic european și național, la infrastructură socială, de educație, ocupare și medicală, în

deplină concordanță cu principiile desegregării și non-discriminării

Rezultate așteptate FSE+:

Acces pe piața muncii

- Creșterea capacității administrative a SPO de a furniza politici active pe piața muncii și măsuri personalizate pentru clienți (atat pentru persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă, cât și pentru angajatori) prin resurse umane adaptate, inclusiv prin angajarea de personal suplimentar și formarea personalului
- Politici publice în domeniul muncii înfăptuite pe bază de instrumente, procese și mecanisme moderne și dovezi robuste
- Creșterea numărului de intermediari între angajatori și persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă realizate de SPO
- Sprijinirea ocupării, în special în rândul tinerilor, șomerilor de lungă durată, persoanelor inactive și grupurilor defavorizate, astfel contribuind la țintele națională de a atinge o rată de ocupare a populației 20-64 ani de 75% și de a reduce numărul de persoane care locuiesc în gospodării cu intensitate scăzută a muncii cu 20% la orizontul anului 2027
- Creșterea numărului de antreprenori, în special în rândul tinerilor, șomerilor de lungă durată, persoanelor inactive și grupurilor defavorizate
- Îmbunătățirea accesului persoanelor vulnerabile la locuri de muncă prin sprijinirea economiei sociale
- Creșterea gradului de ocupare a locurilor de muncă vacante în zone cu deficit de forță de muncă și migrațiune sezonieră
- Îmbunătățirea competențelor manageriale în vederea depășirii dificultăților economice sau digitalizării în IMM-uri
- Creșterea numărului de persoane activate pe piața muncii prin intervenții adecvate în vederea reconcilierii vieții profesionale cu cea de familie
- Locuri de muncă menținute în activități/sectoare economice afectate de probleme sistemice
- Creșterea numărului de persoane care beneficiază de condiții de muncă optimizate
- Creșterea numărului de persoane vârstnice care sunt active pe piața forței de muncă

Educație

- Creșterea performanței școlare și adaptarea programelor educaționale la dinamica pieței muncii și a societății în școlile sprijinite, contribuind astfel la țintele naționale privind: clasarea țării noastre în primele 30 de state de pe mapamond, în cadrul testelor PISA, până în 2030, creșterea ratei de promovare a testării de la finalul educației gimnaziale la minimum 80%, creșterea ratei de promovare a examenului de bacalaureat la 75%
- Creșterea participării la educație și formare profesională în vederea atingerii țintei naționale de cuprindere a tuturor copiilor cu dizabilități și sau cerințe educaționale speciale în învățământul de masa sau în învățământul special
- Sistem de formare profesională a adulților modernizat
- Creșterea numărului de persoane cu competențe digitale

- Creșterea participării la educația pre-școlară prin asigurarea cheltuielilor de funcționare, stabilirea de instrumente îmbunătățite și formarea cadrelor didactice, contribuind la o rată de cuprindere a colectivităților cu vârsta între 0 și 6 ani care variază între 30% pentru educația ante-preșcolară și 95% pentru învățământul preșcolar până în 2030
- Îmbunătățirea participării la educație pre-universitară și universitară prin măsuri adaptate nevoilor elevilor cu risc de abandon școlar și persoanelor care au abandonat școala
- Creșterea numărului de personal didactic cu competențe în educația inclusivă
- Politici publice și mecanisme îmbunătățite în domeniul formării profesionale inițială și tehnice
- Creșterea participării la programe de formare profesională a adulților

Sprijinirea incluziunii și promovarea dreptului la demnitate socială

- Persoane cu dizabilități sprijinite pentru obținerea sau păstrarea unui loc de muncă, contribuind la ținta națională de reducere a numărului de persoane care locuiesc în gospodării cu intensitate scăzută a muncii cu cel puțin 20% față de valoarea de referință aferentă anului 2020 și la reducerea ponderii populației aflate în risc de sărăcie sau excluziune socială, cu cel puțin 7% față de anul 2020 până în anul 2027
- Creșterea numărului de migranți/resortisanți care beneficiază de servicii integrate de incluziune socio-profesională
- Creșterea numărului de persoane din comunitati marginalizate care își îmbunătățesc abilitățile de viață sănătoasă
- Creșterea numărului de persoane vulnerabile, inclusiv copii, care beneficiază de servicii sociale și socio-medicale
- Reducerea abandonului școlar în rândul copiilor cu părinți aflați la muncă în străinătate
- Reducerea privațiunilor materiale pentru persoanele vulnerabile
- Creșterea participării copiilor săraci la evenimente educaționale și culturale.

Sănătate

- Creșterea numărului de persoane vulnerabile care beneficiază de asistență medicală primară, de specialitate, de reabilitare/recuperare, de îngrijire de calitate
- Creșterea calității și accesibilității serviciilor medicale oferite în regim de ambulatoriu, prin utilizarea de instrumente îmbunătățite și creșterea competențelor personalului medical
- Creșterea numărului de copii și tineri care beneficiază de servicii medicale și stomatologice de calitate în școli din mediul rural, zone greu accesibile, populație vulnerabilă
- Dezvoltarea competențelor personalului medical, cu accent pe utilizarea echipamentelor medicale inovative și metode moderne de investigare, intervenție și tratament

Comunitatea romă

- Acces crescut al populației de etnie romă la servicii sociale, de educație, ocupare și medicale, care să acopere cel puțin 9% din numărul total de participanți în cadrul operațiunilor FSE+
- Situația stării civile și a așezărilor informale bine reglementată

Obiectivul de Politică 5

Alegerea Obiectivului de Politică 5 derivă din **abordarea integrată a problemelor teritoriale și locale**, care implică autoritățile locale și parteneriatele, abordare pe care România dorește să o utilizeze pentru asigurarea coeziunii economice și sociale, redresării tendinței de adâncire a decalajelor între regiunile și zonele mai dezvoltate și cele mai puțin dezvoltate, dar și pentru reducerea decalajelor față de alte țări din UE. **Principalele argumente** în susținerea alegerii Obiectivului de Politică 5 ca mecanism de finanțare a unei abordări integrate teritoriale și locale sunt:

- Valorificarea potențialului turistic al României. România are un potențial turistic insuficient valorificat, ca sursă de dezvoltare locală și națională. Patrimoniul cultural și natural este un element important care contribuie în mod decisiv atât la dezvoltarea turismului, cât și la dezvoltarea locală, dar care necesită ample investiții de conservare și restaurare și în special la nivel regional
- Valorificarea superioară a potențialului cultural al României, care poate fi realizată mai eficientă numai cu implicarea reprezentanților comunităților locale
- Îmbunătățirea mecanismelor și instrumentelor de dezvoltare teritoriale inițiate în perioada anterioară de programare - Investiții Teritoriale Integrate (ITI)
- Continuarea mecanismelor de Dezvoltare Locală plasată sub responsabilitatea Comunității (DLRC)
- Asigurarea sinergiei dintre intervențiile în mediul urban și rural, pe baza mecanismelor pilot inițiate în perioada anterioară de programare.

Conform Strategiei Naționale privind Incluziunea Socială și Reducerea Sărăciei pentru perioada 2022-2027 (Obiectiv specific 2.2. Ocupare deplină, echitabilă și incluzivă în contextul promovării creșterii economice competitive, cu următoarele direcții de acțiune: 2.2.5. Susținerea, cu accent pe turismul sau activitățile de agrement în mediul rural) printre investițiile sociale pentru promovarea coeziunii se numără și extinderea turismului. Scopul său este elaborarea și implementarea unui program coerent de dezvoltare a turismului, inclusiv agroturism, generator de locuri de muncă și venituri, prin îmbunătățirea infrastructurii și a căilor de acces la obiectivele turistice, profesionalizarea personalului și valorizarea tradițiilor culturale și a specificului național. Măsurile de turism, care vizează îmbunătățirea structurii socio-economice a regiunii, prin generarea de locuri de muncă și venituri, vor face parte din strategiile teritoriale integrate și vor fi dezvoltate în funcție de nevoile identificate în acestea. Acestea vor contribui la dezvoltarea locală și la coeziunea socială și teritorială.

Aspectul incluziv și social al promovării turismului derivă din faptul că, mai ales în zonele rurale subdezvoltate, finanțarea obiectivelor culturale/turistice și a infrastructurii de acces aferentă va oferi comunităților locale oportunități de a îmbunătăți economia și viața cetățenilor, diminuând astfel adâncirea disparităților dintre diferite tipuri de teritorii.

În baza documentelor strategice și a instrumentelor teritoriale integrate relevante, dezvoltarea urbană durabilă care contribuie la îmbunătățirea economiei locale și a calității vieții locuitorilor nu poate fi realizată decât prin promovarea unei abordări strategice integrate care combină măsuri privind renovarea

zonelor urbane cu cele referitoare la protecția mediului, dezvoltarea verde și mobilitatea, valorificarea potențialului cultural, turistic și patrimonial, într-o abordare participativă cu implicarea tuturor actorilor locali relevanți. În acest sens, prin SIDU dezvoltat la nivelul fiecărui teritoriu urban, autoritățile împreună cu partenerii socio-economici vor răspunde provocărilor specifice identificate într-un mod integrat, folosind diferitele oportunități de finanțare și ținând cont de instrumentele promovate de Politica Urbană a RO 2020-2035.

Turismul și activitățile economice conexe, prin resursele pe care le generează și interconexiunile lor cu alte ramuri ale economiei, reprezintă un factor care contribuie la dezvoltarea economiei locale prin atragerea de noi investiții.

Intervențiile din cadrul obiectivului de politică 5 se bazează pe strategii teritoriale trans-sectoriale care derivă din strategiile de dezvoltare județeană sau locală (nivel subregional), luate în considerare în logica de intervenție la nivel regional și se bazează pe Planurile de Dezvoltare Regională (PDR) elaborate de către ADR-uri. PDR-urile identifică disparitățile și provocările regionale, inclusiv zonele specifice în care sunt necesare investiții.

Provocările cu care se confruntă centrele urbane – economice, sociale, demografice și de mediu – sunt interconectate și acționează diferit de la o categorie de orașe la alta, precum și de la un oraș la altul. Dezvoltarea urbană durabilă poate fi realizată numai prin promovarea unei abordări strategice integrate care să combine măsurile de reînnoire fizică a zonelor urbane cu măsurile de protecție a mediului, de dezvoltare ecologică și de mobilitate, de sporire a potențialului cultural, turistic și al patrimoniului, în cadrul unei abordări participative care să implice toți actorii locali relevanți. În acest sens, prin intermediul SIDU dezvoltat la nivelul fiecărui teritoriu urban, autoritățile, împreună cu partenerii socio-economici, vor răspunde provocărilor specifice identificate într-un mod integrat, utilizând diferitele oportunități de finanțare și luând în considerare instrumentele promovate de politica urbană a României pentru perioada 2020-2035.

Mecanismul de guvernanță al dezvoltării urbane integrate va fi asigurat la nivelul Strategiei de Dezvoltare Urbană Integrată/Strategiei de Dezvoltare Integrată printr-o structură de parteneriat local, care va fi responsabilă de prioritizarea proiectelor și monitorizarea implementării strategiei. Înființarea structurii de parteneriat va fi asigurată de Consiliul Local/Asociația de Dezvoltare Intercomunitară/Consiliul Județean în timp ce partenerii din societatea civilă vor fi selectați printr-un proces transparent. În procesul de elaborare/actualizare a documentelor strategice, de prioritizare a proiectelor, precum și în timpul implementării/monitorizării acestora, autoritățile locale consultă factorii interesați locali într-un mod transparent, sub coordonarea AM.

Intervențiile finanțate în mediul rural se vor concentra în primul rând pe acele zone apropiate de mediul urban, dar care nu pot accesa finanțare în cadrul mecanismelor de dezvoltare urbană, precum și pe zonele cu provocări specifice precum lipsa unei infrastructuri turistice adecvate specificului regional, lipsa serviciilor de calitate și slaba utilizare economică și socială a turismului, cu atât mai mult cu cât majoritatea stațiunilor turistice și monumentele arheologice de importanță națională și internațională sunt situate în mediul rural. Implementarea intervențiilor în zonele rurale se bazează pe abordarea integrată din strategiile integrate de dezvoltare teritorială/locală

Utilizarea mecanismului **Investițiilor Teritoriale Integrate** la nivelul unor microregiuni este necesară pentru a aborda integrat decalajele de dezvoltare identificate între aceste teritorii și media națională, cauzate de dezavantaje economice structurale și profil economic limitat, accesibilitate redusă, sărăcie, populație îmbătrânită și exod demografic spre orașele mari, număr de locuri de muncă în scădere, sistem de educație și formare profesională nealinat cu potențialul economic al zonei, lipsa utilităților publice de baza. Astfel, pornind și de la nevoile de investiții menționate în Raportul de Țară 2019, precum sprijinirea inițiativelor teritoriale specifice care vizează reconversia economiei în regiunile afectate de declin industrial și de minerit, cum ar fi Valea Jiului sau sprijinirea zonelor sensibile cu o importanță deosebită pentru mediu, cum ar fi investiții teritoriale integrate în Delta Dunării, a fost extinsă analiza și asupra altor inițiative la nivel național. Selecția altor microregiuni s-a bazat pe analiza strategică și operațională prin care au fost identificate nevoile și specificul microregiunilor, elementele specifice de mediu și cadru natural, precum și profilul geografic al acestora constituind factori cheie în selectarea

teritoriilor pentru ITI. Analiza a fost efectuată pentru fiecare dintre cele 5 ITI incluse în Legea 176/2020 și s-a bazat pe o metodologie comună care combină atât evaluări calitative, cât și cantitative. În ceea ce privește evaluarea cantitativă, pentru fiecare microregiune a fost calculat un Indice Compozit de Dezvoltare Locală, în conformitate cu Ghidurile OCDE - Manual pentru Construirea Indicatorilor Compoziți <https://www.oecd.org/sdd/42495745.pdf>. Acest indice reflectă progresul pe 4 dimensiuni relevante: demografie, servicii sociale și infrastructură, economie, mediu și patrimoniu cultural și se bazează pe 27 de indicatori din 12 sectoare. Analiza calitativă s-a bazat pe datele furnizate de reprezentanții celor 5 ITI în legătură cu resursele și potențialul de dezvoltare preconizat al microregiunii. Maturitatea ITI-urilor a fost, de asemenea, considerată un element important în analiză. Urmare acestei analize, au fost conturate viziunea strategică și planul de dezvoltare economică și au fost elaborate Strategiile de Dezvoltare aferente microregiunilor, realizate într-un amplu cadru partenerial, cu implicarea actorilor locali relevanți, cu luarea în considerare a lecțiilor învățate din implementarea mecanismului ITI în perioada de programare 2014-2020

Astfel, ITI va fi utilizat în următoarele microregiuni:

- Delta Dunării - în care vor fi continuate investițiile și intervențiile care contribuie la implementarea direcțiilor de acțiune identificate în Strategie și la obiectivele de mediu și climă asumate la nivel european,
- Valea Jiului - zonă minieră aflată în proces de trecere către utilizarea de energie curată, proiect pilot în cadrul Platformei Regiunilor Carbonifere în Tranziție,
- Țara Făgărașului – microregiune preponderent rurală o pondere semnificativă a zonelor defavorizate,
- Moții, Țara de Piatră - zona montană preponderent rurală, cu decalaje demografice majore față de media națională

Teritoriile în care vor fi utilizate instrumente de tip ITI vor trebui să aibă strategii elaborate în conformitate cu prevederile art.28-30 din Regulamentul CE 1060/2021, condiție obligatorie pentru a avea acces la finanțare. În practică, microregiunile selectate pentru utilizarea instrumentului ITI vor avea o strategie de dezvoltare teritorială solidă și bazată pe elemente concrete, o justificare clară și o valoare adăugată față de alte oportunități de finanțare deja existente, mecanisme de guvernare funcționale, abordări participative, asumare a responsabilității din partea actorilor local, o viziune pe termen lung și un angajament pe parcursul întregului proces de la elaborare până la implementare, monitorizare și evaluare.

Finanțarea ITI-urilor va fi asigurată într-o abordare integrată din toate Obiectivele de Politică relevante, din fonduri și programe diferite, în conformitate cu nevoile identificate în strategia fiecărei microregiuni. Este o abordare dublă în sensul că în cadrul unor programe/priorități vor exista alocări dedicate pentru ITI relevant, în timp ce pentru alte programe/priorități se va acorda un punctaj suplimentar în procesul de selecție. Se preconizează a avea alocări dedicate după cum urmează:

- Delta Dunării – POIDS, POEO, POS, POR SE
- Valea Jiului – POIDS, POEO, POS, POR V
- Tara Fagarasului – POIDS, POEO, POS
- Motii, Tara de Piatra - POIDS, POEO, POS

Intervențiile sprijinite din FEAMPA care contribuie la strategiile ITI vor beneficia de alocare financiară distinctă în cadrul apelurilor pentru intervențiile PAP.

Dezvoltarea Locală plasată sub Responsabilitatea Comunității. Prin intervențiile DLRC-PAP se susține creșterea unei economii albastre durabile la nivel local. Provocările privind protecția mediului, economice și sociale vor fi tratate potrivit abordării de jos în sus specifice DLRC, în contextul diversificării economiei locale și vor fi reflectate ca atare în strategiile de dezvoltare locală, în sinergie cu strategiile de dezvoltare inteligentă și cu luarea în considerare a Comunicării UE privind economia albastră durabilă. În vederea creșterii gradului de instruire a lucrătorilor sau administratorilor amenajărilor de acvacultură, PAP sprijină susținerea de cursuri de instruire adaptate la cerințele unei acvaculturi eficiente și prietenoase față de mediul înconjurător. De asemenea, acest instrument este finanțat în cadrul Obiectivului de Politică 4 pentru măsuri privind incluziunea socială.

Alte instrumente teritoriale: vor fi utilizate în baza Strategiilor de Dezvoltare Teritorială/Locală sau Urbană Integrată, fiind finanțate din diverse priorități ale programelor regionale și vizează zone urbane (municipii, orașe și suburbii) /zone urbane funcționale/ zone metropolitane, zone rurale.

În cadrul Programelor Regionale sunt prevăzute și alte instrumente de dezvoltare teritorială conform art 28 (c) din RDC 1060/2021.

Recunoscând rolul important al orașelor ca promotori de dezvoltare, va fi sprijinită în continuare **dezvoltarea urbană sustenabilă**, în ariile urbane identificate în programele regionale, pe baza priorităților identificate în documentele strategice de programare - Strategiile Integrate de Dezvoltare Urbană/Strategiile de Dezvoltare Teritorială/Locală. Strategiile vor fi elaborate și implementate sub responsabilitatea municipiilor/orașelor, singure sau împreună cu localitățile din zona funcțională din jurul acestora, în funcție de teritoriul căruia se adresează și vor fi completate de Planurilor de Mobilitate Urbană Durabilă (PMUD) și alte documente strategice, precum Planurile de calitate a aerului și Planurile de acțiune pentru reducerea zgomotului.

Abordarea față de zonele urbane mici care se află în afara SUD este detaliată la nivel regional, prin programe, după caz..

La nivelul celor 8 Programe regionale există o abordare regională în selectarea ariilor urbane pentru dezvoltarea urbană sustenabilă, în funcție de nevoile și provocările identificate la nivel regional. Sprijinul FEDR care vizează zonele urbane reprezintă 16,33% din anvelopa generală FEDR.

Intervențiile finanțate **în mediul rural** vor avea în vedere cu prioritate acele zone aflate în proximitatea mediului urban, dar care nu pot accesa finanțare în cadrul mecanismelor de dezvoltare urbană, precum și zone cu provocări specifice cum ar fi lipsa unei infrastructuri turistice adecvate specificului regional, cât și lipsa serviciilor de calitate și slaba capacitate de a valorifica economic și social turismul, cu atât mai mult cu cât majoritatea stațiunilor turistice precum și a monumentelor arheologice de importanță națională și internațională sunt localizate în mediul rural.

Se are în vedere alocarea de sume dedicate (pe baza unor algoritmi clar stabiliți) pentru investiții în municipiile reședință de județ, municipii, inclusiv zonele funcționale, cu scopul de a consolida capacitatea de planificare și coordonare pentru gestionarea investițiilor urbane integrate, pentru a genera creștere economică, inovare și productivitate, precum și pentru a asigura accesul la noi locuri de muncă și servicii publice de bază la nivel local, în linie cu potențialul de creștere al acestora și în baza unei abordări personalizate. Dezvoltarea urbană va fi finanțată din mai multe obiective de politică și acoperă, de asemenea, intervenții în orașe inteligente.

În cadrul OP 5 sunt avute în vedere acțiuni referitoare la:

- regenerare urbană - regenerarea spațiilor urbane degradate prin investiții în regenerarea urbană și/sau reconversia funcțională a acestor zone.
- măsuri de dezvoltare a capacității administrative a localităților urbane
- protecția, conservarea și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural și a infrastructurii prin activități de restaurare, consolidare, extindere și dotare în zonele urbane și non-urbane
- dezvoltarea infrastructurii turistice specifice, precum și dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de utilitate publică aferentă.

- înființarea și amenajarea traseelor turistice și a locurilor de recreere folosind soluții prietenoase cu mediul
- încurajarea dezvoltării de parteneriate locale în vederea dezvoltării durabile și integrate a zonelor de coastă și ape interioare, precum și a inițiativelor locale

Rezultate așteptate FEDR:

- Peste 6,5 milioane persoane vizate de proiecte derulate în cadrul a 120 strategii de dezvoltare teritorială
- Peste un milion metri pătrați spații deschise create sau reabilitate în zonele urbane
- Peste 130 situri culturale și turistice care beneficiază de sprijin și care vor atrage peste 2 milioane noi vizitatori

Rezultate așteptate FEAMPA:

- Creșterea șanselor de integrare în piața forței de muncă a zonelor pescărești

Obiectivul Specific Fondul pentru Tranzitie Justă

Obiectivul specific al FTJ va fi realizat la nivel național prin diversificarea economică a teritoriilor cele mai afectate de procesul de tranziție spre o economie neutră din punct de vedere climatic împreună cu măsuri de recalificare și incluziune active a lucrătorilor și a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă; va sprijini totodată și transformarea proceselor industriale necesară pentru o tranziție spre o economie neutră și pentru menținerea sau creșterea numărului locurilor de muncă din aceste sectoare.

Aria tematică și de intervenție finală a FTJ va fi definită în procesul de evaluare și de aprobare a planurilor teritoriale. Aceste planuri vor descrie în mod clar procesul de tranziție la nivel național, inclusiv calendarul etapelor cheie de tranziție către țintele de climă și energie aferente anului 2030 și către neutralitatea climatică din 2050, și vor demonstra impactul la nivelul teritoriilor până în 2030 sau înainte. Planurile vor demonstra, de asemenea, că teritoriile selectate sunt cele în care impactul negativ al tranziției este cel mai pronunțat pe baza efectelor economice și sociale ale tranziției și vor explica modul în care operațiunile planificate sunt de natură să contribuie la tranziție.

Intervențiile care vor face obiectul finanțării FTJ, așa cum se prevede în Pactul ecologic european și în Planul de investiții pentru o Europă durabilă, vin în completarea celorlalte acțiuni din următorul cadru financiar multianual pentru perioada 2021-2027 însă din perspectiva unică de a contribui la abordarea consecințelor sociale și economice ale tranziției către neutralitatea climatică a Uniunii prin utilizarea la un loc a finanțărilor oferite în domeniul climei și al obiectivelor sociale la nivel regional. Intervențiile planificate iau în considerare potențialul de specializare inteligentă identificat la nivelul strategiilor regionale cu acest obiectiv, precum și rezultatele altor strategii relevante, precum cele de dezvoltare urbană integrată.

Astfel, prin Programul Tranzitie Justă, pe baza și în funcție de justificările din planurile teritoriale, se vor finanța mai multe tipuri de măsuri prezentate aici cu titlu indicativ

- diversificare și reconversie economică prin investiții productive în IMM-uri și în alte întreprinderi existente, precum și prin crearea de noi întreprinderi, incubatoare de afaceri și servicii de consultanță care vor crește gradul de competitivitate la nivelul antreprenoriatului local, contribuind,

în același timp, la diversificarea economică locală. Se are în vedere și creșterea numărului de angajați care urmează instruire în abilități tehnice manageriale și antreprenoriale și creșterea numărului de întreprinderi care investesc în aceste abilități sau într-un nou set de competențe în concordanță cu cererea existentă pe piața forței de muncă

- perfecționarea și recalificarea persoanelor ocupate și a șomerilor. Un mediu economic puternic necesită forță de muncă calificată, ceea ce presupune calibrarea în consecință a ofertei față de cerere. Tranziția către noi modele de afaceri verzi/ecologice sustenabile și prietenoase cu mediul necesită competențe noi adaptate la modelul curent de dezvoltare economică și, în acest context, trebuie întărite atât asistența oferită, cât și incluziunea activă a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă
- sprijinirea transformării proceselor de producție industrială pentru reducerea semnificativă a emisiilor de GES și / sau a consumului de energie ca factor contributor principal la atingerea țintelor Uniunii privind energia și clima (2030) și economia neutră din punct de vedere climatic (2050);
- reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, eficiența energetică și producerea și utilizarea energiei din surse regenerabile. Aceste investiții sunt esențiale pentru tranziția către neutralitatea climatică și asigurarea stabilității economice a acestor teritorii, concomitent cu menținerea sau creșterea numărului locurilor de muncă. Dezvoltarea de tehnologii și infrastructuri pentru o energie curată la prețuri accesibile, reprezintă următoarea etapă în crearea unui mediu socio-economic stabil, capabil să lupte cu disfuncționalitățile pieței și relevant în context macro-economic, contribuind, în același timp, la îmbunătățirea calității aerului, în special prin măsuri de implementare a energiei electrice și a încălzirii casnice verzi
- promovarea transportului public urban și periurban verde, mai ales pentru navetiști și zonele izolate care au nevoie de acces la poli de dezvoltare din teritoriile vizate, contribuind la reducerea emisiilor GES și la îmbunătățirea calității aerului în zonele urbane cu potențial de creștere și generare de locuri de muncă, ținând cont de faptul că o parte semnificativă din emisiile GES generate de România provin din sectorul transporturilor
- regenerarea și reconversia siturilor poluate industrial. Aceste acțiuni urmăresc diminuarea impactului poluării asupra mediului și mai ales asupra populației. Restaurarea și reconversia terenurilor poluate contribuie activ la creșterea calității vieții membrilor fiecărei comunități, contribuie la creșterea atractivității mediului antreprenorial și poate diminua exodul forței de muncă spre alte regiuni mai dezvoltate. În paralel, tranziția spre economia circulară depinde de îmbunătățirea modului de gestionare a deșeurilor prin susținerea măsurilor de prevenire a generării de deșeurii și reducerea cantității acestora, precum și acțiuni de creștere a reutilizării eficiente și reciclării acestora

Rezultate așteptate FTJ:

- locuri de muncă durabile și de calitate create în județele afectate de tranziția la neutralitatea climatică
- locuri de muncă menținute în economie ca urmare a implementării unor măsuri de reducere substanțială a emisiilor GES în industrie
- persoane care beneficiază de calificare/recalificare/specializare/actualizare competențe pentru integrarea într-o economie cu emisii reduse de carbon

Strategia UE pentru Regiunea Dunării

Prin investițiile care vor fi realizate prin politica de coeziune, România va veni în întâmpinarea multora dintre provocările identificate în Strategia UE pentru Regiunea Dunării (SUERD), respectiv a celor legate de mobilitate, energie, mediu, riscuri (inundații, secetă și poluare), societate, securitate și economie.

Totodată, prioritățile programelor sunt în concordanță cu ariile prioritare și acțiunile stabilite în Planul revizuit de acțiuni SUERD.

În acord cu primul pilon din SUERD, intervențiile din programe vor viza infrastructura de transport prin îmbunătățirea mobilității și multimodalității (căi navigabile, legături rutiere, feroviare și aeriene), aspecte legate de eficiența energetică și surse de energie regenerabilă, promovarea patrimoniului cultural și a cooperării în domeniul culturii și turismului. În ceea ce privește al doilea pilon din strategiei, politica de coeziune va contribui la investițiile privind calitatea apelor, conservarea biodiversității, a peisajelor și a calității aerului și siturile contaminate. Acțiunile finanțate prin coeziune care vor contribui la pilonii trei și patru ai SUERD, se referă la inovare, cercetare, educație și tehnologii ale informației, sprijinirea competitivității întreprinderilor, consolidarea capacității administrative (digitalizarea serviciilor publice), investiția în oameni și capacități (educație, formare, învățare pe tot parcursul vieții), promovarea securității în regiune, precum și la alte aspecte sociale și de economie.

În implementarea programelor se va crea un mecanism care să faciliteze contribuția directă la acțiunile SUERD, o opțiune putând fi acordarea de punctaje suplimentare acelor proiecte care vor sprijini realizarea obiectivelor strategiei, în principal proiectelor localizate în județele riverane Dunării.

Agenda Maritimă Comună a Mării Negre

Sprijinul acordat din PAP prin intervențiile Priorității 1, referitoare la dotarea cu unelte selective a ambarcațiunilor și navelor de pescuit, la desfășurarea activităților de control și colectare date, la colectarea deșeurilor marine și la ariile marine protejate, prin intervențiile Priorității 2 referitoare la acvacultură, la cercetare - inovare și la instruirea acvaculturilor și prin intervențiile Priorității 3, referitoare la dezvoltarea zonelor pescărești, inclusiv prin cooperare transfrontalieră, contribuie la îndeplinirea obiectivelor asumate prin Agenda Maritimă Comună a Mării Negre.

Misiunea UE: Restaurarea oceanului și apelor noastre

PAP poate contribui, prin intervenția privind colectarea deșeurilor și cea privind ariile marine protejate la obiectivele Misiunii UE: Restaurarea oceanului și apelor noastre până în 2030- protejarea și refacerea ecosistemelor marine și de apă dulce și a biodiversității și prevenirea și eliminarea poluării și protecția apelor marine. De asemenea, poate contribui la economia albastră durabilă, așa cum este definită de Regulamentul (UE) 2021/1139.

Abordarea principiului Do Not Significant Harm

Programele finanțate prin Politica de Coeziune fac obiectul Directivei SEA, astfel încât se realizează o evaluare strategică de mediu pentru fiecare program care ar putea avea un impact negativ semnificativ asupra mediului. Evaluarea adecvată de mediu va fi realizată în cazul programelor în care situația o va impune. Totodată, se realizează și evaluarea DNSH la nivelul acțiunilor prevăzute în programe, utilizând evaluările pentru intervenții similare din cadrul PNRR, iar acolo unde se regăsesc acțiuni suplimentare se va aplica Ghidul specific emis în temeiul Mecanismului de Redresare și Reziliență. În anumite cazuri, procedura SEA va putea include și documentarea și analiza pe obiectivele DNSH. România se angajează să evalueze dacă tipurile de acțiuni definite în programe prezintă vreun risc în ceea ce privește respectarea principiului DNSH, în conformitate cu articolul 9 din RDC. Pentru a asigura implementarea operațiunilor compatibile cu tipurile de acțiuni conforme cu DNSH stabilite în programele aprobate. România se angajează să pună în aplicare proceduri și criterii de selecție adecvate compatibile cu legislația UE de mediu aplicabilă.

Noul BAUHAUS EUROPEAN

Acolo unde este relevant și de la caz la caz, programele politicii de coeziune pot sprijini investițiile care combină cu succes principiile de durabilitate, estetică și incluziune ale inițiativei Noul Bauhaus european, în vederea găsirii de soluții accesibile, incluzive, durabile și atractive pentru provocările climatice.

Dezvoltare durabilă

Pactul verde european a stabilit un obiectiv ambițios în ceea ce privește transformarea economiei UE către un viitor sustenabil și a decis cadrul pentru formularea unor direcții în vederea atingerii unei economii neutre din punct de vedere climatic cel târziu până în 2050.

În acest context, România se angajează să utilizeze fondurile din cadrul Acordului de Parteneriat asigurându-se că se urmărește atingerea impactului maxim pentru: furnizarea de energie curată, accesibilă și sigură, accelerarea trecerii la o mobilitate durabilă și inteligentă, mobilizarea industriei pentru o economie curată și circulară, valul renovării - construirea și renovarea într-un mod eficient din punct de vedere energetic și al utilizării resurselor, poluare zero pentru un mediu lipsit de substanțe toxice, conservarea și refacerea ecosistemelor și a biodiversității, asigurarea rezilienței regiunilor și orașelor la impactul schimbărilor climatice și altele, în conformitate cu inițiativele specifice din cadrul Pactului Verde European. În plus, România va utiliza fondurile pentru a mobiliza investiții în cercetare și pentru a încuraja inovarea în domeniul sustenabilității. De asemenea, România se angajează să ia în considerare principiul "A nu prejudicia în mod semnificativ" prin evaluarea DNSH la nivelul acțiunilor prevăzute în programe. Având în vedere că Pactul Verde European susține că obiectivele sale pot fi atinse într-un mod echitabil și favorabil incluziunii numai cu respectarea principiului „nimeni nu va fi lăsat în urmă”, România îi va sprijini pe cei mai vulnerabili și expuși la impactul social și economic al tranziției (de exemplu prin recalificarea și perfecționarea profesională).

Contribuția la țintele europene pe biodiversitate

România este conștientă de importanța abordării pierderii biodiversității și se va asigura că investițiile vor contribui la integrarea acțiunii privind biodiversitatea în prioritățile finanțate. FEDR și FC vor contribui prin investițiile directe în remedierea și conservarea biodiversității. În ceea ce privește relevanța intervențiilor JTF pentru cheltuielile pentru biodiversitate, pe baza celor 6 PTTJ, poate fi identificată o potențială contribuție la obiectivul privind biodiversitatea. România se angajează să atingă un nivel de contribuție la cheltuielile pentru biodiversitate din alocarea totală a FEDR, FC și JTF combinate, mai mare decât media dintre FEDR și FC în perioada de programare 2014-2020. FEAMPA și FEADR vor contribui, de asemenea, la cheltuielile pentru biodiversitate.

Comunicare

Abordarea strategiei de comunicare pentru perioada de programare se concentrează pe trei domenii principale de interes și anume:

a) măsurarea eforturilor de comunicare depuse în exercițiile financiare precedente pe baza cărora se va construi strategia de comunicare pentru perioada 2021-2027

b) un rezultat suplimentar al acestei abordări pentru măsurarea și evaluarea prezenței în spațiul public este identificarea și promovarea unor exemple de bune practici către publicul larg prin canale deținute, câștigate și plătite, încurajând interacțiunea bidirecțională și conținutul generat de utilizatori

c) îmbunătățirea rețelei naționale de comunicatori și implementarea de parteneriate cu structuri terțe precum universități, rețele profesionale etc. Acest lucru contribuie la creșterea eforturilor de comunicare în domenii și noi audiențe complementare

Coordonarea, demarcarea și complementaritățile dintre fonduri și, după caz, coordonarea dintre programele naționale și cele regionale - articolul 11 alineatul (1) litera (b) punctul (ii) din RDC

Mecanismul de asigurare a complementarităților și sinergiilor între fondurile acoperite de Acordul de Parteneriat, fondurile din domeniul afaceri interne și alte instrumente ale Uniunii Europene

Conform REGULAMENTULUI (UE) 2021/1060, statele membre trebuie să asigure coordonarea, complementaritatea și coerența dintre fonduri și programele prin care acestea sunt implementate, fiind necesar să asigure mecanisme cheie de coordonare între entitățile competente, pentru a evita duplicarea finanțării pe parcursul programării și al implementării. Evitarea duplicării în implementare va fi asigurată prin comitetele de monitorizare pentru fiecare program, care să asigure gestionarea și implementarea eficientă a programelor.

Totodată, pentru ca resursele să fie utilizate astfel încât să servească în cel mai bun mod intereselor României, principiul complementarității cere ca fondurile să nu fie utilizate izolat, ci ținând seama de alte instrumente de finanțare naționale sau europene. Acest lucru înseamnă că pentru acțiunile înrudite sau consecutive se corelează fonduri din mai multe surse, cu evitarea dublei finanțări sau a adoptării unor scheme de investiții în contradicție cu obiectivele fondurilor. Investițiile din fonduri și alte instrumente naționale sau europene pot susține direct atingerea obiectivelor stabilite în domeniile de interes.

Domeniile față de care există un puternic interes și în care se impune o abordare complementară atât a fondurilor europene, cât și a programelor naționale cu cele regionale, acoperă toate obiectivele de politică și sunt legate de: cercetare/ dezvoltare/ inovare, digitalizare, competitivitate/ antreprenoriat, utilizarea eficientă a resurselor prin creșterea eficienței energetice și scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră, economie circulară, infrastructură verde, conectivitate, educație și aspecte sociale.

Astfel, pentru a veni în întâmpinarea prevederilor RDC privind complementaritatea și pentru a asigura o utilizare cât mai eficientă a fondurilor europene, România a propus în programe o serie de intervenții concepute în mod integrativ pentru a aborda aspectele identificate în Recomandările Specifice de Țară și a veni în întâmpinarea principalelor provocări și nevoi de dezvoltare identificate la nivel național.

În procesul de programare a fondurilor subsecvente Politicii de Coeziune, au fost constituite **structurile partenariale pentru elaborarea programelor**. În conturarea priorităților de investiții, o atenție sporită a fost acordată principiului parteneriatului. Astfel, **a fost realizat Codul național de conduită privind parteneriatul pentru fondurile europene aferente politicii de coeziune**.

În primă etapă, au fost înființate **5 grupuri de lucru** pentru cele 5 obiective de politică, alcătuite din parteneri din instituții publice care sunt responsabili pentru elaborarea politicilor în domeniul acoperit de obiectivul politicii și parteneri din societatea civilă, mediul academic, mediul de afaceri etc. Ulterior, pe măsură ce procesul informal de negociere a avansat, au fost înființate **grupuri de lucru pentru Programe**. Acestea au rezultat în urma unui proces de selectare a celor mai valoroși parteneri, în contextul apelului național privind exprimarea interesului de participare în cadrul structurilor partenariale constituite pentru elaborarea PO și AP din luna mai 2020. Au fost analizate, în baza unor criterii de selecție publice, în vederea asigurării unui proces transparent și echitabil, aplicațiile depuse de cca. 230 de entități private (societate civilă, asociații, fundații, sindicate, sector economic, mediul academic etc.). Aceste grupuri de lucru sunt alcătuite din reprezentanți ai instituțiilor publice responsabile pentru elaborarea politicilor în domeniile acoperite de strategia fiecărui PO, precum și parteneri sociali.

De asemenea, în urma apelului național, a fost constituit **Comitetul de coordonare pentru managementul Acordului de Parteneriat 2021-2027 (CCMAP 2021-2027)**. Au calitatea de membri ai CCMAP autoritățile publice în a căror coordonare este elaborarea și implementarea politicilor publice, precum și

reprezentanții partenerilor socio-economici, asigurându-se o componentă echilibrată, cu reprezentarea corespunzătoare atât a mediului public - conform structurii Guvernului, prin autoritățile și instituțiile publice relevante, cât și a mediului privat, în iulie 2020 fiind publicată lista finală a componenței acestui comitet.

Principala atribuție a acestui Comitet este de a asigura coordonarea strategică a implementării fondurilor europene aferente Politicii de Coeziune 2021-2027, respectarea coerenței intervențiilor, a complementarității și sinergiilor priorităților de investiții în toate fazele programării și implementării, în scopul utilizării eficiente și efective a acestor fonduri. Acest comitet va avea inclus pe ordinea de zi un subiect permanent referitor la asigurarea complementarităților cu alte surse de finanțare (PNRR etc).

De asemenea, pentru a asigura o consultare tematică, la nivel orizontal, au fost înființate prin deciziile prim-ministrului **3 comitete consultative** pentru parteneriatul cu: mediul de afaceri; societatea civilă și autoritățile locale.

Un proces amplu de consultare publică a fost derulat în luna august 2020, consultările având loc la nivelul tuturor structurilor de parteneriat, cu participarea a aproximativ 1000 de participanți. Acest proces a continuat în 2021, prin implicarea instituțiilor publice și a partenerilor sociali pentru actualizarea priorităților de investiții astfel încât să se asigure complementaritatea cu intervențiile propuse în PNRR. În luna noiembrie 2021 au fost supuse consultării publice variantele actualizate ale documentelor programatice. Membrii CCMAP au participat la procesele de consultare publică (din august 2020 și decembrie 2021/ianuarie 2022) pe marginea celor două versiuni ale Acordului de Parteneriat.

Procesul de consultare a evidențiat faptul că intervențiile propuse în cadrul PO corespund în cea mai mare parte nevoilor potențialilor beneficiari în domeniile vizate de Politica de Coeziune.

Un interes deosebit a fost manifestat din partea mediului academic (universități, institute de cercetare, inclusiv în domeniul medical, organizații pentru femei, parteneri sociali, organizațiile active în domeniul economiei sociale, organizațiile pentru romi sau persoane cu dizabilități, camere de comerț, instituțiile din domeniul sănătății și diverse organizații active pe problematica mediului.

Propunerile/ observațiile din partea partenerilor au fost analizate și inserate, în măsura în care acestea s-au înscris în obiectivele de program dar și de eligibilitate a fondurilor europene. Au fost aduse completări la nivelul grupurilor țintă vizate, în funcție de nevoile reale pe intervențiile propuse, categoriile de beneficiari vizați, astfel încât să se asigure implementarea acțiunilor prin descrierea mai clară a mecanismelor de implementare și stabilirea țăintelor și alocărilor. Aportul instituțiilor publice a constat și în furnizarea punctelor de vedere prin prisma nevoii de finanțare din alte instrumente și mecanisme puse la dispoziție de Uniunea Europeană, o parte dintre aceștia având rol de Punct național de contact pentru programele gestionate direct de Comisia Europeană. De asemenea, Ministerul Afacerilor Interne, care gestionează FAMI, FSI și IMFV, este membru în grupurile de lucru ale PO și CCMAP, existând o colaborare strânsă în elaborarea documentelor programatice.

De asemenea, la nivelul Programelor, este prevăzută **întărirea funcției Comitetelor de Monitorizare**, prin includerea structurilor relevante din ministerele de resort responsabile de reformele și investițiile incluse în PNRR, precum și a structurilor de specialitate care gestionează fondurile în domeniul afacerilor interne. Totodată se asigură coordonarea și demarcarea din punct de vedere instituțional între fondurile politicii de coeziune și cele din PNRR, având în vedere dubla calitate a MIPE de coordonator național al acestor finanțări, inclusiv prin organismele/structurile create în baza OUG 124/2021. În ceea ce privește **alte instrumente ale Uniunii**, în conformitate cu HG 145/2020, a fost creat **Comitetul Interministerial pentru coordonarea și monitorizarea participării României la Programele și Inițiativele gestionate centralizat de către Comisia Europeană**. Comitetul are rolul de a monitoriza participarea României la programele și inițiativele europene gestionate centralizat de către Comisia Europeană, de a analiza complementaritatea și sinergiile dintre acestea și programele finanțate din fondurile europene, precum și rolul de a formula propuneri și recomandări în scopul dezvoltării de mecanisme de sprijin pentru

îmbunătățirea accesării și creșterii participării la programele și inițiativele europene gestionate centralizat de către Comisia Europeană.

Comitetul este alcătuit din reprezentanți ai ministerelor de resort, iar în sprijinul acestuia sunt Grupuri tehnice de lucru pe domenii relevante pentru programele și inițiative gestionate direct de către Comisia Europeană, formate din reprezentanți/ experți desemnați ai ministerelor, reprezentanți ai unor instituții sau organizații, reprezentanți ai societății civile, reprezentanți ai mediului economic, academic sau ai organizațiilor neguvernamentale, după caz, cu expertiză relevantă pentru subiectele în dezbatere. Printre domeniile acoperite se regăsesc: mediu și politici climatice, cercetare, dezvoltare și inovare, digitalizare, transport și energie, fiscalitate și instrumente financiare, piață unică și IMM, educație, justiție, egalitate, drepturi și valori, securitate, spațiu, acțiune externă, cultură, tineret și sport.

Comitetul propune o procedura interinstituțională pentru implementarea mecanismului de cooperare, ca punct unic de acces pentru sursele de finanțare. Această procedură are rolul de a elimina sincopel procedurale și de comunicare în rândul experților din cadrul administrației publice cu responsabilități în gestionarea fondurilor comunitare și naționale și de îmbunătățire a accesării și creșterii participării României la programele și inițiativele gestionate direct de către Comisia Europeană.

În vederea asigurării sinergiilor și complementarităților, Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene a lansat, în data de 5 august 2021, **o platformă online – „Oportunități-UE”** (<https://oportunitati-ue.gov.ro/>) cu rol de punct unic de acces. Această platformă dezvoltată în cadrul proiectului „Dezvoltarea capacității instituționale a Ministerului Fondurilor Europene printr-un sistem integrat de management al calității” (finanțat din Programul Operațional Capacitate Administrativă - POCA) este atât un „single entry point” al surselor de finanțare, fiind interfața între mediul instituțional și beneficiari/potențiali beneficiari, cât și un instrument principal la nivelul României de identificare de potențialii parteneri naționali sau din statele membre UE, de prezentare a exemplurilor de bune practici în domeniile principale ale finanțărilor disponibile și de evidențiere a sinergiilor și complementarităților.

Platforma „Oportunități-UE” integrează informații privind fonduri din mai multe surse de finanțare și facilitează, într-un mod integrat și facil pentru utilizatori, conectarea cu portalul online administrat direct de către Comisia Europeană „Funding & Tenders portal”, precum și cu site-urile oficiale ale instituțiilor care gestionează programe operaționale, programe și inițiative europene gestionate centralizat de către Comisia Europeană, mecanisme și instrumente financiare nerambursabile și programe finanțate din fonduri naționale.

Prin intermediul platformei, Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene acționează ca o punte de legătură și contact permanent cu potențialii beneficiari ai surselor de finanțare, direcționându-i către Punctele Naționale de Contact/Punctele Focale (PNC/PF), Agențiile Naționale responsabile, AM-urile aferente domeniului de interes sau Direcțiile Generale ale Comisiei Europene și/sau Agențiile Executive responsabile, în cazul în care programul de interes nu are un PNC/PF în România. Astfel Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene va avea o mai bună comunicare cu cetățenii din România, facilitând totodată networking-ul și cooperarea între cetățenii UE. Pentru o mai bună delimitare a finanțărilor, platforma a fost structurată în 4 categorii mari de surse de finanțare, respectiv:

- Programe aferente Politicii de Coeziune;
- Programe naționale (finanțate de la bugetul de stat);
- Programe gestionate direct de către Comisia Europeană (cu legătură la site-ul „Funding & Tenders portal”);
- Alte finanțări (surse de finanțare care nu se încadrează la cele 3 categorii).

Fiecare dintre programele incluse în categoriile de mai sus au în descrierea de pe platformă o secțiune dedicată sinergiilor și complementarităților cu alte programe.

În contextul încorporării priorităților macro-regionale ale Strategiei UE pentru Regiunea Dunării (SUERD) în prioritățile programelor, platforma va fi extinsă cu o nouă categorie care va prezenta sinergiile și complementaritățile create între SUERD și finanțarea oferită în cadrul Politicii de Coeziune.

Platforma dispune și de o secțiune „Financing info Monday” prin intermediul căreia, în colaborare cu reprezentanții structurii responsabile de managementul PNRR, PO, punctele naționale de contact/punctele focale (PNC/PF), agențiile naționale relevante, autoritățile de management, direcțiile generale ale Comisiei Europene și/sau agențiile executive ale acesteia, sunt organizate întâlniri tematice (webinar-uri), astfel încât să se realizeze o cât mai eficientă informare a potențialilor beneficiari cu privire la oportunitățile de finanțare și să se asigure sinergiile și complementaritatea cu toate sursele de finanțare ale Uniunii.

În vederea dezvoltării unui mecanism de cooperare bilaterală interministerială ce are ca scop crearea unor rețele la nivel european de parteneri pentru accesarea fondurilor alocate prin programe/mecanisme/inițiative gestionate direct de către CE, Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene își propune încheierea unor Declarații Comune bilaterale cu state membre ale UE ce au înregistrat o rată mare de succes în accesarea și derularea acestor tipuri de programe și inițiative europene.

Acest mecanism vizează transferul de expertiză și bune practici privind metodologia utilizată de respectivele state membre, informarea potențialilor beneficiari asupra accesării și utilizării surselor financiare disponibile în cadrul programelor și inițiativelor europene gestionate direct de către CE, precum și asupra complementarității acestora cu fondurile specifice Politicii de Coeziune, dar și facilitarea proiectelor transnaționale, ceea ce va contribui la o creștere graduală și sustenabilă a absorbției de fonduri prin instituirea unor proceduri și facilitarea unor platforme de dialog bilateral între reprezentanții României și cei ai statelor membre

Coordonarea, demarcarea și complementaritatea dintre **fondurile europene dedicate Afacerilor Interne**, respectiv Fondul Azil, Migrație și Integrare (FAMI), Fondul Securitate Internă (FSI) și Instrumentul pentru Managementul Frontierelor și Politica de Vize (IMFV) vor fi asigurate în mod integrat de către o autoritate de management unică multi-fond din cadrul Ministerul Afacerilor Interne (AM AI), în cadrul a trei Programe Naționale distincte (PN FAMI, PN FSI, PN IMFV), în special prin corelarea și sincronizarea intervențiilor finanțate privind migrația legală, securizarea frontierelor externe ale UE, lupta împotriva traficului de droguri, platforme și sisteme care pot contribui la combaterea criminalității transfrontaliere și a terorismului.

De asemenea, pentru a se asigura complementaritatea intervențiilor și pentru a evita dubla finanțare între fondurile dedicate afacerilor interne și celelalte fonduri prevăzute în Regulamentul 1060/2021, Autoritatea de management a programelor naționale afaceri interne va asigura consultări interinstituționale cu ministerele relevante în ceea ce privește programele naționale afaceri interne și va transmite în mod sistematic informații privind apelurile de proiecte, precum și proiectele/operațiunile selectate la finanțare din fondurile europene dedicate Afacerilor Interne.

Mecanismul de asigurare a complementarităților și sinergiilor include și consolidarea **funcției Comitetului de Monitorizare pentru Programele Naționale Afaceri Interne**, prin instituirea unui singur comitet multi-fond și prin includerea reprezentanților unor structuri relevante, precum Ministerul Afacerilor Externe, Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene (în calitate de coordonator al fondurilor alocate prin Politica de Coeziune), instituție de învățământ universitară și organizație neguvernamentală/internațională în domeniul protecție drepturilor omului.

De asemenea, mecanismul practic de colaborare va include un schimb de informații permanent între autoritățile de management relevante în etapa de selecție a operațiunilor, participarea MAI în alte comitete de monitorizare, consultări publice, publicarea sistematică de informații privind proiectele selectate. Pentru evaluarea sinergiilor, complementarităților și riscului de dublă finanțare, cererea de finanțare va include o secțiune dedicată privind proiectele relevante implementate cu finanțare din alte fonduri europene.

Metodologiile de selecție și evaluare ale operațiunilor în cadrul fondurilor afaceri interne cuprind criterii de punctare a propunerilor de proiecte care sunt în

sinergie/complementare cu alte proiecte finanțate din alte fonduri europene.

Complementaritatea între fonduri

Pe **domeniul CDI**, complementaritatea între fonduri este relevantă între FEDR și FTJ pentru investițiile în infrastructura de cercetare și respectiv între acestea și FSE+ din perspectiva complementarității între investițiile în capitalul uman din domeniul CDI și IMM. Astfel, din FEDR se va finanța dezvoltarea infrastructurilor, precum și instruire / formare, după caz, în timp ce din FSE+ se va finanța adaptarea ofertei de educație și formare profesională la dinamica pieței muncii și la provocările inovării și progresului tehnologic (inclusiv în sănătate), prin încurajarea parteneriatelor cu instituțiile de cercetare și mediul economic în scopul preluării și aplicării rezultatelor cercetării în programele de educație și formare. Totodată, față de prioritățile de investiții în CDI din FEDR, prin FTJ se au în vedere investiții care vor viza transferul de tehnologii avansate și sprijinirea cooperării dintre industrie și cercetători, în domeniile productive specifice teritoriilor vizate de FTJ. Prin FEAMPA vor fi susținute parteneriatele cu institutele de cercetare din domeniul pescăresc.

În ceea ce privește **digitalizarea**, complementaritatea se va realiza între FEDR și FSE+, FEDR va investi în dezvoltarea e-serviciilor și digitalizarea IMM-urilor, precum și instruire / formare pentru competențe digitale avansate, după caz, (inclusiv în domeniul medical educație și sectorul public), cele din FTJ, serviciile, produsele și procesele digitalizate dezvoltate pentru / în întreprinderile din teritoriile eligibile pentru FTJ, iar cele din FSE+ vor susține creșterea competențelor digitale în domeniul sănătății. Din FEAMPA se vor susține investițiile în digitalizarea tuturor activităților din sectorul pescăresc, cu precădere a celor de control și inspecție, colectare și prelucrare de date privind sectorul pescăresc pentru aplicarea Politicii Comune de Pescuit în România.

În ceea ce privește **antreprenoriatul**, complementaritatea este realizată între FEDR, FSE+ și FTJ. Astfel, din FEDR se va asigura finanțarea acestui domeniu pentru stimularea activităților inovatoare și creșterea competitivității și a cooperării IMM-urilor, în timp ce din FSE+ se vor finanța măsuri privind valorificarea potențialului antreprenorial al tinerilor, diversificarea oportunităților de formare și dezvoltarea competențelor antreprenoriale ale elevilor, inclusiv la nivelul învățământului profesional și tehnic; precum și măsuri care vizează direct antreprenoriatul și economia socială. Totodată, din FTJ, în zonele vizate de planurile de tranziție Justă se are în vedere finanțarea creării de noi întreprinderi, inclusiv prin incubatoare de afaceri și servicii de consultanță, precum și investiții productive în IMM-uri, inclusiv în întreprinderi nou înființate, care conduc la diversificare și reconversie economică. Prin FEAMPA se au în vedere măsuri ce asigură finanțarea sectorului pescăresc, prin măsuri de investiții care vizează pentru dotarea ambarcațiunilor și navelor de pescuit, înființarea, extinderea și modernizarea fermelor de acvacultură, precum și a unităților de prelucrare și comercializare a peștelui și/sau produselor din pește, inclusiv sprijinirea lanțului scurt de comercializare și a infrastructurii necesare acestuia.

Referitor la **eficiența energetică**, fondurile vor avea o abordare complementară în ceea ce privește FEDR/FC, FEAMPA și FTJ. Prin FEDR /FC se va finanța eficiența energetică în clădiri publice (inclusiv clădiri de patrimoniu și infrastructura sanitară) și locuințe, încălzirea centralizată și mediul privat, în timp ce din FTJ, în teritoriile pre-identificate, se au în vedere finanțări ce vizează dezvoltarea de tehnologii și infrastructuri pentru o energie verde. Prin FEAMPA este acordat sprijin pentru investiții care pot viza inclusiv eficiența energetică a IMM din sectorul pescăresc în cadrul proiectelor de modernizare a acestora.

Totodată, din perspectiva **riscurilor**, din FEDR se va finanța riscul la cutremure în contextul investițiilor în clădiri prin prisma eficienței energetice, dar și riscul la inundații, secetă, eroziune costieră și sistemul de management al riscurilor.

În ceea ce privește **apă/apă uzată** se va asigura complementaritatea între FEDR și FC, din FC finanțându-se aceste sectoare în regiunea București-Ilfov.

Referitor la **economia circulară/deșeurii**, se asigură complementaritatea între FC, FEAMPA și FTJ. Din FC se asigură finanțare pentru autoritățile locale pentru îndeplinirea obiectivelor de reciclare a deșeurilor prevăzute în Pachetul privind economia circulară. De asemenea, din FTJ se are în vedere finanțarea

acțiunilor IMM-urilor care contribuie la reducerea cantităților de deșeuri și consolidarea economiei circulare la nivel județean, funcție de prioritățile identificate în Planurile Teritoriale de Tranziție Justă. Prin FEAMPA se are în vedere susținerea investițiilor de modernizare a infrastructurii pescărești cu instalații pentru preluarea deșeurilor marine.

În ceea ce privește **biodiversitatea și infrastructura verde**, complementaritatea este asigurată între FEDR, FC și FEAMPA în sensul că FEDR vizează investiții în conservarea biodiversității în ariile Natura 2000 și în ecosisteme degradate, iar infrastructura verde va fi finanțată atât prin FEDR și FC. Totodată, prin FTJ vor fi investiții în proiecte de restaurare și de reconversie a terenurilor. Referitor la **siturile contaminate**, complementaritatea este asigurată între FEDR și FTJ, prin FEDR finanțându-se inventarierea și investigare preliminară și detaliată a siturilor contaminate, iar din JTF regenerarea și decontaminarea siturilor dezafectate și industriale doar în acele zone vizate de acest fond. Prin FEAMPA sunt avute în vedere măsuri care sprijină sustenabilitatea economică a fermelor de acvacultură care furnizează servicii de mediu precum și susținerea activităților de colectare a deșeurilor marine și a ariilor marine protejate, sprijinind astfel obiectivul privind starea ecologică bună în apele marine și continentale.

Referitor la domeniul **mobilitate urbană**, se va realiza complementaritatea între FEDR, FC și FTJ, în sensul că din FC se va finanța dezvoltarea infrastructurii de metrou în regiunea București-Ilfov, din FEDR restul investițiilor care contribuie la îmbunătățirea mobilității urbane, respectiv a transportului public urban și a altor forme de mobilitate urbană ecologică, a infrastructurii urbane curate și pentru combustibili alternativi, precum și a trenurilor metropolitane și materialului rulant, iar din FTJ rețele de stații de încărcare a autovehiculelor electrice și achiziționarea de material rulant pentru transport verde urban.

Complementaritatea va fi realizată în domeniul **transporturi** între FEDR și FC, ca și în cazul mobilității urbane. Din FEDR se vor finanța investițiile în legături rutiere secundare conectate cu infrastructura TEN-T, TEN-T rutier și feroviar, precum și infrastructura rutieră și feroviară națională și siguranța rutiera. Din FC se va finanța TEN-T rutier și feroviar, transportul multimodal, căile navigabile și porturile. Mecanismul de finanțare între FEDR și FC privind TEN-T rutier și feroviar urmează a fi stabilit la nivel de program.

În ceea ce privește **capitalul uman pentru piața muncii**, complementaritatea este avută în vedere pentru investițiile din FSE+, FEDR și FTJ. Astfel, investițiile FSE+ vizează măsuri personalizate pentru asigurarea accesului egal pe piața muncii pentru toți, crearea de locuri de muncă prin antreprenoriat și economie socială, precum și asigurarea accesului și creșterea participării la formarea profesională pe parcursul întregii vieți, în timp ce în regiunile vizate de tranziția justă intervențiilor FSE+ li se adaugă cele din FTJ privind perfecționarea și recalificarea lucrătorilor, asistență pentru căutarea unui loc de muncă, incluziunea activă a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă în domeniile vizate de tranziția justă. Din FEDR urmează să fie finanțate prin DLRC - măsuri referitoare la piețele de muncă locale și sprijin pentru grupurile sociale vulnerabile. Prin FEAMPA va fi avută în vedere sprijinirea instruirii profesionale a pescarilor și acvaculturilor.

În ceea ce privește domeniul **educație**, complementaritatea va fi asigurată între investițiile FSE+ în capitalul uman și investițiile corespunzătoare infrastructurii de educație din FEDR. Astfel, din FEDR se vor finanța investiții în e-educație, infrastructura școlară pentru învățământul ante-preșcolar, preșcolar, primar, secundar, profesional și tehnic și învățământul terțiar, inclusiv pentru combaterea abandonului școlar și reducerea sărăciei copiilor și incluziunea socială a celor mai vulnerabili dintre ei. Din FSE+ se vor realiza investiții în capitalul uman care va utiliza infrastructura realizată din FEDR, cu scopul de a asigura participarea copiilor la educație și prevenirea părăsirii timpurii a școlii, precum și creșterea calității actului educațional.

De asemenea, complementaritatea între FSE+ și FEDR va fi asigurată și în ceea ce privește **combaterea sărăciei** în cadrul mecanismului DLRC. Totodată, FEAMPA, în funcție de abordările grupurilor locale de acțiune din zonele pescărești, transpuse în strategiile de dezvoltare locală implementate prin PAP poate contribui, direct sau indirect, la combaterea sărăciei.

În domeniul **sănătății**, se realizează complementarități între investițiile FEDR care vizează infrastructura și echipamentele de sănătate și FSE+. Astfel, investițiile în infrastructură în asistența primară, unități de îngrijire ambulatorie, reabilitare, laboratoare naționale de referință, sistem de transfuzii, boli rare, oncologie și domeniile transplantului vor fi complementare cu operațiunile FSE+ care vizează perfecționarea personalului, inclusiv prin traininguri axate privind dezvoltarea seturilor de instrumente de lucru dezvoltate, creșterea capacității de a furniza servicii de sănătate pentru a spori accesul la asistență medicală pentru grupurile vulnerabile și reziliența sistemului de sănătate.

Complementarități între programe naționale și programe regionale

În ceea ce privește domeniul **CDI**, există complementarități între POR-uri și POCIDIF, POTJ, POS. Intervențiile prin POR-uri vizează domeniile de specializare inteligentă regionale identificate prin RIS3 regionale, pe când cele din POCIDIF vizează domeniile de specializare inteligentă naționale identificate prin SNCISI (bioeconomie, economie digitală și tehnologii spațiale, energie și mobilitate, fabricație avansată, materiale funcționale avansate, mediu și eco-tehnologii, sănătate-prevenție, diagnostic și tratament avansat).

Cele două tipuri de intervenții se completează reciproc. POCIDIF care vizează domenii/subdomenii naționale de specializare inteligentă, cu excepția domeniului sănătății care se află în cadrul PO Sănătate, pentru întreprinderi sau consorții/parteneriate (publice și private) care implementează proiecte cu impact național, implicând activități de CDI cu rol important în noul model de creștere care asigură efectul de propagare. POR - intervențiile sunt vizate pe domenii/subdomenii regionale de specializare inteligentă; parteneriate regionale între întreprinderi și organizații de CDI care au în vedere intervenții de impact la nivelul regiunii de care aparțin întreprinderile

În domeniul **competitivitate/antreprenoriat**, în procesul de programare s-a avut în vedere complementaritatea între POR-uri, POCIDIF și POTJ. Astfel, prin POR și respectiv POTJ (pentru domeniile de tranziție justă) se are în vedere finanțarea sub formă de grant/instrument financiar a antreprenoriatului și infrastructurii suport pentru afaceri și stimularea activităților inovatoare și creșterea competitivității IMM-urilor, iar prin POCIDIF se va oferi sprijin pentru întreprinderi, inclusiv în domeniile de specializare inteligentă la nivel național.

În ceea ce privește **eficiența energetică**, prin POR-uri se va finanța eficiența energetică în clădirile publice/rezidențiale, inclusiv consolidare, inclusiv clădiri de patrimoniu (luând în considerare riscul la cutremur), intervenții care vizează construirea de clădiri publice cu destinație / funcție educațională și de sănătate în anumite condiții, precum și intervenții punctuale în reducerea consumului de energie la nivelul IMM-urilor. Prin PODD se va finanța eficiența energetică în IMM și întreprinderi mari, creșterea eficienței energetice în sistemele de producere, transport și distribuție a energiei, precum și investiții cu privire la promovarea utilizării surselor de energie regenerabilă Totodată, prin POTJ sunt avute în vedere finanțări privind Investiții în noi capacități verzi de producție energie electrică din surse regenerabile de energie (eolian, fotovoltaic); investiții în dezvoltarea de Soluții inovative de stocare. Prin PAP este acordat sprijin pentru investiții care pot viza inclusiv eficiența energetică a IMM din sectorul pescăresc în cadrul proiectelor de modernizare a acestora.

Din perspectiva **riscurilor**, prin POR-uri se va finanța riscul la cutremure în contextul investițiilor în clădiri prin prisma eficienței energetice. Prin PODD se va finanța riscul la inundații, secetă, eroziune costieră și sistemul de management al riscurilor.

Referitor la **economia circulară/deșeuri**, prin POTJ se va acorda sprijin pentru IMM-urile care prin activitatea lor contribuie la acțiunile de prevenire a generării de deșeuri și reducerea cantității acestora, precum și acțiuni de creștere a reutilizării eficiente și reciclării acestora. Prin PODD se va acorda finanțare pentru autoritățile publice în vederea sprijinirii măsurilor pentru îndeplinirea obiectivelor de reciclare și reducerea depozitării a deșeurilor prevăzute în Pachetul privind economia circulară. Prin POS se va asigura remodelarea circuitelor de depozitare și transport a deșeurilor medicale în unitățile medicale.

În ceea ce privește biodiversitatea și **infrastructura verde**, prin POR-uri se are în vedere finanțarea regenerării spațiilor urbane degradate, inclusiv prin promovarea investițiilor ce promovează infrastructura verde în zonele urbane și modernizarea / extinderea altor spații urbane, iar prin PODD finanțarea conservării biodiversității în ariile Natura 2000, a conectivității ecologice și a ecosistemelor degradate. De menționat este faptul că pentru toate proiectele de infrastructură, de exemplu, în domeniul transporturilor din POT/POR-uri menținerea și refacerea infrastructurii verzi va reprezenta o preocupare majoră.

Referitor la **siturile poluate**, complementaritatea este asigurată între PODD și POTJ. Astfel, prin POR-uri se urmărește finanțarea în timp ce prin PODD este avută în vedere inventarierea și investigare preliminară și detaliată a siturilor potențial contaminate. Totodată, prin POTJ sunt avute în vedere investiții în regenerarea și decontaminarea siturilor poluate, în funcție de prioritățile identificate în planurile de tranziție justă.

În ceea ce privește **mobilitatea urbană**, există complementaritate între POR-uri, POT și POTJ, respectiv între finanțările urbane din POR privind creșterea utilizării transportului public și a altor forme de mobilitate urbană ecologice, dezvoltarea infrastructurii urbane curate și infrastructura pentru combustibili alternativi și cele din POT privind trenurile metropolitane, metroul și materialul rulant, iar în POTJ vor fi finanțate investiții în rețele de stații de încărcare a autovehiculelor electrice, precum și achiziționarea de material rulant pentru transport verde urban.

În ceea ce privește **transportul**, complementaritățile între programe în cadrul OP 3 sunt asigurate între POR-uri și POT. Astfel, prin POR se va finanța creșterea gradului de accesibilitate prin investiții în legături rutiere secundare conectate cu infrastructura TEN-T și soluții pentru decongestionarea/ fluidizarea traficului, iar prin POT se va finanța TEN-T rutier, infrastructura rutieră națională, TEN-T feroviar, infrastructura feroviară națională, îmbunătățirea mobilității naționale, transport multi-modal, căi navigabile și porturi și siguranță rutieră.

Referitor la complementaritățile în cadrul OP 4, acestea sunt asigurate în principal pentru domeniile capital uman pentru piața muncii, educație, sănătate și combaterea sărăciei.

Pentru viitoarele investiții în **capitalul uman pentru piața muncii** au fost stabilite complementarități între programele naționale, respectiv POEO, POIDS, POTJ, POS. Astfel, din POEO va fi asigurat sprijin pentru valorificarea potențialului tinerilor pe piața muncii, creșterea accesului pe piața muncii pentru toți, antreprenariat și economie socială, modernizarea instituțiilor pieței muncii, consolidarea participării populației în procesul de învățare pe tot parcursul vieții pentru facilitarea tranzițiilor și a mobilității. Din POIDS se vor asigura finanțări atât din FEDR, cât și din FSE+, prin DLRC pentru măsuri referitoare la piețele de muncă locale și sprijin pentru grupurile sociale vulnerabile, precum și pentru îmbătrânirea activă și facilitarea accesului vârstnicilor la servicii. Totodată, din POIDS sunt propuse măsuri din FSE+ pentru ajutorarea persoanelor dezavantajate. Din POS se vor finanța măsuri de dezvoltare a abilităților și competențelor personalului medical, formarea profesională. Din POTJ se va acorda sprijin conform planurilor de tranziție justă pentru perfecționarea și recalificarea lucrătorilor, asistență pentru căutarea unui loc de muncă acordată persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă și incluziunea activă a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă în teritoriile vizate de program.

Referitor la **educație**, complementaritățile în acest domeniu sunt asigurate între POR-uri, POCIDIF, POEO și POIDS. Prin POR-uri se vor realiza investiții în infrastructuri specifice, precum și tabere de elevi și preșcolari/centre multidisciplinare de tineret, iar prin POEO se vor asigura investiții pentru asigurarea accesibilității și calității programelor de educație și formare la toate nivelurile, care vor conduce la creșterea gradului de participare la nivelul educației timpurii și învățământului obligatoriu (învățământ ante-preșcolar, preșcolar, primar, secundar), creșterea gradului de participare la învățământul profesional și tehnic și creșterea relevanței învățământului terțiar.

În ceea ce privește **incluziunea socială**, complementaritățile în acest domeniu sunt asigurate între POIDS, POEO și POS. Din POIDS se va acorda sprijin pentru creșterea accesului la servicii sociale pentru populația vulnerabilă, în special în mediul rural, creșterea calității serviciilor sociale pentru persoanele aparținând grupurilor vulnerabile prin asigurarea unui personal specializat bine pregătit la nivel local și a unei infrastructuri sociale adecvate și soluții de

locuire cu respectarea non-segregării, reducerea gradului de excluziune socială a grupurilor vulnerabile prin furnizarea de sprijin și servicii accesibile, creșterea capacității sistemului național de asistență socială de a răspunde nevoilor populației vulnerabile și creșterea capacității autorităților locale de a identifica și evalua nevoile sociale ale comunității în mod participativ și de a elabora planuri de acțiune adecvate. Din POEO se vor finanța măsuri pentru valorificarea potențialului tinerilor pe piața muncii prin înființarea/ dezvoltarea întreprinderilor sociale de inserție, pentru susținerea tinerilor, cu accent pe tineri NEET, inactivi, șomeri și șomeri de lungă durată, pentru îmbunătățirea participării copiilor la educația antepreșcolară și preșcolară, prevenirea părăsirii timpurii a școlii și creșterea accesului și a participării grupurilor dezavantajate la educație și formare profesională, creșterea accesibilității, atractivității și calității învățământului profesional și tehnic precum și măsuri pentru sprijinirea angajatorilor - întreprinderi sociale de inserție, pentru inserția socio-profesională a lucrătorilor defavorizați. Din POS se vor finanța măsuri pentru creșterea și îmbunătățirea accesului egal și în timp util la servicii de sănătate de calitate, sustenabile și la prețuri abordabile, cu accent pe persoanele aparținând grupurilor vulnerabile.

Se prevăd intervenții complementare pe sectoarele de **turism, cultură și patrimoniu cultural și natural** între POR-uri și POIDS, POCIDIF, din POR-uri urmărindu-se dezvoltarea patrimoniului turistic cultural, dar și conservarea, protecția, restaurarea și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural. POIDS prevede activități ce se adresează valorificării și promovării patrimoniului cultural local prin dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității (DLRC), în timp ce POCIDIF urmează să finanțeze digitalizarea în cultură (incluzând: echipamente și infrastructură, baze de date, soft, platforme digitale, sisteme integrate, mijloace TIC, modele digitale 3D, infrastructuri informatice și soluții de tip cloud, exploatarea digitalizată).

PAP este complementar cu Programele Regionale: POR au o abordare generală privind dezvoltarea, PAP este concentrat pe dezvoltarea sectorului pescăresc, în special a IMM-urilor, care pot primi sprijin pentru inovare, digitalizare, eficiență energetică, conservarea și refacerea biodiversității, formare profesională. Prin strategiile de dezvoltare a zonelor pescărești, PAP poate susține investiții în turismul și în patrimoniul cultural al acestora. De asemenea, PAP este complementar cu PODD referitor la intervențiile pentru refacerea și conservarea biodiversității și cele pentru eficiență energetică sau utilizarea surselor de energie regenerabilă

Complementarități și sinergii între fondurile acoperite de Acordul de Parteneriat și Fondul azil, migrație și integrare (FAMI), Fondul Securitate Internă (FSI) și Instrumentul pentru managementul frontierei și vize (IMFV)

Sinergiile dintre acțiunile finanțate din FAMI și programele Acordului de Parteneriat vor fi asigurate prin complementaritatea dintre acțiunile finanțate din FAMI și din FSE+, în special privind **integrarea socio-economică a resortisanților țărilor terțe, asistență materială de bază și acces la educație primară și secundară**, precum și din FEDR, în principal pentru **facilitățile conexe**, care ar putea fi necesare în funcție de mărimea provocărilor legate de migrație.

Având în vedere nivelurile ridicate ale fluxurilor de migrație către UE în ultimii ani și importanța asigurării coeziunii societăților europene, este crucial să fie asigurată în continuare sprijinirea politicilor statelor membre pentru integrarea timpurie a resortisanților țărilor terțe (RTT) cu statut legal.

În domeniul afacerilor interne, finanțarea are în vedere sprijinirea măsurilor de primire necesare și a acțiunilor care trebuie implementate în fazele incipiente ale integrării, respectiv în cadrul programelor de integrare guvernamentale prevăzute de MAI conform prevederilor legale în vigoare și în baza acordurilor semnate de fiecare migrant pentru a fi inclus în astfel de programe (pentru o perioadă de 12 luni în general, și în mod excepțional poate fi prelungit cu încă 6 luni), adaptate nevoilor resortisanților țărilor terțe. Aceste prevederi vor permite autorităților locale să contribuie la integrarea pe termen lung a RTT. Serviciile sociale menționate mai sus pot fi oferite resortisanților țărilor terțe în cadrul centrelor de integrare regională (RIC) răspândite în toată țara în acele orașe cu o prezență ridicată a RTT. Aceste RIC oferă o abordare cuprinzătoare a gestionării migrației și integrării, având în vedere versatilitatea obiectivelor lor (dintre care unul este sprijinirea integrării pe termen lung).

În acest context, FAMI va continua să sprijine măsurile necesare a fi implementate în primele faze ale integrării, adaptate la nevoile resortisanților din țările terțe. Acțiunile de integrare pe termen scurt vor include instruire de bază în limbaj, cursuri de orientare civică, îndrumare administrativă și legală, ghisee unice pentru integrare, consultanță și asistență generală în domenii precum locuințe, mijloace de susținere, asistență psihologică și servicii de sănătate, precum și măsuri orizontale pentru dezvoltarea capacității administrative a autorităților naționale relevante, inclusiv pentru dezvoltarea de strategii de integrare, precum și pentru consolidarea schimbului, cooperării și promovării contactului, dialogului constructiv și acceptării dintre resortisanții țărilor terțe și societatea primitoare. De asemenea, AMIF sprijină persoanele vulnerabile sau cele aflate în situație vulnerabilă pentru a beneficia de asistență medicală.

Prin FSE+ se vor asigura servicii integrate pentru incluziunea socio-profesională a migranților (pachete de servicii integrate pentru adulți și pachete de servicii integrate pentru copii), cu activități precum facilitarea accesului la servicii medicale, consiliere și îndrumare psihologică, organizarea de cursuri de limba română, îndrumare și asistență pentru proceduri administrative, profilare, consiliere și îndrumare pentru accesul la servicii de angajare, certificarea competențelor, servicii educaționale.

De asemenea, prin FSE+ sunt susținute intervenții care vizează creșterea accesului și a participării copiilor la educație, cu precădere a celor care aparțin grupurilor vulnerabile prin asigurarea unor măsuri de acompaniament complementar celor cu scop educativ. De asemenea, se are în vedere formarea cadrelor didactice pentru asigurarea unei educații inclusive prin promovarea egalității de șanse și de gen, respectarea drepturilor omului și a valorilor culturale, combaterea discriminării etc., dar și prin centrarea proceselor de învățare-predare pe copil. În ceea ce privește accesul la ocupare, FSE+ susține creșterea

accesului și a participării pe piața muncii a persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile, prin furnizarea unor pachete de măsuri personalizate, îmbunătățirea competențelor, asigurarea unor forme de angajare flexibile, susținerea mobilităților, dar și prin programe care stimulează spiritul antreprenorial.

Complementarități dintre acțiunile FSI și programele Acordului de Parteneriat: asigurarea sinergiilor, convergenței și completării finanțării din FSI cu intervenții din FSE+, în principal pentru acțiuni de prevenire a radicalizării, pentru protecția victimelor infracțiunilor și consumatorilor de droguri. FEDR abordează problemele de securitate cibernetică integrat în cadrul soluțiilor TIC guvernamentale și serviciilor IT (amenințări cibernetică), iar FSI poate finanța acțiuni de combatere a criminalității informatice. Amenințările cibernetică sunt în trend ascendent, putând perturba furnizarea de servicii esențiale către populație.

FSI va aborda în principal aspectele de securitate privind combaterea traficului de droguri și protecția victimelor infracțiunilor, iar FSE+ poate asigura resurse pentru aspectele privind sănătatea publică, inclusiv accesul la servicii de sănătate pentru consumatorii de droguri și victimele infracțiunilor, reducerea daunelor, prevenirea deceselor cauzate de consumul de droguri și cercetarea aspectelor epidemiologice ale utilizării și abuzului de droguri.

FSI poate finanța doar proiecte la scară mică, cum ar fi integrarea inovatoare a securității în proiectarea de noi clădiri și spații publice, achiziționarea de sisteme de televiziune cu circuit închis și alte echipamente preventive, ca de ex. sisteme informatice de securitate și de comunicații, rezistente la atacuri cibernetică.

Sinergiile dintre IMFV și programele Acordului de Parteneriat se vor asigura prin finanțarea din IMFV a operațiunilor maritime cu scopuri multiple, când obiectivul principal este supravegherea frontierei, precum și prin completarea finanțării din IMFV cu intervenții din FEDR, prin programele Interreg, în special prin sprijinirea acțiunilor în domeniul mobilității și gestionării trecerii la frontieră și managementul migrației, în timp ce FEAMPA poate sprijini intervenții pentru control care să contribuie și la supravegherea maritimă sau la cooperarea privind funcțiile de pază de coastă.

Coordonare/complementaritate și sinergie cu PNRR

În domeniul cercetare, dezvoltare, inovare, prin Politica de Coeziune sunt finanțate intervențiile care adresează provocări societale, cu impact la nivel național și la nivel regional, identificate prin documentele strategice relevante (SNCISI și RIS3 regionale), iar acțiunile susținute vizează crearea de nuclee de competență pentru cercetare aplicată, dezvoltare experimentală și inovare. Complementar, în cadrul PNRR pentru creșterea participării la programul orizont Europa se vor crea centre de excelență, se va dezvolta un program de mentorat, vor fi susținute parteneriatele și misiunile din cadrul acestui program. Alte măsuri vizează dezvoltarea unui program pentru atragerea resurselor umane înalt specializate din străinătate în activități CDI și înființarea și susținerea financiară a unei rețele naționale de opt centre regionale de orientare în carieră ca parte a ERA TALENT PLATFORM pentru a promova cariera în cercetare și de a atrage elevii și studenții să desfășoare activități de cercetare și să dezvolte interesul cetățenilor pentru cercetare. În ceea ce privește sinergiile cu acțiunile Orizont Europa și alte programe europene și internaționale, complementaritatea între Politica de Coeziune și PNRR va fi realizată la nivel de tipuri de proiecte promovate (spre exemplu PNRR va sprijini Seal of Excellence pentru acțiunile Marie Skłodowska Curie, iar Politica de Coeziune va sprijini Seal of excellence pentru alte tipuri de acțiuni).

În ceea ce privește **digitalizarea**, prin Politica de Coeziune sunt susținute investițiile pentru dezvoltarea de noi/inovative servicii publice în cadrul administrației publice centrale și locale, în domeniul educației, culturii și mediului de afaceri. Componenta 7 Transformarea digitală a PNRR este dedicată în totalitate digitalizării administrației publice (atât pe orizontală, cât și pe sectoare), conectivității, securității cibernetică și competențelor digitale, inclusiv implementării la scară largă a cărților de identitate electronice. Mai multe reforme și investiții în tranziția digitală se găsesc în diferitele componente, în special în digitalizarea educației, investiții în digitalizarea transportului rutier și feroviar, digitalizarea întreprinderilor. Planul are, de asemenea, o dimensiune

transfrontalieră semnificativă, întrucât România își propune să sprijine companiile care participă la un proiect multinațional privind microelectronica, care este planificat să fie implementat ca Proiect Important de Interes European Comun (IPCEI). Toate măsurile digitale incluse sunt aliniate cu obiectivele și prioritățile Strategiei digitale europene.

Referitor la administrația publică centrală, complementaritatea este realizată la nivel de instituții și tipuri de acțiuni finanțate, având în vedere ca PNRR vizează realizarea cloud-ului guvernamental, sistemul național public de securitate cibernetică precum și digitalizarea la nivelul unor instituții specific identificate (Ministerul Justiției, Ministerul Public, Serviciul Public de Ocupare a Forței de Muncă, sistem de pensii, sistem financiar-fiscal etc), în timp ce Politica de Coeziune finanțează transformarea digitală a serviciilor publice aferente evenimentelor de viață ale cetățenilor și firmelor (altele decât cele prevăzute în cele 7 platforme digitale finanțate prin PNRR), intervenții specifice de e-educație și e-cultură, precum și de interoperabilitatea și susținere a procesului guvernamental la nivelul instituțiilor publice care nu sunt beneficiare de alocare PNRR.

Prin digitalizarea sistemului medical sunt avute în vedere operațiuni precum observatorul național pentru date în sănătate, sistemul de depozit al metadatelor, aplicații de telemedicină, dezvoltarea integrată a unor soluții de e-sănătate, cu anvergură națională, care să încorporeze standarde de interoperabilitate pentru sarcini și funcții comune în sectorul sanitar (ex. pacient critic, ATI, transplant, digitalizarea laboratoarelor de sănătate publică INSP și centre regionale, centrele de transfuzii, etc.), precum și digitalizarea internă a unităților sanitare altele decât cele din subordinea MS. Complementar prin PNRR capacitatea instituțiilor sanitare centrale, regionale și locale va fi consolidată pentru a gestiona digital datele privind sănătatea, iar adoptarea soluțiilor de telemedicină va fi accelerată.

Digitalizarea IMM-urilor este susținută în cadrul Politicii de Coeziune prin finanțarea Hub-urilor de Inovare Digitală (prin susținerea cofinanțării participării la Programul Europa Digitală) și a IMM-urilor din sectorul IT&C, precum și prin sprijinirea IMM-urilor pentru achiziția și integrarea instrumentelor digitale în activitatea proprie. La nivelul PNRR sunt sprijinite Hub-urile naționale, precum și IMM-urile în domenii tehnice cheie (data analytics, cyber-security, computer assisted design, additive manufacturing etc.) și vor fi finanțate două scheme de ajutor de stat pentru digitalizarea și transformarea digitală și tehnologică a IMM-urilor. Demarcarea finanțării prin Politica de Coeziune va fi asigurată la nivel regional în baza RIS3, iar la nivel central prin specificul planurilor de acțiune EDIH implementate.

Smart city – politica de coeziune sprijină investiții în digitalizare pentru dezvoltarea Smart City în cele 6 domenii majore de dezvoltare (conform Comisiei Europene): Smart People, Smart Environment, Smart Economy, Smart Governance, Smart Mobility și Smart Living. În timp ce, prin PNRR, Componenta 10, fondurul local, este susținută mobilitatea urbană sustenabilă, domeniul de intervenție dedicat dezvoltării de servicii și structuri de sprijin foarte specializate pentru administrațiile publice/soluții smart city.

Referitor la **mediu de afaceri**, complementaritatea cu PNRR se realizează prin promovarea în cadrul Politicii de Coeziune de instrumente financiare cu componentă de grant, structurate în completarea instrumentelor PNRR și cu alocări dimensionate în corelare cu bugetul prevăzut prin PNRR pentru această componentă. Astfel, instrumentul capital de risc propus prin PNRR are un buget mult mai mare de 400 milioane EUR, cu un număr estimat de beneficiari finali de 100, rezultând astfel o investiție medie mult mai mare în companii mai mature (atât IMM-uri, cât și mijlocii cu capitalizare medie). Instrumentul PNRR nu vizează inovarea și nu are o componentă de grant. Instrumentul POCIDIF, prin continuarea și extinderea actualelor acceleratoare de antreprenoriat (care se vor încheia în 2023), poate continua să creeze și să încurajeze companii inovatoare care să atragă apoi finanțare de la celelalte fonduri de capital sau chiar investitori strategici. În ceea ce privește instrumentul de împrumut cu partajarea riscului, acesta completează instrumentele de garantare din PNRR, oferind astfel în piață o gamă diversificată de instrumente pentru a răspunde nevoilor mediului de afaceri.

PNRR conține o serie de măsuri care se așteaptă să sprijine direct sau indirect investițiile private, inclusiv pentru IMM-uri, să crească capacitatea țării de a

atrage investiții și de a crea noi afaceri și locuri de muncă. De exemplu, în cadrul componentei 9 (Sprijinul afacerilor și CDI), există un set de reforme și investiții pentru consolidarea mediului de afaceri din România, inclusiv sectorul de cercetare, dezvoltare și inovare. Reformele care susțin investițiile includ modificări de reglementare pentru reducerea poverii administrative pentru firme prin simplificarea legislației/procedurilor de pornire/ieșire, precum și obținerea de licențe, susținute de investiții în platforme digitale privind transparența legislativă, debirocratizarea și simplificarea procedurilor pentru afaceri.

În ceea ce privește **infrastructura de apă și apă uzată**, prin Politica de Coeziune se finanțează sisteme regionale integrate, prin dezvoltarea infrastructurii primare (aducțiuni, capacități de tratare, precum și capacități de epurare pentru aglomerări mai mari de 2000 de locuitori echivalenți), în timp ce PNRR va completa aceste investiții, prin extinderea distribuției de apă și a rețelilor de canalizare în localități pentru reducerea deficitului de conectare, acestea însă nefiind condiționate de numărul de locuitori echivalenți. Totodată, Politica de coeziune va finanța producția de energie fotovoltaică la nivelul operatorilor regionali de apă pentru consumul propriu înregistrat în operarea infrastructurii aferente serviciului public de apă și canalizare.

Referitor la **infrastructura de gospodărire a apelor**, Politica de Coeziune va finanța intervenții complexe de tipul infrastructurilor verzi, inclusiv prin modernizarea și adaptarea unor infrastructuri existente, în vederea gestionării riscului de inundații, în timp ce intervențiile PNRR, de tip ”no regret” vizează reabilitarea liniilor de apărare existente în conformitate cu Directiva Inundații, un program de reabilitare structurală și de automatizare a echipamentelor hidromecanice pentru o serie de baraje identificate, precum și dotarea adecvată a administrațiilor bazinale pentru monitorizarea infrastructurii, prevenirea și gestionarea situațiilor de urgență.

În mod similar, pe aspectele ce țin de **avertizarea populației cu privire la fenomene de vreme severă**, se asigură complementaritatea între Politica de Coeziune, care contribuie la dezvoltarea rețelei naționale de observații meteorologice preponderent pentru monitorizarea riscului de secetă, și PNRR care vizează creșterea capacității de avertizare a populației cu privire la fenomenele de vreme severă imediată (de tip ”nowcasting”).

În sectorul de management al deșeurilor, prin Politica de Coeziune se va continua dezvoltarea **sistemelor de management integrat al deșeurilor** la nivel județean, în vreme ce PNRR va contribui la completarea acestor sisteme, prin finanțarea de centre de colectare prin aport voluntar, insule ecologice digitalizate și centre integrate de colectare prin aport voluntar destinate aglomerărilor urbane. Atât investițiile din PNRR cât și din Politica de Coeziune vor fi determinate în corelare cu necesarul investițional prevăzut la nivel de PJGD/PMGD și vor fi prioritizate în comunitățile cu nevoi mai mari. De asemenea, în PNRR se are în vedere , construirea de instalații de reciclare a deșeurilor pentru a îndeplini obiectivele de reciclare din pachetul de economie circulară.

În ceea ce privește **biodiversitatea**, PNRR va finanța exclusiv actualizarea planurilor de management pentru 250 situri Natura 2000 pre-identificate care necesită detalierea obiectivelor specifice de conservare pentru habitate și specii în conformitate cu abordarea metodologică agreată între Comisia Europeană și România în 2020, în timp ce prin Politica de Coeziune se va susține exclusiv elaborarea de planuri de management noi, pentru siturile Natura 2000 fără plan de management și implementarea tuturor planurilor de management, precum și sprijinirea ecosistemelor degradate.

Referitor la **monitorizarea calității aerului**, Politica de Coeziune finanțează dotarea Rețelei Naționale de Monitorizare a Calității Aerului cu echipamente noi, prin înlocuirea sau modernizarea echipamentelor existente de măsurare a poluanților, astfel încât să se continue conformarea cu cerințele de asigurare și controlul calității datelor și de raportare a RO la CE. Investiția din PNRR are o un scop mai limitat, dar complementar, prin achiziția de analizoare pentru determinarea Black Carbon, de stații pentru determinarea nivelului de radioactivitate și de zgomot, cu scopul de a crește nivelul de cunoaștere a calității aerului, radioactivității mediului și a zgomotului ambiant, în acord cu Programul Național de Control al Poluării Atmosferice ce va fi elaborat conform Directivei 2016/2284. Prin PNRR, este prevăzută implementarea unui sistem informatic integrat pentru susținerea dezvoltării durabile, îmbunătățirea infrastructurii și calității mediului, protecția naturii și conservarea biodiversității.

Având în vedere importanța creșterii **eficienței energetice**, prin Politica de Coeziune se finanțează re tehnologizări și producția de energie solară și eoliană

pentru întreprinderi exclusiv pentru consumul propriu. De asemenea, se vor finanța rețelele termice din sistemele de alimentare cu energie termică și înlocuirea sistemelor de încălzire cu ardere pe bază de combustibili fosili solizi. Referitor la **energia regenerabilă**, prin politica de coeziune se susține producția de energie regenerabilă din alte surse (geotermal, biomasă). Investiții privind asigurarea eficienței energetice în sectorul industrial se finanțează și prin PNRR, care vor contribui la realizarea unei reduceri de cel puțin 30% a emisiilor directe și indirecte de GES comparativ cu emisiile ex-ante, pentru cel puțin 50 de proiecte, care urmează să fie monitorizate printr-o platformă IT pentru centralizarea și analiza consumului național de energie. PNRR, Componenta 5. Valul de Renovare și Componenta 10. Fondul Local, include măsuri de eficiență energetică, pentru a crește viteza și calitatea renovărilor energetice sau pentru a sprijini o transformare urbană și rurală prin utilizarea soluțiilor verzi și digitale. Componenta 6 (Energie) vizează, de asemenea, creșterea eficienței energetice a industriei, în special prin reducerea consumului de energie, dezvoltarea sistemelor de digitalizare a contorizării consumului de energie și creșterea autoconsumului de energie și căldură. De asemenea, în componenta de sănătate, pentru 25 de unități/spitale de sănătate publică construite și/sau echipate prin finanțare parțială prin MRR, cel puțin 570 milioane EUR din alocarea de 1 089 milioane EUR sau clădirile nou construite trebuie să respecte obiectivul de realizare a unei cereri de energie primară (PED) cu cel puțin 20% mai mică decât cerința privind clădirea cu energie aproape zero (NZEB), conform orientărilor naționale, care trebuie asigurată prin certificate de performanță energetică.

În ceea ce privește **infrastructura de transport și distribuție a gazelor naturale** pregătite pentru hidrogen, intervențiile din Politica de Coeziune vor viza întreg teritoriul național cu excepția regiunii Oltenia în care sunt realizate investițiile similare din PNRR. În sectorul **energiei electrice**, complementaritatea este asigurată prin tipul intervențiilor propuse, având în vedere faptul că Politica de Coeziune susține sisteme și rețele inteligente, în timp ce prin PNRR sunt vizate capacități suplimentare de stocare. Prin PNRR se finanțează capacități de producție pe gaz, flexibile și de înaltă eficiență, pentru cogenerarea de energie electrică și termică în termoficarea urbană, în vederea realizării unei decarbonizări profunde, în timp ce prin PODD se finanțează rețele de termoficare.

Având în vedere nevoia de finanțare pentru atingerea obiectivelor în materie de eficiență energetică asumate prin PNIESC, atât PNRR cât și Politica de Coeziune susțin investiții de **eficiență energetică în clădiri rezidențiale multifamiliale și în clădiri publice**, urmând ca în procesul de implementare să se asigure complementaritatea intervențiilor finanțate, prin utilizarea unui mecanism de colaborare inter-instituțional și a platformei digitale Observatorul Teritorial (OT) care va localiza în coordonate GIS investițiile finanțate din PNRR.

Un mecanism instituțional similar de asigurare a complementarității intervențiilor finanțate din Politica de Coeziune și PNRR va fi implementat și în domeniul **mobilității urbane** durabile, având în vedere ca ambele instrumente vizează achiziția de vehicule nepoluante, sisteme de transport inteligent, puncte de reîncărcare vehicule electrice, infrastructura pentru biciclete la nivel local. Reforma PNRR 2: Crearea cadrului de politici pentru transformarea urbană durabilă (Componenta 10: Fondul local) definește cadrul prin care centrele urbane și zonele periurbane se vor coordona pentru a-și spori capacitatea de a furniza servicii integrate și de calitate și de a îmbunătăți standardele de viață a cetățenilor. Cei doi piloni principali ai reformei sunt Legea Zonelor Metropolitane și Cadrul Politicii Urbane din România. Legea definește zonele urbane funcționale și principalele lor responsabilități (și anume, mobilitate, locuințe și amenajarea teritoriului); stabilește organisme de conducere și coordonare a inițiativelor politice și a investițiilor la nivel urban funcțional; asigură capacitatea fiscală a acestora prin surse bugetare transparente și previzibile; și permite achizițiile comune pentru furnizarea de bunuri și servicii la nivel urban funcțional. Cadrul stă la baza stabilirii zonelor urbane funcționale și definește în continuare responsabilitățile exclusive la nivel local, precum și cele care sunt împărțite cu nivelul central.

Având în vedere impactul major al sectorului de transport pentru dezvoltarea economică și socială, atât Politica de Coeziune, cât și PNRR vor finanța investiții pentru îmbunătățirea **conectivității rutiere/feroviare** pe rețeaua de transport primară și secundară a României, incluzând rețelele TEN-T centrală și TEN-T globală, modernizare stații de cale ferată, precum și investiții în siguranța rutieră/feroviară. Investițiile sunt complementare, delimitarea fiind

prevăzută la nivel de program și realizându-se la nivel de proiecte. Achiziția de material rulant ecologic și de trenuri de lucru se va asigura prin Politica de Coeziune, iar prin PNRR se va asigura material rulant pentru pasageri.

Totodată, dezvoltarea/modernizarea infrastructurii de transport cu **metroul** în Municipiile București și Cluj – Napoca și pentru Politica de Coeziune și PNRR, complementaritatea investițiilor finanțate fiind asigurată la nivel de proiect.

Referitor la **educație**, investițiile din cadrul PNRR și Politica de Coeziune au fost propuse în sinergie și complementaritate pe toate nivelurile de învățământ, astfel încât să se asigure reformarea integrată a sistemului educațional și funcționarea acestuia la standarde calitative și adaptate nevoilor.

La nivelul **educației timpurii**, prin PNRR se asigură reformarea cadrului instituțional și legislativ în domeniul educației timpurii (metodologii, standarde pentru infrastructură și dotări), dar și investițiile în creșe și servicii complementare, inclusiv formarea cadrelor didactice suport, în zonele cu cele mai mari nevoi, astfel încât să se asigure accesul la educația și îngrijirea timpurie a copiilor din grupuri defavorizate. Prin Politica de Coeziune se vor completa nevoile de infrastructură la nivel local pentru educația timpurie (0-6 ani) și se va asigura funcționarea și diversificarea serviciilor standard / complementare, în funcție de nevoile locale. Granturile acordate în acest sens vor asigura funcționarea serviciilor și masa zilnică pentru copii, materialele educaționale, precum și pachete de acompaniament pentru copii defavorizați. Politica de Coeziune va viza, totodată, completarea cadrului de asigurare a calității educației timpurii (standarde minime pentru activitatea psiho-pedagogică și activitățile suport, standarde ocupaționale pentru personalul din IETC), cât și dezvoltarea sistemului de formare inițială și continuă pentru cadrele didactice din ÎETC, inclusiv prin sprijinirea elevilor și studenților pentru participarea la programe de formare inițială din educația timpurie.

În ceea ce privește **prevenirea părăsirii timpurii a școlii**, PNRR se va concentra pe aplicarea la nivelul gimnazial al sistemului educațional a mecanismului de avertizare timpurie în educație privind elevii aflați în risc de abandon școlar (MATE). În acest sens, prin PNRR vor beneficia de granturi unitățile de învățământ cu cele mai mari nevoi de prevenire a părăsirii timpurii a școlii, pentru măsuri integrate la nivel de școală, inclusiv prin utilizarea tehnologiilor digitale și a învățământului virtual ("Clever classroom"). Complementar, prin Politica de Coeziune se va implementa un mecanism orizontal de sprijin la nivelul învățământului primar pentru creșterea accesului și a participării grupurilor dezavantajate la educație, prevenirea abandonului școlar, dar și a analfabetismului funcțional, prin crearea de oportunități sporite de învățare formală și nonformală pentru consolidarea competențelor, educație remedială și accelerarea învățării. În acest sens, sunt propuse pachete personalizate de măsuri la nivelul școlilor, în funcție de nevoi, care vizează: programe de tip SDS, complementar cu masă caldă, programe remediale, programe "A doua șansă", asigurarea resurselor de învățare, asigurarea transportului școlar, abordarea copiilor cu dizabilități/CES, consiliere, măsuri de acompaniament pentru elevi defavorizați și familie, inclusiv măsuri pentru creșterea accesului la studii terțiare și prevenirea abandonului universitar.

În vederea **asigurării calității și echității în educație**, investițiile PNRR în infrastructura școlară vizează crearea unei baze de învățare moderne și accesibile pentru toate categoriile de elevi, asigurând astfel sprijinul necesar pentru implementarea intervențiilor propuse prin Politica de Coeziune care vizează creșterea calității educației și adaptarea serviciilor educaționale la provocările actuale și cerințele de competențe pe piața muncii.

Astfel, prin PNRR se vor asigura dotările necesare la nivelul școlilor pentru a atinge standardele de calitate, rezistența și eficiența energetică a școlilor, tranziția către școlile ecologice și mobilitatea ecologică cu microbuze / autobuze electrice și / sau hibrid, precum și digitalizarea educației prin asigurarea resurselor didactice digitale, precum și a echipamentelor pentru asigurarea învățării on-line și dezvoltarea competențelor digitale a cadrelor didactice. Investițiile PNRR se vor concentra de asemenea pe infrastructuri tehnologice conectate la spații didactice, cum ar fi: săli de clasă, laboratoare de informatică, smart-lab-uri, dar și dotarea cu mobilier a școlilor care nu au beneficiat de astfel de finanțare în ultimii 10 ani.

Investițiile în infrastructurile școlare prin Politica de Coeziune vor fi complementare intervențiilor din PNRR, demarcarea fiind realizată prin mecanisme

specifice în implementare. Politica de Coeziune va asigura de asemenea flexibilizarea și diversificarea oportunităților de învățare, prin adaptarea permanentă a ofertei educaționale, implementarea curriculumului la decizia școlii, formarea cadrelor didactice cu accent pe didactica specialității sau pentru dubla specializare. dezvoltarea sistemului de informare și consiliere școlară, precum și a programelor de studii terțiare de înaltă calitate, flexibile și corelate cu cerințele pieței muncii.

În domeniul **învățământului profesional și tehnic**, PNRR va aborda reforma învățământului dual prin reglementarea rutei complete de învățământ pentru studenții înregistrați în cadrul programelor de învățământ dual secundar și terțiar (calificarea 3-7). Totodată, PNRR se va focaliza pe crearea infrastructurii și a dotărilor (consorții regionale de învățământ dual / campusuri profesionale integrate, laboratoare de informatică de la nivelul ÎPT, ateliere școlare, transformarea liceelor agricole în centre de profesionalizare), care să conducă la creșterea atractivității rutei profesionale și la accesul elevilor din categorii defavorizate pentru finalizarea rutei complete de învățământ dual.

Prin Politica de Coeziune se va asigura creșterea calității și accesibilității învățământului profesional și tehnic inițial, inclusiv dual, prin operaționalizarea mecanismului de evaluare și monitorizare a politicilor în domeniul educației și formării profesionale inițiale, asigurarea calității învățării la locul de muncă prin formarea actorilor implicați (cadre didactice, tutori), certificarea rezultatelor învățării, adaptarea ofertei ÎPT la dinamica pieței muncii, sprijinirea organizării stagiilor de practică, dezvoltarea și extinderea serviciilor de consiliere, precum și măsuri de acompaniament pentru elevii din grupuri sau medii defavorizate (inclusiv consiliere parentală, programe remediale) pentru facilitarea accesului la programele de formare și prevenirea părăsirii timpurii a școlii la nivelul ÎPT.

La nivelul **învățării pe parcursul întregii vieți**, prin PNRR este avută în vedere dezvoltarea competențelor de nișă, în acord cu reformele și investițiile din anumite domenii cum ar fi: dezvoltarea competențelor digitale la nivel comunitar prin crearea unei rețele de biblioteci de resurse pentru dezvoltarea competențelor digitale, adaptarea competențelor lucrătorilor din domeniul construcțiilor pentru a răspunde tehnologiilor și soluțiilor moderne/ inovative din domeniu, în timp ce prin Politica de Coeziune se vor oferi oportunități extinse de formare profesională continuă, în acord cu nevoile angajaților și angajatorilor, precum și cu provocările pieței muncii, de la competențe de bază, până la specializări/perfecționări în domeniul de activitate și asigurarea competențelor digitale adecvate.

Domeniul **capitalului uman pentru piața muncii** va fi abordat cu prioritate în cadrul Politicii de Coeziune, prin intervenții dedicate care vizează ocuparea tinerilor, activarea și ocuparea categoriilor defavorizate pe piața muncii prin măsuri personalizate, măsuri integrate pentru zonele cu deficit de forță de muncă și migrație sezonieră, măsuri de sprijin pentru menținerea în ocupare a femeilor, susținerea angajatorilor pentru crearea unor condiții de muncă adaptate și utilizarea unor forme de muncă noi sau flexibile, măsuri specifice în contextul unor probleme sistemice (sprijin pentru păstrarea locurilor de muncă, facilitarea procesului de outplacement etc), asigurarea sănătății și securității la locul de muncă, susținerea îmbătrânirii active și nu în ultimul rând prin diversificarea ofertei de formare profesională pe parcursul întregii vieți și facilitarea accesului la programe de formare atât pentru angajatori, cât și pentru angajați.

Măsurile prevăzute în PNRR pentru formalizarea muncii în domeniul lucrătorilor casnici și introducerea tichetelor de muncă pentru aceștia vor veni în sprijinul ocupării grupurilor dezavantajate, asigurând totodată creșterea accesului la ocupare și prevenirea muncii la negru. PNRR prevede investiții pentru digitalizarea serviciilor pentru clienții Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM), a Inspecției Teritoriale a Muncii (ITM) și operaționalizarea Venitului Minim de Incluziune (VMI)

PNRR va asigura un cadru legal coerent și articulat în domeniul **economiei sociale**, astfel încât structurile colaborative sprijinite prin Politica de Coeziune pentru promovarea antreprenoriatului social să poată obține rezultate benefice pentru sector. De asemenea, prin Politica de Coeziune se va sprijini dezvoltarea

economiei sociale prin granturi și instrumente financiare pentru înființarea și dezvoltarea întreprinderilor sociale și prin sprijinirea grupurilor vulnerabile, inclusiv a tinerilor, în cadrul întreprinderilor sociale de inserție.

Sectorul de sănătate va fi abordat cu prioritate în cadrul Politicii de Coeziune, prin intervenții dedicate care vizează construirea spitalelor regionale și a infrastructurii spitalicești publice noi cu impact teritorial, abordări inovative în cercetare, măsuri de digitalizare, investiții care vor facilita metode moderne de diagnostic mai bun și tratament în oncologie, creșterea calității serviciilor de asistență primară, comunitară și a serviciilor în sistem ambulatoriu, sprijinirea serviciilor de reabilitare, îngrijire pe termen lung și creșterea accesului la servicii preventive în cazul bolilor prioritare. Măsurile prevăzute în PNRR pentru dezvoltarea capacității de gestionare a fondurilor, investițiilor și al serviciilor de sănătate vor veni în sprijinul intervențiilor din Politica de Coeziune.

Astfel, în ceea ce privește **infrastructura spitalicească**, Politica de Coeziune finanțează construirea spitalelor regionale și infrastructurii spitalicești noi cu impact teritorial major, altele decât cele 25 de spitale noi finanțate din PNRR, complementaritatea fiind realizată atât prin condițiile din ghidurile solicitantului, cât și prin mecanismul de implementare. De asemenea, în cadrul PNRR se vor realiza și investiții în echipamente medicale și aparatură pentru infrastructura medicală nou-construită.

În ceea ce privește **infrastructura medicală prespitalicească**, prin PNRR, se vor achiziționa 10 unități mobile pentru caravane medicale, alocate în 8 centre regionale care au deja expertiza în activități de screening pentru cancerul mamar și pentru cancerul cervical. Totodată, prin PNRR se vor reabilita, moderniza, extinde și dota 30 de unități de asistență medicală ambulatorie cu o perspectivă mare de finalizare a investiției până în 2024, în timp ce Politica de Coeziune acordă prioritate ambulatoriilor, centrelor de sănătate mintală și ambulatoriu care vor implementa programe de screening ce vor fi finanțate din FSE+. Investițiile în infrastructura cabinetelor de planificare familială din PNRR sunt complementare cu activitățile destinate implementării de programe de sănătatea reproducerii, din FSE+.

De asemenea, **dezvoltarea infrastructurii spitalicești publice beneficiază** de alocare PNRR pentru extinderea capacității infrastructurii, modernizare și dotări pentru pacientul critic neonatal și pentru reducerea riscului de infecții nosocomiale, care vor fi complementare cu activitățile prevăzute în cadrul Politicii de Coeziune (măsuri de creștere a perfecționării personalului implicat în intervenții dedicate pacientului critic neonatal/ postneonatal, măsuri de screening, diagnosticare tratament etc.)

Referitor la **cabinetele medicilor de familie**, prin PNRR se susține renovarea, modernizarea sau dotarea a 3000 de asocieri de cabinete sau cabinete ale medicilor de familie, fiind prioritizate cabinetele din mediul rural și din urbanul mic (inclusiv zone marginalizate/defavorizate și zonele defavorizate cu populație majoritar romă sau comunități rome, după caz), iar Politica de Coeziune va acoperi în mod complementar nevoia de finanțare semnificativă din acest domeniu, în baza criteriilor de delimitare care vor fi definite de Ministerul Sănătății. De asemenea, investițiile din cadrul PNRR destinate cabinetelor de asistență medicală primară sunt complementare cu activitățile de tip FSE+ prevăzute în cadrul Politicii de Coeziune.

Totodată, se asigură complementaritate în demersul de **digitalizare a sistemului medical**. Prin PNRR se finanțează digitalizarea a 60 de instituții cu atribuții în domeniul sanitar aflate în subordinea Ministerului Sănătății, digitalizarea a 200 de unități sanitare publice și dezvoltarea de noi module și aplicații informatice, precum și de noi sisteme digitale de înregistrare și administrare, bazate pe date interoperabile și centralizate, inclusiv redimensionarea, standardizarea și optimizarea Platformei informatice din asigurările de sănătate (PIAS) și telemedicină și sisteme mobile de monitorizare a pacienților, iar prin Politica de Coeziune se asigură digitalizarea altor unități medicale decât cele sprijinite din PNRR, observatorul de date pentru sănătate și soluții integrate de e-sănătate cu anvergură națională.

În ceea ce privește formarea personalului, măsurile prevăzute în cadrul PNRR vizează dezvoltarea capacității pentru managementul serviciilor de sănătate și managementul resurselor umane din sector, fiind complementare cu intervențiile din Politica de Coeziune care finanțează perfecționarea digitală a

personalului care lucrează în sectorul sănătății.

În ceea ce privește **combaterea sărăciei**, Politica de Coeziune susține incluziunea socială a persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile, mai ales ale celor cu risc ridicat, (copiii și tinerii, locuitorii din mediul rural, inclusiv romi, persoanele cu dizabilități, persoanele cu un nivel scăzut de școlaritate, persoanele vârstnice, familii monoparentale, migranți, persoane fara adăpost, victimele violenței domestice, victimele traficului de persoane, persoane care suferă de diverse adicții, persoane eliberate din penitenciar), inclusiv prin reducerea decalajului rural-urban în ceea ce privește sărăcia și excluziunea socială și creșterea accesului la servicii de calitate. Aceste intervenții sunt complementare măsurilor din PNRR prin care se intenționează creșterea gradului de acoperire și de adecvare a prestațiilor sociale și corelarea acestora cu măsurile de activare pe piața muncii, prin implementarea în perioada următoare a programului privind Venitul Minim de Incluziune (VMI), reglementat de Legea nr. 196/2016 privind venitul minim de incluziune

Reforma 4: Îmbunătățirea calității locuințelor în cadrul Fondului Local Componenta 10 are ca scop reducerea lipsei severe de locuințe pentru categoriile și grupurile vulnerabile, în special pentru persoanele din comunitățile marginalizate din mediul urban și rural și va fi implementată prin intrarea în vigoare a Hotărârii Guvernului pentru a asigura punerea în aplicare a Strategiei Naționale pentru Locuințe și a Planului de Acțiune al acesteia, inclusiv prin utilizarea unor mecanisme precum zone metropolitane și consorții administrative. De asemenea, este elaborată o cartografiere a nevoilor de locuințe, în special în comunitățile și grupurile marginalizate, inclusiv așezările informale din zonele urbane și rurale. Reforma va asigura complementaritatea cu investițiile existente sau viitoare din centrele comunitare integrate (adică furnizarea de educație, servicii sociale și de asistență medicală de bază) finanțate prin FSE+ și viitoarea politică de coeziune și nu va duce la segregare socială.

Investiția 2 Construcția de locuințe pentru tineri și pentru profesioniști din domeniul sănătății și educației constă în construirea de noi unități locative pentru tinerii din comunități și grupuri vulnerabile, în conformitate cu prevederile Strategiei Naționale pentru Locuințe și ale Planului de Acțiune și vor fi însoțite de măsuri de promovare, integrare socială și economică a grupurilor vizate. Locuințe vor fi construite pentru profesioniștii din domeniul sănătății și educației din zonele urbane și rurale în care locuiesc comunitățile și grupurile marginalizate, pentru a crește accesul la servicii de sănătate și educație. Casele nou construite trebuie să respecte obiectivul de realizare a unei cereri de energie primară cu cel puțin 20% mai mică decât cerința de construcție cu energie aproape zero, conform ghidurilor naționale, care va fi asigurată prin certificate de performanță energetică.

Politica de Coeziune finanțează măsuri destinate **comunităților rurale fără acces sau cu acces redus la servicii sociale**, precum servicii comunitare integrate (îngrijitori pentru bătrâni, asistenți sociali, asistenți medicali, mediatori școlari și sprijin FEDR pentru buna desfășurare a activităților) și formare continuă pentru asistenții sociali care lucrează în comunitățile rurale. Aceste investiții vin în completarea celor din PNRR care vizează dezvoltarea infrastructurii medicale prespitalicești, prin construcția reabilitarea și/sau dotarea a 200 de centre comunitare integrate în zonele rurale și urbane vulnerabile, din care cel puțin 100 vor fi localizate în zone/regiuni marginalizate.

Referitor la investițiile care vizează separarea copiilor de familie prin Politica de Coeziune vor fi finanțate **servicii sociale pentru copii** în scopul menținerii copiilor în familie și pentru reducerea riscului de abandon în sistemul instituționalizat, infrastructuri și servicii în centre pentru copii și adolescenți cu comportament agresiv și servicii de prevenire a separării copilului de familie (sprijin financiar, bazat pe evaluarea de caz, corelat cu servicii de consiliere), incluziune prin programe de sport pentru copiii vulnerabili, pentru puericultură și pachete de sprijin școlar, precum și instruire (învățare continuă) pentru specialiștii care lucrează cu copii și tineri.

Totodată, prin intervențiile aferente Politicii de Coeziune va fi facilitat **accesul copiilor la risc de excluziune socială și/sau sărăcie** la servicii culturale și educaționale, la tabere creative / sportive, vor fi realizate investiții pentru incluziunea socială prin sport sau cultură pentru copiii din comunitățile marginalizate și se va acorda sprijin pentru copiii vulnerabili (inclusiv migranți). Acestea sunt complementare investițiilor din PNRR prin care se va asigura

un cadru legal pentru a preveni separarea copiilor de familie precum și investiții în crearea unei rețele de centre de zi pentru copiii expuși riscului de a fi separați de familie.

În ceea ce privește **persoanele cu dizabilități** prin Politica de Coeziune sunt finanțate centre de tip Respiro, cu servicii mobile pentru reabilitarea în comunitate, terapii psihologice, servicii sociale și de locuire (cu respectarea principiului non-segregării) pentru persoanele cu dizabilități care părăsesc sistemul special de protecție sau care doresc să trăiască independent în comunitate, asigurarea accesului la echipamente și tehnologii asistive și instruirea specialiștilor (formare continuă) care lucrează cu persoane cu dizabilități.

Aceste intervenții vin în completarea cadrului legislativ și procedural creat prin PNRR pentru îmbunătățirea calității vieții și accelerarea procesului de dezinstituționalizare, prin sprijinirea încadrării pe piața muncii și prin acordarea de asistență juridică pentru persoane cu capacitate de exercițiu limitată, precum și prin investițiile în infrastructura socială pentru persoanele cu dizabilități (reabilitarea, modernizarea, crearea de servicii comunitare de tip: centre de zi și centre de servicii de recuperare neuromotorie ambulatorii).

În ceea ce privește **persoanele vârstnice**, prin Politica de Coeziune sunt finanțate măsuri pentru facilitarea accesului vârstnicilor la servicii, dezvoltarea de soluții de locuire și servicii de susținere pentru persoane vârstnice în risc de excluziune locativă cu respectarea principiului non-segregării, instruirea (învățarea continuă) pentru specialiștii care lucrează cu vârstnici. Astfel, aceste investiții sunt complementare celor din PNRR, care vizează asigurarea cadrului strategic necesar dezvoltării **serviciilor de îngrijire de lungă durată și a îngrijirii active**, prin înființarea centrelor de zi și unităților de îngrijire la domiciliu.

În domeniul **cultural**, Politica de Coeziune susține conservarea, protecția, restaurarea și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural, digitalizarea obiectivelor de patrimoniu restaurate, precum și digitalizarea în cultură, respectiv e-patrimoniu, e-film, e-audiența. Complementar prin PNRR se va dezvolta un sistem electronic pentru acordarea de finanțării publice în cultură și accelerarea tranziției digitale a producătorilor și distribuitorilor de film, inclusiv prin consolidarea capacității microîntreprinderilor și a întreprinderilor mici și mijlocii în producția de filme.

Pentru promovarea obiectivelor **turistice**, intervențiile din PNRR vizează finanțarea unor obiective pre-definite (ex. muzeele memoriei, 12 rute culturale, 5 castele, case tradiționale, 10 biserici de lemn etc.) și sunt complementare investițiilor finanțate prin Politica de Coeziune care au ca obiectiv principal dezvoltarea infrastructurii din stațiunile turistice, reabilitarea și modernizarea centrelor de turism balnear, amenajarea infrastructurilor de agrement și exploatare turistică, trasee tematice delimitate local/regional.

Complementarități și sinergii între fondurile acoperite de Acordul de Parteneriat și Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală

Demarcarea intervențiilor FEADR cu celelalte fonduri care sprijină sectoarele economice din RO, vizează acordarea sprijinului din FEADR la nivelul întregului teritoriu național pentru întreprinderile care realizează investiții în sectoarele agricultură și industrie alimentară (inclusiv produse non-anexa 1 la Tratat), precum și pentru microîntreprinderile neagricole care realizează investiții neagricole dedicate producției, serviciilor și turismului în mediul rural.

Prin FSE+ este vizată creșterea participării pe piața muncii prin furnizarea unor pachete de măsuri personalizate în funcție de nevoile grupurilor dezavantajate (subvenții, stagii, ucenicii, formare etc.), precum și prin programe de antreprenariat și economie socială.

Pe lângă măsurile care contribuie la dezvoltarea agriculturii, prin Planul Național Strategic 2023-2027 (PNS), pot fi sprijinite și activitățile non-agricole, infrastructura rurală, acțiuni prin LEADER, acțiuni de formare și consiliere agricolă.

În cadrul Obiectivului specific 8 - Promovarea ocupării forței de muncă, a creșterii economice, a egalității de gen, inclusiv participarea femeilor în

agricultură, a incluziunii sociale și a dezvoltării locale în zonele rurale, inclusiv a bioeconomiei circulare și a silviculturii durabile se au în vedere intervenții care să contribuie la îmbunătățirea calității vieții în mediul rural, prin intermediul investițiilor care vizează modernizarea infrastructurii și a serviciilor publice oferite populației și întreprinderilor, pentru a contracara fenomenul de depopulare a spațiului rural, inclusiv prin sprijinirea antreprenorialului și a abordării LEADER. Pentru atingerea acestui obiectiv, prin PNS se propun, printre altele:

Ø Investiții care vizează îmbunătățirea calității infrastructurii de bază, prin construcția, extinderea și/sau modernizarea rețelei de drumuri de interes local și a drumurilor de acces agricole. Aceste inițiative asigură îmbunătățirea condițiilor de viață, o dezvoltare și revitalizare a economiei rurale

Ø Implementarea Strategiilor de Dezvoltare Locală LEADER, în cadrul cărora se finanțează mai multe tipologii de intervenții care au aplicabilitate la nivel local și care la rândul lor răspund unor nevoi diverse, în special celor legate de dezvoltarea locală. GAL-urile, prin natura structurii lor și a rolului pe care îl joacă în teritoriu pot facilita atragerea de finanțări care vizează Investiții în domeniul agricol, agro-alimentar și neagricol și cele din domeniul social și cultural.

Astfel, prin aceste intervenții sunt abordate nevoi precum: creșterea numărului de locuri de muncă în sectorul neagricol în zonele rurale, Reducerea sărăciei, promovarea incluziunii sociale și a nediscriminării.

Se va asigura complementaritatea acțiunilor din domeniile social și educațional între FEADR și FSE+. În ceea ce privește educația, prin FSE sunt susținute, pe de-o parte, intervenții care vizează creșterea accesului și a participării copiilor/studentilor la educație, iar pe de altă parte, prin FEADR vor fi vizate intervenții care vizează îmbunătățirea calității sistemului educațional și relevanța acestuia pentru piața muncii.

Din punct de vedere social, din FSE+ prin mecanismul DLRC sunt prevăzute acțiuni pentru combaterea sărăciei copiilor din zonele rurale. Prin măsurile puse în aplicare în cadrul acestui mecanism de către GAL-urile rurale sprijinite prin PAC, vor fi sprijiniți copiii vulnerabili din zonele rurale prin acțiuni integrate educaționale, recreative, culturale. În Strategiile de Dezvoltare Locală rurale vor fi stabilite măsuri sociale destinate comunităților locale, în baza nevoilor identificate în teritoriu.

Regulile detaliate privind asigurarea complementarității și demarcării se vor stabili între programele cu finanțare europeană, urmărind intervențiile fiecărui program.

FEAMPA și FEADR contribuie la asigurarea securității alimentare naționale și îmbunătățirea competitivității produselor alimentare românești, prin diversificarea și creșterea calitativă și cantitativă a acestora. Activitățile pescărești sunt sprijinite prin FEAMPA, iar cele agricole și de dezvoltare rurală prin FEADR.

În ceea ce privește dezvoltarea locală plasată sub răspunderea comunității va fi abordată în mod complementar prin FEAMPA și FEADR, evitând suprapunerea sub aspect tematic și geografic și al intervențiilor specifice. Atât structura strategiilor de dezvoltare rurală susținute prin FEAMPA, cât și a Strategiilor de Dezvoltare Locală finanțate prin FEADR - cuprind o secțiune referitoare la complementaritatea cu alte strategii sau programe.

Complementarități și sinergii între fondurile acoperite de Acordul de Parteneriat și ReactEU

Prin REACT EU sunt avute în vedere măsuri ce vizează domeniile sănătate, antreprenoriat, energie, educație, respectiv sunt prevăzute măsuri pentru protejarea populației sănătoase, măsuri dedicate direct persoanelor afectate de criză (activități de remediere pentru elevi, măsuri pentru angajați și angajatori, asigurarea precarității materiale de bază - lipsa materialelor școlare și a kiturilor pentru nou-născuți) și măsuri pentru redresarea economică a antreprenoriatului. De asemenea, există măsuri pentru pregătirea tranziției către economia verde și digitală (eficiența energetică și utilizarea surselor de

energie regenerabile). Toate aceste măsuri sunt complementare celor prevăzute în programele aferente perioadei 2021-2027, reprezentând investiții pe termen scurt.

Coordonare/complementaritate și sinergie cu programele INTERREG

Programele INTERREG sunt complementare și sinergice programelor finanțate din fondurile politicii de coeziune, din perspectiva acțiunilor finanțate în parteneriat cu statul/stările cu care se dezvoltă proiectele din cadrul programelor de cooperare.

Cercetare, dezvoltare, inovare: În cadrul *Programului (Interreg VI-B) NEXT Bazinul Mării Negre* este avută în vedere utilizarea dezvoltărilor tehnologice inovatoare, inclusiv îmbunătățirea și aplicarea tehnologiilor de Inteligență Artificială, în sprijinul economiei albastre; dezvoltarea cercetării privind gestionarea integrată a zonelor costiere și marine, inclusiv interacțiunea dintre activitățile terestre și maritime și impactul acestora asupra zonelor costiere; utilizarea tehnologiilor inovatoare pentru pescuit durabil și acvacultură ecologică. Prin *Programul pentru Regiunea Dunării* se intenționează acordarea de sprijin pentru adoptarea transnațională a tehnologiilor de-a lungul lanțurilor valorice tematice, forme de colaborare transnațională a economiei circulare pentru generarea tehnologiei și adoptarea tehnologiilor conexe în ceea ce privește tehnologiile și rețelele de transport inteligente, durabile și ecologice, pentru utilizarea tehnologiilor avansate în legătură cu infrastructura inteligentă în orașele din regiunea Dunării, pentru îmbunătățirea cooperării legate de abilitățile antreprenoriale în tehnologiile avansate, industriile cu importanță ridicată a regiunii Dunării. *Programul Interreg Europe* vizează schimbul de experiență și învățarea politicilor în toate domenii cheie FEDR precum dezvoltarea competențelor pentru specializarea inteligentă, adoptarea tehnologiilor avansate, inovațiile non-tehnologice (organizaționale, sociale, etc.) care vor permite regiunilor să accelereze și să îmbunătățească punerea în aplicare a politicilor lor de dezvoltare regională.

Digitalizare, informatizare: Prin *Programul Interreg VI-A Romania Bulgaria* sunt avute în vedere investiții în asigurarea dotării adecvate a facilităților de învățare cu accent pe digitalizare și dezvoltarea abilităților digitale: echipamente, instrumente etc., în special cele care sprijină dezvoltarea abilităților practice și/sau digitale și învățarea la distanță, în contextul OS 4.2. *Programul Interreg Europe* vizează schimbul de experiență pe scară largă și învățarea politicilor în toate domenii cheie FEDR legate de tranziția digitală, digitalizarea economiei și a societății, conectivitatea digitală. *Prin Programul Interreg NEXT Ungaria-Slovacia-România-Ucraina* vor fi finanțate acțiuni orizontale precum: dezvoltarea instrumentelor comune de colectare a datelor, crearea de baze de date comune în domeniul prevenirii riscurilor și si adaptării la schimbările climatice, programe de training pentru utilizarea instrumentelor digitale și a surselor de internet, operarea serviciilor de poliție a frontierei și vamale, etc.

IMM, antreprenoriat: Prin *Programul Interreg VI-A Romania Bulgaria* sunt avute în vedere investiții în competitivitatea economică a afacerilor locale, inclusiv, dar fără a se limita la, în contextul OS 5.2.: construirea / modernizarea facilităților de producție; furnizarea de echipamente relevante; adoptarea tehnologiilor digitale etc., în strictă corelare cu obiectivele strategiei teritoriale integrate. Prin *Programul pentru Regiunea Dunării* se încurajează dezvoltarea abilităților pentru specializare inteligentă, [tranziție justă], tranziție industrială și antreprenoriat. *Programul Interreg Europe* vizează schimbul de experiență dintre țările UE27, inclusiv Norvegia și Elveția pentru schimbul de experiență în domeniul politicilor de adoptare a tehnologiilor avansate, inovarea în IMM-uri, inovațiile non-tehnologice (organizaționale, sociale, etc.) care va permite administrației locale să asigure un cadru stabil, transparența în procesul decizional și încurajarea antreprenoriatului și crearea de IMM-uri. Prin *Programul Interreg NEXT Ungaria-Slovacia-România-Ucraina* vor fi finanțate acțiuni precum: stimularea antreprenoriatului și dezvoltării afacerilor, creșterea performanței economice a regiunii, incluziunea socioeconomică a comunităților marginalizate, schimburi de experiență în zona de frontieră, consolidarea transferului de cunoștințe între autoritățile locale, întreprinderile, mediul academic și societatea civilă și consolidarea capacităților acestora în domeniul specializării inteligente pentru a construi sinergii și a crea valoare

adăugată.

Energie: Prin *Programul (Interreg VI-A) IPA Romania – Serbia* sunt avute în vedere investiții în măsuri de eficiență energetică în ceea ce privește infrastructura publică; promovarea măsurilor de eficiență energetică și de eficiență a resurselor; proiecte demonstrative și investiții pentru reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și a poluanților atmosferici.. Prin *Programul pentru Regiunea Dunării* vor fi finanțate acțiuni precum: elaborarea de strategii în vederea atingerii producției de energie cu emisii reduse de carbon și sprijinirea scăderii dependenței energetice în țările și regiunile cele mai dependente de combustibili fosili și resurse de pe piețele energetice externe (non-macroregionale); consolidarea capacității pentru planificarea energiei durabile; sprijin pentru acțiuni armonizate și cooperare transnațională în sectorul de încălzire și răcire a clădirilor; reducerea emisiilor de GES în sectorul transporturilor. Prin *Programul Interreg VI-A România-Ungaria, spre exemplu*, se are în vedere formare, schimbul de bune practici, dezvoltarea capacităților pentru o mai bună înțelegere a avantajelor utilizării surselor de energie regenerabilă; încurajarea generării de proiecte transfrontaliere legate de răspândirea utilizării durabile a surselor de energie regenerabilă. *Programul Interreg Europe* are ca obiectiv dezvoltarea potențialului de energie regenerabilă, mai ales în zonele Europei care sunt afectate de sărăcie energetică, prin întărirea capacității administrative, a viziunii și rețelelor factorilor interesați în domeniul furnizării și consumului sustenabil de energie pe toate nivelurile de guvernare. Prin *Programul Interreg NEXT Ungaria-Slovacia-România-Ucraina* vor fi finanțate activități în domeniul eficienței energetice și energiei regenerabile.

Managementul riscurilor: *Programul (Interreg VI-A) IPA Romania – Serbia* are în vedere restaurarea zonelor naturale pentru a preveni inundațiile și alunecările de teren; măsuri legate de prevenirea și gestionarea riscurilor legate sau nu de climă; dezvoltarea și implementarea măsurilor de conștientizare și formare în domeniul mediului și al pregătirii pentru situații de urgență; realizarea unor lucrări comune pentru prevenirea inundațiilor pe fluviul Dunărea, râurile afluate și bazinul Dunării; strategii și planuri de acțiune comune pentru prevenirea riscurilor naturale și pentru consolidarea adaptării la schimbările climatice. Prin *Programul (Interreg VI-A) NEXT România-Republica Moldova și Programul (Interreg VI-A) NEXT România-Ucraina* sunt avute în vedere adaptarea la măsurile privind schimbările climatice și prevenirea și gestionarea riscurilor legate de climă, prevenirea și gestionarea riscurilor naturale care nu sunt legate de climă și riscuri legate de activitățile umane, inclusiv conștientizare, protecție civilă și sisteme de gestionare a dezastrelor, infrastructuri și abordări bazate pe ecosisteme. În cadrul *Programului (Interreg VI-B) NEXT Bazinul Mării Negre* este avută în vedere promovarea inovației pentru instrumente îmbunătățite de observare inteligentă, monitorizare și prognozare precisă privind mediul; măsuri de prevenire și atenuare a impactului schimbărilor climatice asupra regiunii Mării Negre, inclusiv asupra calității și cantității apei; abordarea pericolelor pentru mediu: eroziune, alunecări de teren, creșterea nivelului mării, evenimente extreme, inundații și secetă în legătură cu schimbările climatice; dezvoltarea și îmbunătățirea mecanismelor de monitorizare și avertizare timpurie pentru dezastre naturale sau/și provocate de om. Prin *Programul Interreg VI-A Romania Bulgaria* sunt avute în vedere, în cadrul OS 2.4: îmbunătățirea capacității de prevenție a riscurilor și a capacității de intervenție în regiunea RO-BG, prin dezvoltarea de centre operaționale planuri de intervenție și curicule de instruire, comune, pentru a dezvolta reziliența la dezastre; îmbunătățirea coordonării, cunoștințelor și capacității transfrontaliere de adaptare a gestionării apei și riscurilor aferente. Prin *Programul Interreg VI-A Romania Ungaria* sunt avute în vedere acțiuni precum actualizarea Planului de gestionare a riscului de inundații la Dunăre, punerea în aplicare a măsurilor structurale și nestructurale legate de gestionarea riscurilor de inundații, sprijinirea îmbunătățirii prognozelor și a previziunilor; creșterea gradului de pregătire și de rezistență a comunităților în fața inundațiilor. *Programul Interreg Europe* are ca obiectiv finanțarea schimbului de experiență, consolidarea capacității instituționale pentru eficientizarea implementării politicilor de dezvoltare regională în toate domeniile OP2 – O Europă mai ecologică, printre care și prevenirea riscurilor. Prin *Programul Interreg NEXT Ungaria-Slovacia-România-Ucraina* vor fi finanțate acțiuni precum: creșterea gradului de pregătire pentru amenințările și/sau dezastrele naturale și antropice și pentru efectele negative (existente sau potențiale) ale schimbărilor climatice. Se vor finanța intervenții comune și activități de prevenire, dezvoltarea unor sisteme specifice de monitorizare avertizare și prognozare, schimburi de experiență pentru a crește capacitatea organizațională, campanii de informare, monitorizarea și gestionarea efectelor negative ale schimbărilor climatice și dezastrelor naturale și antropice.

Apa/apa uzata: Prin Programul Interreg VI-A NEXT România-Republica Moldova și Programul Interreg VI-A NEXT România-Ucraina va finanța gestionarea apei și conservarea resurselor de apă. Prin Programul pentru Regiunea Dunării sunt avute în vedere acțiuni precum: dezvoltarea și testarea de soluții comune coordonate, armonizate, planuri integrate, programe, strategii și instrumente; consolidarea capacității instituționale, de management și tehnice pentru a preveni și a atenua poluarea apei sau pentru a restabili buna calitate a apei; dezvoltarea, testarea și/sau implementarea de strategii armonizate, soluții de gestionare și instrumente pentru îmbunătățirea echilibrului sedimentelor și a morfodinamicii conexe sau explorarea potențialelor de reconectare a câmpiilor inundabile/zonelor umede adiacente pentru îmbunătățirea calității apei, în corpurile de apă transnaționale. Prin Programul Interreg VI-A Romania Bulgaria sunt avute în vedere, în contextul OS 2.7: îmbunătățirea controlului poluării prin sprijinirea investițiilor în monitorizarea și colectarea datelor privind poluarea aerului, solului și apei, în special în zonele urbane, inclusiv prin crearea de instrumente pentru măsurarea calității aerului, solului și apei și furnizarea de date în timp real. Programul Interreg VI-A România-Ungaria va finanța managementul apei și conservarea resurselor de apă (inclusiv managementul bazinului hidrografic, măsuri specifice de adaptare la schimbările climatice, reutilizarea și reducerea scurgerilor). Programul Interreg Europe are ca obiectiv finanțarea schimbului de experiență, consolidarea capacității instituționale pentru eficientizarea implementării politicilor de dezvoltare regională în toate domeniile OP2 – O Europă mai ecologică, printre care și politicile legate de managementul apei. Prin Programul Interreg NEXT Ungaria-Slovacia-România-Ucraina vor fi finanțate acțiuni precum: intervenții comune de cartografiere a surselor de poluare, dezvoltarea de soluții pentru eliminarea sau reducerea diferitelor surse de poluare și poluanți din apă, programe de conștientizare și evenimente educaționale, creșterea capacității organizațiilor competente, dezvoltarea de strategii și planuri de acțiune integrate.

Economie circulara/ deșeuri: Prin Programul Interreg VI-A Romania Bulgaria sunt avute în vedere, în contextul OS 2.7: promovarea, facilitarea și încurajarea implicării cetățenilor în protejarea biodiversității; colectarea datelor și schimbul de informații cu privire la biodiversitate între cele două părți ale frontierei; evaluarea, îmbunătățirea și promovarea serviciilor ecosistemice la nivel local și regional. Programul Interreg Europe are ca obiectiv finanțarea schimbului de experiență, consolidarea capacității instituționale pentru eficientizarea implementării politicilor de dezvoltare regională în toate domeniile OP2 – O Europă mai ecologică, printre care și economia circulară.

Biodiversitate/Infrastructura verde: Programul Interreg VI-A IPA Romania – Serbia are în vedere investiții în domeniul resurselor naturale, ecosistemelor și biodiversității, inclusiv tehnologii pentru protecția mediului; investiții în infrastructura verde în principal în zonele urbane; strategii și planuri de acțiune comune care abordează problema poluării, protecției naturii și a biodiversității; testarea de noi instrumente, experimente, transfer de soluții și creșterea cooperării transfrontaliere în domeniul biodiversității, protecției naturii, infrastructurii verzi și reducerii poluării. Prin Programul Interreg VI-A NEXT România-Republica Moldova și Programul Interreg VI-A NEXT România-Ucraina, sunt avute în vedere protecția naturii și a biodiversității, patrimoniul și resursele naturale, infrastructura verde și albastră. În cadrul Programului (Interreg VI-B)NEXT Bazinul Mării Negre sunt avute în vedere: protecția și promovarea biodiversității și a patrimoniului natural; acțiuni privind protecția mediului la toate nivelurile educaționale; investiții în infrastructură verde pentru a atenua poluarea și degradarea aerului, apei, zgomotul, solului. Din Programul pentru Regiunea Dunării se va finanța îmbunătățirea biodiversității, a infrastructurii ecologice în mediul urban și reducerea poluării prin acțiuni precum dezvoltarea și testarea strategiilor armonizate și a soluțiilor comune pentru îmbunătățirea, restabilirea, gestionarea și monitorizarea conectivității ecologice de-a lungul coridoarelor ecologice relevante transnațional, inclusiv examinarea potențialelor dezvoltări ale infrastructurii verzi și albastre, soluții pentru defragmentarea eficientă și desemnarea coridoarelor ecologice de relevanță transnațională. Prin Programul Interreg VI-A Romania Bulgaria sunt avute în vedere: protejarea naturii și a biodiversității situate în apropierea așezărilor prin crearea de noi pasaje de acces / infrastructură verde, etc.; sprijinirea constituirii de bănci de semințe, reprovizionarea materiei organice din sol și a organismelor care promovează consolidarea și creșterea plantelor și reintroducerea speciilor selectate; promovarea, facilitarea și încurajarea implicării cetățenilor în protejarea biodiversității; colectarea datelor și schimbul de informații cu privire la biodiversitate. Exemple de acțiuni sprijinite prin Programul

Interreg VI-A Romania Ungaria: elaborarea Master-planului zonelor de frontieră Natura2000 sau a zonelor sensibile pentru a se concentra pe identificarea punctelor fierbinți ale biodiversității, pe stabilirea comună a obiectivelor de conservare, pe identificarea siturilor prioritare pentru restaurare și pe măsurile de integrare a biodiversității; proiecte de sprijinire a utilizării durabile a ariilor protejate; rapoarte privind cele mai bune practici (studii de caz); ateliere de lucru/excursii de studiu. Programul Interreg Europe are ca obiectiv finanțarea schimbului de experiență, consolidarea capacității instituționale pentru eficientizarea implementării politicilor de dezvoltare regională în toate domeniile OP2 – O Europă mai ecologică, printre care și regenerarea biodiversității. Prin Programul Interreg NEXT Ungaria-Slovacia-România-Ucraina vor fi finanțate acțiuni precum: intervenții comune pentru reconstrucția/protecția, restaurarea/revitalizarea habitatelor naturale, reintroducerea speciilor native în habitatele transfrontaliere, controlul speciilor invazive, dezvoltarea de sisteme de monitorizare comune specifice pentru prognoza, avertizarea, monitorizarea și gestionarea biodiversității și a mediului, programe de conștientizare, măsuri educaționale, creșterea capacității organizațiilor competente, dezvoltarea de strategii și planuri de acțiune integrate.

Situri poluate: Programul (Interreg VI-A) IPA Romania – Serbia are în vedere investiții în activități dedicate controlului poluării și reabilitării râurilor și a terenurilor industriale dezafectate; investiții în activități dedicate reabilitării siturilor industriale și a terenurilor contaminate, sprijin pentru închiderea și reabilitarea depozitelor de deșeuri substandard și ilegale. În cadrul Programului Interreg VI-B NEXT Bazinul Mării Negre sunt avute în vedere acțiuni pentru reducerea poluanților, precum și reducerea, colectarea și reciclarea deșeurilor marine și fluviale. Prin Programul pentru Regiunea Dunării se are în vedere îmbunătățirea infrastructurii ecologice în mediul urban și reducerea poluării. Prin Programul Interreg VI-A Romania Bulgaria sunt avute în vedere, în contextul OS 2.7: creșterea gradului de conștientizare a beneficiilor spațiilor verzi, inclusiv în zonele urbane, încurajarea acțiunilor locale pentru așezări mai verzi; evaluarea, sporirea și promovarea serviciilor ecosistemice la nivel local și regional. Programul Interreg Europe are ca obiectiv finanțarea schimbului de experiență, consolidarea capacității instituționale pentru eficientizarea implementării politicilor de dezvoltare regională în toate domeniile OP2 – O Europă mai ecologică, printre care și diminuarea poluării. Prin Programul Interreg NEXT Ungaria-Slovacia-România-Ucraina vor fi finanțate acțiuni precum: intervenții comune de cartografiere a surselor de poluare, dezvoltarea de soluții pentru eliminarea sau reducerea diferitelor surse de poluare și poluanți din sol, programe de conștientizare, măsuri educaționale, creșterea capacității organizațiilor competente, dezvoltarea de strategii și planuri de acțiune integrate.

Calitatea aerului: Programul (Interreg VI-A) IPA Romania – Serbia are în vedere investiții în măsuri privind creșterea calității aerului, monitorizarea calității aerului și măsuri de reducere a zgomotului. Prin Programul Interreg VI-A Romania Bulgaria se preconizează îmbunătățirea controlului poluării prin sprijinirea investițiilor în monitorizarea și colectarea datelor privind poluarea aerului, solului și apei, în special în zonele urbane, inclusiv prin crearea de instrumente pentru măsurarea calității aerului, solului și apei și furnizarea de date în timp real, în contextul OS 2.7. Programul Interreg Europe are ca obiectiv finanțarea schimbului de experiență, consolidarea capacității instituționale pentru eficientizarea implementării politicilor de dezvoltare regională în toate domeniile OP2 – O Europă mai ecologică, printre care și creșterea calității aerului. Prin Programul Interreg NEXT Ungaria-Slovacia-România-Ucraina vor fi finanțate acțiuni precum: intervenții comune de cartografiere a surselor de poluare, dezvoltarea de soluții pentru eliminarea sau reducerea diferitelor surse de poluare și poluanți din aer, programe de conștientizare, măsuri educaționale, creșterea capacității organizațiilor competente, dezvoltarea instrumentelor de colectare a datelor și crearea de baze de date comune, dezvoltarea de strategii și planuri de acțiune integrate.

Mobilitate urbană: Prin Programul pentru Regiunea Dunării se are în vedere consolidarea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate prin acțiuni precum utilizarea tehnologiilor avansate în legătură cu infrastructura inteligentă în orașele din regiunea Dunării. Cooperarea interregională facilitată prin Programul Interreg Europe poate contribui pentru dezvoltarea unei Europe mai conectate, sprijinind învățarea politicilor și consolidarea capacităților în raport cu politicile regionale care promovează mobilitatea durabilă, inteligentă și multimodală.

Transport: Prin Programul pentru Regiunea Dunării se intenționează acordarea de sprijin pentru generarea tehnologiei și adoptarea tehnologiilor conexe în ceea ce privește tehnologiile și rețelele de transport inteligente, durabile și ecologice, precum și soluții de mobilitate electronică în legătură cu rețelele de

transport transnaționale și zonele urbane funcționale transfrontaliere; reducerea emisiilor de GES în sectorul transporturilor: introducerea combustibililor alternativi și a noilor tehnologii (de exemplu, vehicule electrice) în soluții de transport și mobilitate inovatoare, sprijinirea schimbării către mijloace de transport mai ecologice, în special în transportul public și transportul de marfă, coordonarea între energie furnizorii în legătură cu elementele de infrastructură relevante pentru regiunea Dunării. Prin Programul Interreg VI-A Romania Bulgaria, în contextul OS 3.2 sunt avute în vedere acțiuni precum: îmbunătățirea și extinderea infrastructurii de transport în vederea promovării mobilității și conectivității transfrontaliere. Programul Interreg Europe acoperă toate domeniile FEDR, inclusiv dezvoltarea unei Europe mai conectate, sprijinind învățarea politicilor și consolidarea capacităților în raport cu politicile regionale care promovează mobilitatea durabilă, inteligentă și multimodală. Prin Programul Interreg NEXT Ungaria-Slovacia-România-Ucraina vor fi finanțate acțiuni precum: coordonarea planurilor de dezvoltare a transportului transfrontalier, inclusiv dezvoltarea transportului public și dezvoltarea rutelor de transport aferente zonelor de lângă frontieră.

Piața muncii: Programul pentru Regiunea Dunării va finanța acțiuni precum coordonarea comună a politicilor și planificării care vizează integrarea grupurilor defavorizate (persoane în vârstă, persoane cu dizabilități, minorități etnice, oameni din mediul rural, femei, tineri etc.) pentru a sprijini ocuparea forței de muncă incluzivă în regiunile care prezintă proporții ridicate de populație defavorizată; sprijin pentru proiectarea politicilor inovatoare și planificarea menținerii forței de muncă calificate și a unei migrații mai sustenabile a persoanelor educate. În cadrul Pilonului european al drepturilor sociale, cooperarea interregională finanțată prin Programul Interreg Europe poate contribui la o Europă mai socială prin sprijinirea învățării politicilor și a transferului de experiență cu privire la politicile regionale care vor readuce oamenii în câmpul muncii, vor spori eficacitatea piețelor muncii, precum și integrarea migranților și a persoanelor și grupurilor defavorizate.

Educație: Prin Programul (Interreg VI-A) IPA Romania – Serbia se au în vedere elaborarea de proceduri de lucru, platforme și evenimente comune pentru educație și formare online; măsuri pentru dezvoltarea abilităților și competențelor tehnice; măsuri comune pentru îmbunătățirea legăturii dintre piața muncii și sistemul de educație și formare profesională; investiții în dotarea facilităților educaționale și de formare; investiții în soluții IT comune care vor facilita educația și formarea online; investiții în infrastructură și servicii pentru formare, inclusiv învățarea tehnică și profesională și pe tot parcursul vieții. Programele Interreg VI-A NEXT România-Republica Moldova și Interreg VI-A NEXT România-Ucraina au în vedere infrastructură pentru educație; suport pentru dezvoltarea abilităților digitale, educație, învățământul primar până la cel secundar (cu excepția infrastructurii), educație terțiară (cu excepția infrastructurii), educația adulților (cu excepția infrastructurii). Prin Programul pentru Regiunea Dunării sunt avute în vedere acțiuni precum dezvoltarea de modele educaționale inovatoare, programe, instrumente practice și materiale pentru a sprijini educația incluzivă pentru cursanții defavorizați; dezvoltarea celor mai bune practici în politica educațională, colectarea și diseminarea cunoștințelor și promovarea reformelor educaționale și politice la nivel național și regional în întreaga regiune a Dunării; educație digitală și la distanță inovatoare cu soluții electronice pentru a atenua dezavantajele din mediul rural, pentru a oferi formare profesională și pentru a combate exodul de inteligență. Prin Programul Interreg VI-A Romania Bulgaria, în contextul OS 4.2 sunt avute în vedere acțiuni precum: investiții în infrastructură și facilități educaționale pentru toate nivelurile de educație, inclusiv formarea tehnică și profesională și ÎPV etc; investiții în asigurarea dotării adecvate a facilităților de învățare cu accent pe digitalizare: echipamente, instrumente etc., în special cele care sprijină dezvoltarea abilităților practice și/sau digitale și învățarea la distanță; dezvoltarea de inițiative și activități comune pentru a sprijini accesul la educație și formare incluzivă de calitate. Programul Interreg Europe vizează ariile tematice legate de educație și continuă tradiția proiectelor de schimb între instituțiile de educație sau cercetare, centre universitare în scopul creșterii capacității factorilor interesați de la nivelul local și parteneriatele multi-nivel, networking interregional și cooperare. Prin Programul Interreg NEXT Ungaria-Slovacia-România-Ucraina vor fi finanțate acțiuni orizontale precum: educație, cu accent pe formarea profesională, îmbunătățirea accesului egal la servicii de educație incluzive și de calitate, acțiuni educaționale comune pentru copii și tineri, programe de învățare reciprocă a limbilor străine pentru studenți.

Sănătate: *Programul Interreg VI-A IPA Romania – Serbia* are în vedere punerea în aplicare a măsurilor de îmbunătățire a accesibilității, eficacității și rezilienței serviciilor medicale și de îngrijire socială pe termen lung, la nivel transfrontalier; dezvoltarea și implementarea acțiunilor de sprijinire a digitalizării în domeniul sănătății și a activelor mobile aferente; investiții în construirea/renovarea/dotarea unităților de asistență medicală (inclusiv laboratoare); achiziționarea de echipamente de înaltă tehnologie pentru sprijinirea serviciilor de telemedicină; investiții în îmbunătățirea serviciilor medicale și de îngrijire pe termen lung pentru vârstnici. *Programele Interreg VI-A NEXT România-Republica Moldova și Interreg VI-A NEXT România-Ucraina* au în vedere infrastructura și echipamente de sănătate. Prin *Programul Interreg VI-A Romania-Ungaria* se au în vedere acțiuni privind analiza tendințelor, a nevoilor, a standardelor și a barierelor în calea cooperării pentru serviciile de asistență medicală; cursuri de formare pentru angajații sistemului public și societatea civilă în domeniul serviciilor de sănătate; elaborare planuri de acțiune și de strategii de dezvoltare; investiții în infrastructură, echipamente, IT. Unul din domeniile cheie ale *Programului Interreg Europe* este susținerea proiectelor de învățare a politicilor și transferul de experiență a căror acțiuni cheie sunt, de exemplu, asigurarea unui acces satisfăcător și egal la asistența medicală prin dezvoltarea infrastructurilor, inclusiv asistența primară și servicii de sănătate specializate. Prin *Programul Interreg NEXT Ungaria-Slovacia-România-Ucraina* vor fi finanțate acțiuni precum: îmbunătățirea cooperării în domeniul epidemiologic, dezvoltarea infrastructurii, măsuri comune în lupta împotriva epidemiilor, telemedicină și tehnologii digitale în asistența medicală, îmbunătățirea accesibilității la serviciile medicale și pentru grupurile vulnerabile. Se va finanța de asemenea implementarea programelor de screening, stabilirea de proceduri și protocoale elaborate în comun care utilizează tehnologii digitale pentru diagnosticare și consultare sau supraveghere de la distanță, investiții pilot, achiziționarea de echipamente, promovarea în comun a tratamentului bolilor rare, prevenirea și profilaxia.

Turism: *Programul Interreg VI-A IPA Romania – Serbia* are în vedere dezvoltarea și implementarea măsurilor și acțiunilor comune de dezvoltare și promovare a activelor și serviciilor turistice durabile; dezvoltarea și implementarea măsurilor de protejare, dezvoltare și promovare a patrimoniului natural și a eco-turismului, turismului sportiv/cicloturismului/drumețiilor. *Programele Interreg VI-A NEXT România-Republica Moldova și Interreg VI-A NEXT România-Ucraina* au în vedere protecția, dezvoltarea și promovarea activelor turistice publice și a serviciilor turistice, protecția, dezvoltarea și promovarea patrimoniului natural și a turismului ecologic, altele decât siturile Natura 2000. Prin *Programul pentru Regiunea Dunării* vor fi finanțate acțiuni precum promovarea produselor, serviciilor și infrastructurii transnaționale de calitate în sectorul turismului și culturii pentru a sprijini incluziunea socială a persoanelor defavorizate prin noi forme de angajare și oportunități de angajare; promovarea conceptelor de turism durabil și lent, metodologii de planificare, regiuni model și instrumente de gestionare în regiunea Dunării, în regiunile de turism de masă, precum și în regiunile cu un sector turistic slab dezvoltat. Prin *Programul Interreg VI-A Romania Bulgaria, în cadrul OS 5.2* sunt avute în vedere acțiuni comune precum: -sprijinirea site-urilor cu potențial turistic; crearea de produse și servicii de patrimoniu istoric, natural și cultural comun, extinderea și îmbunătățirea serviciilor, vizarea de noi piețe și crearea de locuri de muncă în zona transfrontalieră. Prin *Programul Interreg VI-A Romania-Ungaria* se au în vedere acțiuni precum identificarea posibilităților de a face oferta turistică durabilă sau de a crea noi produse turistice durabile de interes public; inițiative de marketing teritorial, consolidarea capacităților și schimburi de experiență, cartografierea nevoilor și posibilităților de digitalizare a patrimoniului cultural și elaborarea de strategii comune; soluții inovatoare și crearea de rute tematice pentru protecția și valorificarea patrimoniului. *Programul Interreg Europe* sprijină proiecte legate de politica și capacitatea părților interesate care vizează îmbunătățirea rolului turismului durabil în dezvoltarea economică, bunăstare, incluziune socială și inovare socială. Prin *Programul Interreg NEXT Ungaria-Slovacia-România-Ucraina* vor fi finanțate acțiuni precum: creșterea și diversificarea ofertei de turism ecologic și social prin valorificarea bunurilor de patrimoniu cultural și natural, creșterea capacităților instituțiilor locale relevante și ale furnizorilor de servicii implicați în turism, dezvoltarea de produse turistice și stabilirea traseelor transfrontaliere de atracții turistice, acțiuni pilot pentru stimularea inovației sociale în domeniu și a includerii grupurilor vulnerabile, servicii de turism la nivel local.

Cultura: *Programul Interreg VI-A IPA Romania – Serbia* are în vedere dezvoltarea și implementarea măsurilor și acțiunilor comune de protejare, dezvoltare

și promovare a patrimoniului cultural și a serviciilor culturale durabile. *Programele Interreg VI-A NEXT România-Republica Moldova și Interreg VI-A NEXT România-Ucraina* au în vedere protecția, dezvoltarea și promovarea patrimoniului cultural și a serviciilor culturale. Prin *Programul pentru Regiunea Dunării* sunt avute în vedere acțiuni precum îmbunătățirea accesibilității infrastructurii, produselor și serviciilor turistice și culturale pentru grupurile vulnerabile; valorificarea patrimoniului natural și cultural comun și a activităților culturale prin elaborarea de inițiative tematice noi sau îmbunătățite. Prin *Programul Interreg VI-A Romania Bulgaria, în cadrul OS 5.2* sunt avute în vedere acțiuni precum crearea de produse și servicii de patrimoniu istoric, natural și cultural comun, extinderea și îmbunătățirea serviciilor, vizarea de noi piețe și crearea de locuri de muncă în zona transfrontalieră. *Programului Interreg Europe* sprijină îmbunătățirea rolului culturii, a sectorului creativ în dezvoltarea economică, bunăstare, incluziune socială și inovare socială. Prin *Programul Interreg NEXT Ungaria-Slovacia-România-Ucraina* vor fi finanțate acțiuni precum: promovarea cooperării culturale, valorificarea bunurilor de patrimoniu cultural, natural și construit, colectarea de date, schimburi de cunoștințe, promovarea cooperării locale și regionale în domeniul culturii și artei, încurajarea și crearea de noi produse culturale și artistice comune, acțiuni pilot pentru furnizarea de activități culturale și stimularea inovației sociale și a includerii grupurilor vulnerabile. Programul Interreg VI-A România-Ungaria va finanța proiecte legate de protecția, dezvoltarea și promovarea patrimoniului cultural și a serviciilor culturale.

De asemenea, *Programul Interreg URBACT IV* promovează dezvoltarea urbană durabilă integrată, prin cooperare, prin acțiuni pentru consolidarea capacității de natură trans-tematică prin intermediul rețelelor transnaționale și activități generale de consolidare a capacității și schimb de cunoștințe. Temele ce pot fi abordate în cadrul rețelelor transnaționale sunt din sfera largă a dezvoltării urbane durabile integrate vizând: dezvoltare teritorială (mobilitate, valori culturale, zone prioritare, spațiul public, planificare urbană, regenerare urbană), economie (antreprenoriat și IMM-uri, cercetare și inovare, locuri de muncă), mediu (economie circulară, reducere emisiilor de carbon, adaptare climatică, eficiență energetică, managementul deșeurilor), guvernare (promovarea valorilor orașului, sănătate, economie socială, participare, integrare) și incluziune (educație, îmbătrânirea populației, migrarea, minorități,

Coordonare/complementaritate și sinergie cu programele și inițiativele gestionate direct de Comisia Europeană

Ca remarcă generală, Programul InvestEU integrează instrumentele financiare din cadrul programelor gestionate direct de Comisia Europeană pe perioada 2021-2027 și sprijină, prin facilitarea finanțării rambursabile, investițiile în domeniile de intervenție cuprinse în Acordul de parteneriat, potrivit obiectivelor susținute de cele patru componente de politică: (i) infrastructură durabilă, (ii) cercetare, inovare și digitalizare, (iii) IMM-uri și (iv) infrastructură socială, antreprenoriat social și abilități. Totodată, prin platforma InvestEU de consiliere în materie de investiții se poate accesa asistență tehnică pentru pregătirea proiectelor, iar portalul InvestEU oferă o platformă pentru promovarea proiectelor care caută finanțare.

Cercetare, dezvoltare, inovare

Sinergia în domeniul cercetare, dezvoltare, inovare între fonduri și *programul Orizont Europa* va fi asigurată prin Strategia Națională de Cercetare, Inovare și Specializare Inteligentă 2021-2027. Monitorizarea și stimularea participării beneficiarilor români la programul Orizont Europa se va asigura de către Ministerul Cercetării, Inovării și Digitalizării, care este Punct Național de Contact pentru acest program. POCIDIF va sprijini proiecte care contribuie direct la întărirea capacității administrative a entităților din domeniul CDI din România de a realiza și implementa aplicații pentru proiecte și apeluri la nivel european și mondial.

Complementaritățile și sinergiile dintre FEDR/FSE+ și Orizont Europa vor avea ca rezultat atingerea obiectivelor Spațiului European de Cercetare (SEC), cu deosebire în ceea ce privește cercetarea, promovarea inovării și încurajarea introducerii pe piață a soluțiilor inovatoare. Prin realizarea de investiții în C&I, îmbunătățirea accesului cercetătorilor la infrastructuri și instalații, sprijinirea mobilității, competențelor și oportunităților de carieră ale cercetătorilor, precum

și prin încurajarea practicilor științei deschise, vor fi consolidate legăturile dintre sectorul public și cel privat din România, precum și cel cu partenerii internaționali, conferind suport priorității de integrare a ecosistemului CDI național în SEC. Prin POCIDIF sunt avute în vedere următoarele tipuri de intervenții Teaming, EIC, CATEDRE ERA, COMPLEMENT, ROESFRI-ERIC, RO-EIT, inclusiv Seal of Excellence pentru aceste tipuri de intervenții

În raport cu misiunile programului Orizont Europa, care propun un portofoliu de acțiuni transdisciplinare orientate spre realizarea de progrese științifice și tehnologice mai rapide, vizând provocările societale care implica schimbări transformatoare (fiecare misiune UE este un mandat pentru rezolvarea anumitor provocări societale) intervențiile susținute în cadrul Politicii de Coeziune acoperă domenii de relevanță la nivel național și regional, încurajând cooperarea între public și privat în domeniul cercetării și inovării în beneficiul cetățenilor și mediului de afaceri în scopul abordării provocărilor societale, dar și pentru dezvoltarea economică a României. Totodată este susținută creșterea participării românești la programul Orizont Europa, este abordată problematica sănătății, inclusiv tratarea cancerului, și utilizarea tehnologiilor esențiale generice pentru a răspunde nevoilor societale și economice. Misiunea Restaurarea oceanului și apelor noastre până în 2030 adresează într-un mod sistemic poluarea apelor, restaurarea ecosistemului și decarbonizarea economiei albastre.

Programul Spațial European urmărește dezvoltarea unui sector manufacturier și al serviciilor inovativ și competitiv, care va include întreprinderile mici și mijlocii și start-up-urile, fapt ce va conduce la sinergii și complementarități cu acțiunea FEDR și a programului Orizont Europa în cadrul activităților de dezvoltare tehnologică și de cercetare ale Uniunii.

Programul EURATOM de Cercetare și Formare este un program de cercetare și formare nucleară cu accent pe îmbunătățirea continuă a securității nucleare, securității și protecției împotriva radiațiilor. Acest program completează realizarea obiectivelor programului Orizont Europa, inclusiv în contextul tranziției energetice, precum și contribuind la punerea în aplicare a foii de parcurs europene de fuziune.

Fondul European de Apărare este inițiativa Comisiei de sprijinire a cercetării și dezvoltării colaborative în domeniul apărării și de încurajare a bazei industriale de apărare inovatoare și competitivă. Fondul sprijină financiar consorții de companii din diferite SM care desfășoară activități de cercetare în domeniul apărării și dezvoltarea de produse și tehnologii de apărare, încurajând, totodată, participarea întreprinderilor mici și mijlocii (IMM-uri) la proiecte de colaborare ce promovează soluții inovatoare.

Programul pentru Mediu și Politici Climatice (LIFE) contribuie la tranziția către o economie circulară curată, eficientă din punct de vedere energetic, cu emisii scăzute de dioxid de carbon și rezistentă la schimbările climatice, inclusiv prin tranziția către energia curată, precum și la protejarea și îmbunătățirea calității mediului și la oprirea și inversarea declinului biodiversității, contribuind astfel la dezvoltarea durabilă.

Digitalizare, informatizare

Programul Europa Digitală este primul program al UE care își propune să accelereze recuperarea în domeniul digital și să stimuleze transformarea digitală a Europei. Programul oferă finanțare pentru proiecte în cinci domenii cruciale: *supercomputere, inteligență artificială, securitate cibernetică, abilități digitale avansate și asigurarea utilizării pe scară largă a tehnologiilor digitale în întreaga economie și societate*. În complementaritate cu FEDR, care are în vedere sprijin pentru transformarea digitală IMM și formare pentru competente digitale avansate, Programul Europa Digitală va contribui la asigurarea faptului că beneficiile transformării digitale vor ajunge la toți cetățenii și la toate întreprinderile. POCIDIF acorda sprijin pentru asigurarea cofinanțării DIH.

Mecanismul pentru Interconectarea Europei (MIE/CEF) – sectorul Digital contribuie la atingerea obiectivelor de conectivitate digitală stabilite în Strategia privind societatea gigabiților, la reziliența și capacitatea rețelelor digitale din UE prin abordarea conectivității internaționale, precum și la digitalizarea rețelelor energetice și de mobilitate care să permită servicii transfrontaliere în aceste două domenii. Obiectivul specific în sectorul digital este de a contribui la instalarea unor rețele digitale de foarte mare capacitate și a sistemelor 5G, la sporirea rezilienței și a capacității rețelelor digitale centrale pe teritoriul UE, corelându-le cu teritoriile învecinate, precum și la digitalizarea rețelelor de transport și de energie, în complementaritate cu programul Europa Digitală.

În cadrul Pilonului 2 al *programului Orizont Europa*, Clusterul 4 – „Digital, industrie și spațiu” propune investiții ce au ca viziune generală o Europă care modelează tehnologii competitive și de încredere pentru o industrie europeană cu leadership global în domenii cheie, permițând producției și consumului să respecte limitele planetei noastre și maximizând beneficiile pentru toate părțile din societate, în contextul diversității sociale, economice și teritoriale din Europa.

Programul Piața Unică acoperă piața unică, competitivitatea întreprinderilor, inclusiv întreprinderile mici și mijlocii, zona plantelor, animalelor, alimentelor și furajelor și statisticile europene. În vederea sprijinirii inovării și promovarea tehnologiilor digitale europene esențiale, programul Piața Unică acordă o atenție specială noilor nevoi ale pieței privind promovarea consumului durabil și prevenirea vulnerabilităților și a provocărilor determinate de digitalizarea economiei sau de dezvoltarea unor noi tipare de consum și modele de afaceri.

Programul Fiscalis contribuie la activitatea de îmbunătățire a cooperării fiscale în UE prin: dezvoltarea și menținerea unor soluții informatice interoperabile și eficiente pentru a sprijini autoritățile fiscale în aplicarea legislației UE.

Programul Europa Creativă încurajează jucătorii audiovizuali, culturali și creativi să acționeze în întreaga Europă, să ajungă la un public nou și să dezvolte abilitățile necesare în era digitală.

IMM, antreprenoriat

Programul Orizont Europa sprijină crearea, transferul și o mai bună difuzare a cunoștințelor de înaltă calitate și la nivel de excelență și a tehnologiilor de înaltă calitate în Uniune, facilitează legăturile de colaborare și consolidează impactul C&I asupra elaborării, sprijinirii și implementării politicilor Uniunii, sprijină și consolidează adoptarea și implementarea de soluții inovatoare și durabile în economia Uniunii, în special în cadrul IMM. Pilonul „O Europă inovatoare” răspunde nevoilor antreprenorilor și ale antreprenoriatului, menit să realizeze și să accelereze inovarea revoluționară pentru creșterea rapidă a pieței, precum și să promoveze autonomia strategică a Uniunii, menținând în același timp o economie deschisă.

Programul Piața Unică vine în completarea sprijinului acordat IMM-urilor și antreprenoriatului în cadrul FEDR și urmărește să îmbunătățească funcționarea pieței interne, prin sprijinirea IMM-urilor și promovarea antreprenoriatului, în complementaritate cu fondurile InvestEU - componenta pentru întreprinderi mici și mijlocii. Totodată, programul prezintă sinergii cu programul Orizont Europa și cu Programul Spațial European, în ceea ce privește încurajarea IMM-urilor să profite de soluții de inovare revoluționare, să contribuie la crearea de locuri de muncă și la stimularea creșterii și a investițiilor în Europa, în general.

Programul Vamă continuă și în perioada 2021-2027 să faciliteze coordonarea între autoritățile statelor membre și consolidarea capacității, inclusiv formarea și schimbul de bune practici, pentru a asigura o aplicare uniformă a legislației vamale a UE, alături de digitalizarea și modernizarea uniunii vamale. Din această perspectivă, un obiectiv principal al Programului Vamal va fi dezvoltarea, operarea și întreținerea în continuare a infrastructurii vamale IT.

În complementaritate cu FSE+, *programul Europa Digitală* va sprijini formarea competențelor digitale avansate atât pentru actuala și viitoarea forță de muncă, cât și pentru întreprinderile mici și mijlocii și administrația publică. Programul asigură tipurile de intervenții necesare pentru ca forța de muncă actuală și studenții să poată dobândi ușor competențe digitale avansate, în special în calculul de înaltă performanță, inteligența artificială și securitatea cibernetică, oferindu-le absolvenților și lucrătorilor existenți mijloacele necesare pentru a dobândi și a-și dezvolta aceste competențe, indiferent de locul în care se află.

În domeniul antreprenoriatului, *programul pentru Mediu și Politici Climatice (LIFE)* va încuraja și susține ideile ecologice promovate de companii mari, IMM-uri, ONG-uri, autorități publice, grupuri de cetățeni și mediul academic.

Eficiență energetică

Mecanismul pentru Interconectarea Europei (MIE/CEF) - sectorul Energie sprijină investițiile în infrastructurile transfrontaliere din sectorul energiei, fiind complementar acțiunilor întreprinse în domeniul energiei din cadrul PODD. MIE va completa investițiile realizate din FEDR în domeniul energetic prin dezvoltarea de proiecte având ca obiectiv o mai bună integrare a pieței interne a energiei, interoperabilitatea rețelelor transfrontaliere și trans-sectoriale, facilitarea decarbonizării și securitatea aprovizionării.

Fondul de Modernizare prin investițiile în producția și utilizarea energiei electrice din surse regenerabile, îmbunătățirea eficienței energetice, stocarea energiei și modernizarea rețelelor energetice, investiții în sprijinul regiunilor dependente de emisiile de dioxid de carbon va fi complementar cu FEDR, FC și JTF.

Programul pentru Mediu și Politici Climatice (LIFE) - Subprogramul „Tranziția către o energie curată” vizează facilitarea tranziției către o economie eficientă din punct de vedere energetic, bazată pe energie regenerabilă, neutră din punct de vedere climatic și rezilientă, în întreaga Europă. Acestea sunt acțiuni cu valoare adăugată ridicată la nivelul UE, care vizează spargerea barierelor pieței care împiedică tranziția socio-economică către energia durabilă.

Programul *Orizont Europa*, Pilonul 2 – „Provocări globale și competitivitate industrială europeană”, Clusterul 5 – „Climă, energie și mobilitate” își propune să combată schimbările climatice prin înțelegerea mai bună a cauzelor, evoluției, riscurilor, impacturilor și oportunităților și prin transformarea sectoarelor energetice și a transporturilor într-un mediu mai ecologic, mai eficient și competitiv, mai inteligent, mai sigur și mai rezistent.

Fondul European pentru Eficiență Energetică oferă finanțare pentru proiectele de eficiență energetică și energie regenerabilă la scară mică, în special în mediul urban, promovate de autoritățile locale, implicit transport curat și rețele inteligente.

Riscuri

Mecanismul de Protecție Civilă al Uniunii sprijină eforturile statelor membre și ale statelor participante suplimentare pentru a proteja în primul rând oamenii, dar și mediul și proprietățile, inclusiv moștenirea culturală, împotriva impactului tuturor tipurilor de pericole naturale și provocate de om, inclusiv a consecințelor actelor de terorism, tehnologice, dezastre radiologice sau de mediu, poluare marină și urgențe de sănătate, care apar în interiorul și în afara Uniunii.

Apă/ apă uzată

Operațiunile de finanțare și de investiții din cadrul programului *LIFE* vizează, în special, investiții care contribuie la implementarea planurilor și a programelor impuse de acquis-ul Uniunii referitor la calitatea aerului, apă, deșeuri și natură, respectiv infrastructura de alimentare cu apă, inclusiv cu apă potabilă, precum și eficiența rețelelor, reducerea scurgerilor, infrastructura pentru colectarea și epurarea apelor uzate, infrastructura din zonele de coastă și alte infrastructuri verzi având legătură cu apă.

Obiectivul general al programului *Orizont Europa* vizează generarea unui impact științific, tehnologic, economic și societal care să permită consolidarea bazelor științifice și tehnologice ale Uniunii, de a îndeplini prioritățile strategice ale Uniunii și de a contribui la realizarea obiectivelor și politicilor Uniunii, de a aborda provocările globale, inclusiv ODD, prin aplicarea principiilor Agendei 2030 și ale Acordului de la Paris.

Operațiunile de finanțare și de investiții ale *InvestEU* din domeniul mediului și resurselor, se vor referi inclusiv la apă, alimentarea cu apă potabilă, salubritatea și eficiența rețelelor, reducerea pierderilor, infrastructura pentru colectarea și epurarea apelor uzate, infrastructura din zonele de coastă și alte infrastructuri verzi având legătură cu apa.

Economie circulară/ deșeuri

În cadrul clusterul „Dezvoltarea digitală, industria și spațiul”, programul *Orizont Europa* va urmări consolidarea capacităților pentru a construi o industrie competitivă, digitală, cu emisii reduse de carbon și circulară. Domeniile de intervenție în care va acționa vor cuprinde, printre altele, tehnologiile de producție, industriile circulare și industriile curate și cu emisii scăzute de dioxid de carbon.

Programul *LIFE* va contribui la promovarea economiei circulare și a eficienței resurselor prin transformarea modului în care materialele și produsele, inclusiv materialele plastice, sunt concepute, produse, consumate, reparate, reutilizate, reciclate și eliminate ca deșeuri, punând un mai mare accent pe întregul ciclu de viață al produselor.

Programul *InvestEU* va contribui la politicile Uniunii privind economia albastră durabilă. Programul va putea susține intervenții în domeniile antreprenoriatului și industriei maritime - o industrie maritimă inovatoare și competitivă, energiei marine din surse regenerabile și economiei circulare.

Biodiversitate/ infrastructura verde

Prin programul *LIFE*, în ceea ce privește domeniului prioritar „biodiversitate” se adresează punerii în aplicare a politicii și a legislației Uniunii Europene în domeniul biodiversității, sprijinirii dezvoltării, a punerii în aplicare și a gestionării în continuarea a rețelei Natura 2000, îmbunătățirii bazei de cunoștințe pentru dezvoltarea, monitorizarea și evaluarea politicii și a legislației Uniunii în materie de biodiversitate, precum și pentru evaluarea și monitorizarea factorilor, a presiunilor și a reacțiilor cu impact asupra biodiversității în interiorul și în afara Uniunii.

Acțiunile din cadrul Pilonului 2 al programului *Orizont Europa* „Provocări globale și competitivitate industrială europeană”, prin clusterul „Alimente, bioeconomie, resurse naturale, agricultură și mediu”, vor sprijini biodiversitatea și resursele naturale; gestionarea și utilizarea în mod durabil a resurselor biologice și naturale de pe uscat, din apele continentale și din mări; sistemele circulare; sistemele de bioinovare în bioeconomia UE; observarea mediului etc.

Situri poluate

În scopul refacerii siturilor poluate, subprogramul LIFE „Tranziția către energia curată” are ca obiectiv reducerea poluării la nivel local, datorită îmbunătățirii eficienței energetice și creșterii energiilor regenerabile distribuite.

Calitatea aerului

Programul *LIFE* va sprijini proiectele în domeniul calității aerului în vederea atingerii unor niveluri de calitate a aerului care să nu genereze efecte negative grave asupra sănătății umane sau riscuri pentru sănătatea umană și mediu, consolidând totodată sinergiile dintre îmbunătățirile aduse calității aerului și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră.

Gestionarea și utilizarea durabilă și circulară a resurselor naturale, precum și prevenirea și eliminarea poluării sunt integrate în cadrul programului *Orizont Europa*, clusterul „Alimente, bioeconomie, resurse naturale, agricultură și mediu”, vizându-se deblocarea potențialului bioeconomiei, asigurând competitivitatea și garantând sănătatea solului, aerului, apei dulci și marine, printr-o mai bună înțelegere a limitelor planetare și implementarea tehnologiilor inovatoare și a altor soluții, în special în producția primară, silvicultură și biosisteme.

Orizont Europa poate contribui substanțial la un mediu mai curat și mai sănătos prin reducerea impactului negativ al mobilității și al generării și utilizării energiei asupra calității aerului. Prin intermediul Pilonului II, „Provocări globale și competitivitate industrială europeană”, Clusterul „Climă, energie și mobilitate” finanțează soluții în domeniul climei, contribuind la combaterea schimbărilor climatice printr-o mai bună înțelegere a cauzelor, evoluției, riscurilor, efectelor și oportunităților acestora, prin asigurarea faptului că sectoarele energiei și transporturilor dobândesc un caracter mai favorabil climei și mediului, mai eficient și mai competitiv, mai inteligent, mai sigur și mai rezilient, prin promovarea utilizării energiei din surse regenerabile și a eficienței

energetice.

Mecanismul pentru Interconectarea Europei va finanța proiecte de transport curat, în vederea modernizării rețelei feroviare europene, a dezvoltării în continuare a infrastructurii pentru combustibili alternativi și a deschiderii căii către transportul pe apă cu emisii zero, venind astfel în sprijinul măsurilor de îmbunătățire a calității aerului.

Mobilitate urbană

Mecanismul pentru Interconectarea Europei - Transport contribuie la decarbonizarea transportului prin prioritizarea modurilor de transport ecologice și prin crearea unor rețele europene de infrastructură de încărcare și pentru combustibili alternativi.

Misiunea UE „Clima Neutră și Orașe inteligente” va primi 360 de milioane EUR din finanțare Orizont Europa pentru perioada 2022-2023, pentru a începe căile de inovare către neutralitatea climatică până în 2030. Acțiunile vor acoperi subiecte precum planificarea urbană și proiectarea pentru orașe neutre din punct de vedere climatic, mobilitate urbană durabilă, districte cu energie pozitivă și curată. Acțiunile de cercetare și inovare vor aborda mobilitatea curată, eficiența energetică și planificarea urbană ecologică și vor oferi posibilitatea de a construi inițiative comune și de a intensifica colaborările în sinergie cu alte programe UE. Beneficiile pentru orașe vor include consiliere și asistență personalizate, finanțare suplimentară și oportunități de finanțare și posibilitatea de a se alătura acțiunilor mari de inovare și proiectelor pilot. Misiunea oferă, de asemenea, oportunități de creare de rețele, schimb de bune practici între orașe și sprijin pentru implicarea cetățenilor în misiune.

În cadrul programului *Orizont Europa*, clusterul „Climă, energie și mobilitate” se finanțează dezvoltarea de soluții și servicii pentru transport și mobilitate curate, competitive, sigure și inteligente.

Prin programul *InvestEU* se va asigura finanțare pentru situațiile de investiții suboptimale în domeniul transportului, respectiv proiecte care vizează mobilitatea urbană inteligentă și durabilă (având drept obiect modurile de transport urban cu emisii scăzute, accesibilitatea, poluarea aerului și zgomotul, consumul de energie și accidente).

Transport

Programul Orizont Europa prin intermediul Pilonului II, „Provocări globale și competitivitate industrială europeană”, Clusterul „Climă, energie și mobilitate” finanțează competitivitatea industrială în domeniul transporturilor; mobilitatea și transporturile curate, sigure și accesibile; mobilitatea inteligentă în vederea îndeplinirii ODD.

Mecanismul pentru Interconectarea Europei (MIE/CEF) – sectorul Transport se concentrează pe accelerarea investițiilor de-a lungul rețelei transeuropene de transport, în vederea realizării conexiunilor lipsă sau înlăturării blocajelor în diverse secțiuni ale rețelei TEN-T centrale și globale, precum și pe priorități orizontale, cum sunt sistemele inteligente de gestionare a traficului. În cazul României, finanțarea este mobilizată în special pentru dezvoltarea celor două coridoare europene de transport care traversează teritoriul național: Orient Est-Mediteranean și Rin-Dunăre.

În mod sinergic și complementar, MIE va sprijini implementarea de tehnologii și soluții inovatoare în domeniul transporturilor, în special a celor rezultate din Orizont Europa. Clusterul 5 al programului-cadru Orizont Europa finanțează proiecte care contribuie la cercetare și soluții inovatoare curate și competitive pentru toate modurile de transport și sisteme de transport inteligente.

Programul *InvestEU* va aborda disfuncționalități ale pieței sau situații de investiții suboptimale în domeniul transportului, în special modurile de transport curate și durabile, transportul multimodal, siguranța rutieră, reînnoirea și întreținerea infrastructurii feroviare și rutiere. Prin *InvestEU* se vor finanța proiecte de sprijinire a infrastructurii TEN-T, inclusiv a nodurilor sale urbane, a porturilor maritime și interioare, a terminalelor multimodale și a conexiunilor acestora cu

rețelele principale.

Capital uman pentru piața muncii

Obiectivul general al programului *Erasmus+* este de a sprijini, prin intermediul învățării pe tot parcursul vieții, dezvoltarea educațională, profesională și personală a persoanelor din domeniile educației și formării, tineretului și sportului, atât în Europa, cât și în afara ei, contribuind astfel la o creștere economică durabilă, la crearea de locuri de muncă de calitate, la coeziune socială, la stimularea inovării și la consolidarea identității europene și a cetățeniei active.

În complementaritate cu FSE+, programul *Europa Digitală* va sprijini formarea competențelor digitale avansate atât pentru actuala și viitoarea forță de muncă, cât și pentru întreprinderile mici și mijlocii și administrația publică.

Programul *Cetățenie, Egalitate, Drepturi și Valori* asigură sinergii de politică cu Fondul Social European+. Acțiunile finanțate vor promova egalitatea de șanse, nediscriminarea, politicile sociale și educaționale prin dezvoltarea de capacități eficiente în materie de justiție și asigurarea respectării legii.

Corpul European de Solidaritate susține crearea de oportunități pentru tinerii din întreaga Uniune de a aduce o contribuție semnificativă în societate, de a se solidariza și de a-și dezvolta abilitățile, obținând astfel nu numai un loc de muncă, ci și o experiență umană valoroasă.

Programul de Linii de Competențe Sociale și de Competențe Specifice (SOCPL) susține măsuri de formare și informare pentru organizațiile de lucrători și schimbul transnațional de informații și bune practici în chestiuni relevante pentru dialogul social la nivel de întreprindere.

Educație și învățare pe tot parcursul vieții

Obiectivul major al POEO privind optimizarea sistemelor de educație și formare pentru a răspunde cerințelor pieței muncii, concomitent cu promovarea accesului egal la educație și stimularea învățării pe tot parcursul vieții, este susținut în mod sinergic de acțiunea programului Erasmus+ în sfera mobilității, în scopul învățării nonformale și informale, participării active a tinerilor, a persoanelor și a grupurilor, și creșterii cooperării, calității, incluziunii, creativității și inovării la nivelul organizațiilor și al politicilor în domeniul tineretului.

Acțiunile FSE+ și Erasmus vor fi sinergice și complementare în ceea ce privește sprijinul acordat în cadrul mobilităților pentru învățare sau pentru formarea cadrelor didactice, astfel încât să asigure creșterea atractivității și participării la mobilități internaționale. Astfel, pe de o parte, FSE+ va veni în sprijinul intervențiilor Erasmus+ prin asigurarea unui sprijin financiar suplimentar față de grantul Erasmus+ pentru instituțiile acreditate, în scopul satisfacerii cererii de mobilitate internațională și, pe de altă parte, Erasmus+ va completa și va potența acțiunile FSE+ în cadrul POEO prin oferirea de oportunități suplimentare de învățare și mobilitate pentru elevi, ucenici, tineri și studenți în vederea dobândirii de către aceștia din urmă a aptitudinilor și competențelor relevante, precum și a capacității de inserție profesională, care le pot facilita tranziția de la educație la piața muncii. Totodată, Programul Erasmus+ va asigura sprijin pentru universitățile europene în scopul elaborării de strategii pe termen lung pentru educație, cercetare și inovare de înaltă calitate. Se va aplica mecanismul „Marca de excelență”, întrucât organizațiile acreditate au trecut printr-un proces de selecție în cadrul Erasmus+ și sunt obligate să respecte așa-numitele „Standarde de calitate”. Acest lucru va oferi oportunitatea de a completa bursele pentru studenții cu mai puține oportunități sau de a crește numărul de proiecte de mobilitate pe termen scurt în domeniul ÎPV, precum și a cooperărilor transnaționale pentru educația adulților. În cadrul Erasmus+, va fi folosit mecanismul „Marca de excelență” în acord cu art. 32(3) din Regulamentul Erasmus+ ((EU) 2021/817)) și art. 73(4) din RDC.

Similar, Programul *Orizont Europa*, prin obiectivul său specific de a dezvolta, promova și promova excelența științifică, pentru a sprijini crearea și difuzarea de noi de înaltă calitate cunoștințe fundamentale și aplicate, despre competențe, tehnologii și soluții, pentru a sprijini formarea și mobilitatea cercetătorilor, pentru a atrage talente la toate nivelurile și pentru a contribui la implicarea deplină a fondului de talente al Uniunii în acțiuni sprijinite în cadrul Programului va sprijini activitățile dedicate consolidării, modernizării și transformării instituțiilor de învățământ superior. Programul încurajează integrarea educației și a

cercetării prin sprijinirea instituțiilor de învățământ superior să conceapă și să stabilească rețele comune de educație, C&I, prin informarea instituțiilor de învățământ, a cadrelor didactice și a formatorilor cu privire la cele mai noi descoperiri și practici de cercetare și oferirea de experiență de cercetare activă tuturor studenților, personalului din învățământul superior, precum și prin sprijinirea altor activități care permit integrarea învățământului superior și a C&I.

Sinergii se creează și între Programul Orizont Europa și programul POCIDIF, ale cărui acțiuni sunt în concordanță cu obiectivele Spațiului European de Cercetare pentru crearea unei piețe europene comune pentru cercetare, inovare și tehnologie, mobilitatea cercetătorilor și cunoștințelor, investiții în cercetare și inovare, în paralel cu creșterea interacțiunii dintre universități, institute de cercetare, mediul de afaceri și alți actori implicați în procesul de inovare. Prin intermediul Pilonului I „Exelență științifică”, Orizont Europa va promova excelența științifică, va atrage cele mai mari talente în Europa, va furniza un sprijin adecvat cercetătorilor în etapa incipientă și va sprijini crearea și difuzarea excelenței științifice, a unor cunoștințe, metodologii și competențe, tehnologii și soluții de înaltă calitate la provocările globale în domeniul social, al mediului și în domeniul economic.

Prin intermediul acțiunilor Marie Skłodowska-Curie (MSCA) se sprijini dobândirea de către cercetători de cunoștințe și competențe noi prin mobilitate și expunere transfrontaliere, transsectoriale și transdisciplinare, consolidarea sistemelor de formare și de dezvoltare a carierei, precum și structurarea și îmbunătățirea recrutării la nivel instituțional și național, ținând seama de Carta europeană a cercetătorilor și de Codul de conduită privind recrutarea cercetătorilor. Orizont Europa va consolida adoptarea și punerea în aplicare a soluțiilor inovatoare și durabile în economia Uniunii, în special în IMM-uri. Programul va sprijini activități dedicate consolidării, modernizării și transformării instituțiilor de învățământ superior, va încuraja integrarea educației și cercetării prin sprijinirea instituțiilor de învățământ superior pentru a proiecta și stabili rețele comune de educație și cercetare și inovare, prin informarea instituțiilor de învățământ, profesorilor și formatorilor despre cele mai recente constatări și practici de cercetare și va oferi experiență activă de cercetare pentru toți studenții, personalului din învățământul superior și va sprijini acele activități care permit integrarea învățământului superior și R&I.

Centrele europene de inovare digitală ce se vor crea cu sprijinul programului *Europa Digitală* vor oferi sprijin în domeniul competențelor digitale avansate, ca de exemplu prin colaborarea cu furnizorii de servicii educaționale cu scopul de a furniza formări pe termen scurt lucrătorilor, respectiv stagii pentru studenți. În contextul nevoii de sisteme de formare și de educație care sunt adecvate pentru era digitală, Europa Digitală va investi în competențele digitale, precum și în formarea forței de muncă, responsabilizarea și înzestrarea acestora cu capacitățile necesare. În domeniul educației școlare, programul va susține noi acțiuni inovative, cum ar fi extinderea orelor online, promovarea de experiențe și proiecte din viața reală, noi instrumente de învățare, materiale și resurse educaționale deschise etc.

Pentru a edifica o societate bazată pe drepturi, egalitară, deschisă, pluralistă, favorabilă incluziunii și democratică, activități de formare, învățare reciprocă și schimb de bune practici se vor putea realiza și în cadrul programului *Cetățenie, egalitate, drepturi și valori*, în vederea îmbunătățirii cunoștințelor despre politicile și drepturile din domeniile vizate de program.

Combaterea sărăciei

Componenta FSE+ gestionată de Comisia Europeană va sprijini testarea experimentărilor sociale și a soluțiilor inovatoare cu scopul de a transfera și de a îmbunătăți aceste bune practici, va facilita mobilitatea geografică voluntară a lucrătorilor și va crește șansele de angajare prin dezvoltarea și furnizarea de servicii specifice de sprijin angajatorilor și persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă, va sprijini dezvoltarea întreprinderilor sociale și apariția unei piețe a investițiilor sociale, facilitând interacțiunile publice și private și participarea fundațiilor și a actorilor din sfera caritativă la piața respective.

Din perspectiva asigurării unui acces sporit la acțiunile programului, *Erasmus+* se va concentra puternic pe incluziune, scopul fiind acela de a permite ca tot mai mulți tineri provenind din medii defavorizate să aibă acces la acest program.

Programul *Cetățenie, Egalitate, Drepturi și Valori* numără printre obiectivele sale promovarea egalității și a drepturilor, inclusiv a egalității de gen, a

combaterii discriminării și a drepturilor copiilor, precum și combaterea violenței, în special împotriva copiilor și a femeilor.

Sănătate

Programul UE pentru sănătate (EU4Health) va completa intervențiile politicii de coeziune, cu acțiuni legate de îmbunătățirea și promovarea sănătății în UE pentru a reduce povara bolilor transmisibile și netransmisibile, protejând oamenii din Uniune de amenințări transfrontaliere grave la adresa sănătății și consolidarea capacității de răspuns a sistemelor de sănătate, îmbunătățirea disponibilității și accesibilității produselor medicamentoase și a dispozitivelor medicale și a produselor relevante pentru criză în Uniune, sprijinirea inovației în ceea ce privește astfel de produse, consolidarea sistemelor de sănătate prin îmbunătățirea rezilienței și a eficienței resurselor (promovarea punerii în aplicare a acestora), de bune practici și promovarea schimbului de date; consolidarea forței de muncă din domeniul sănătății; abordarea implicațiilor provocărilor demografice; avansarea transformării digitale; etc.)

Europa Digitală (implementarea infrastructurii digitale în domeniul sănătății, inteligența artificială, valorificarea oportunităților pe care le oferă supercalculatoarele în domeniul sănătății), *Mecanismul pentru Interconectarea Europei* (finanțarea rețelor Gigabit cu grad ridicat de rezistență, pentru a conecta factorii socio-economici, inclusiv spitalele și centrele medicale, în domenii în care astfel de rețele nu există sau sunt prevăzute a fi realizate în viitorul apropiat) și *Mecanismul de Protecție Civilă al Uniunii* (sprijinirea eforturilor în situații de urgență, modernizarea capacităților rescEU etc.).

În domeniul sănătății, programul *Erasmus+* va putea propune parteneriate pentru inovare cum ar fi evenimente sportive organizate fără scop lucrativ, desfășurate fie într-o singură țară, fie simultan în mai multe țări, pentru a crește gradul de conștientizare cu privire la rolul sportului în diverse domenii, cum ar fi incluziunea socială, egalitatea de șanse și activitățile fizice benefice pentru sănătate.

Programul Orizont Europa, Pilonul II, „Provocări globale și competitivitate industrială europeană”, clusterul „Sănătate” vizează îmbunătățirea și protejarea sănătății și bunăstării cetățenilor de toate vârstele, prin generarea de noi cunoștințe, prin dezvoltarea de soluții inovatoare și prin asigurarea integrării, acolo unde este relevant, a unei perspective de gen în vederea prevenirii, diagnosticării, monitorizării, tratării și vindecării bolilor, precum și dezvoltarea de tehnologii în domeniul sănătății; atenuarea riscurilor pentru sănătate; protecția populațiilor și promovarea unei stări bune de sănătate și a bunăstării, inclusiv la locul de muncă; îmbunătățirea eficienței din punctul de vedere al costurilor, a caracterului echitabil și a durabilității sistemelor de sănătate publică; prevenirea și combaterea bolilor legate de sărăcie și sprijinirea și facilitarea participării și autogestionării pacienților.

Activitățile de cercetare și inovare din cadrul programului *Orizont Europa* vor crea legături strânse între cercetarea clinică, epidemiologică translațională, etică, ecologică și socioeconomică, precum și între acestea și științele reglementării. Acestea vor aborda domenii cu nevoi clinice nesatisfăcute, cum ar fi bolile rare sau dificil de tratat, precum cancerul pediatric și cancerul pulmonar.

Programul *Piața Unică* va sprijini un nivel ridicat de sănătate pentru oameni, animale și plante de-a lungul lanțului alimentar, cu acțiuni precum Sistemul de alertă rapidă pentru alimente și furaje (RASFF) pentru alimente și furaje periculoase.

Programul *Promovarea Produselor Agricole (AGRIP)* va susține campaniile pentru promovarea schemelor și etichetelor UE de calitate, precum și caracteristicile specifice ale metodelor de producție agricolă din Uniune, în special în ceea ce privește siguranța alimentelor, trasabilitatea, autenticitatea, etichetarea, aspectele nutriționale și de sănătate, bunăstarea animalelor, respectul pentru mediu și durabilitatea.

Turism

Programul *LIFE* finanțează proiecte în domeniul activităților turistice legate de tranziția verde. Vor putea fi eligibile pentru finanțare în special proiectele turistice care sprijină măsurile privind economia circulară, eficiența energetică și energia regenerabilă, precum și neutralitatea climatică.

Deși Programul Erasmus+ nu are o componentă turistică directă, în mod indirect, întreprinderile din turism și (viitorul) personal al acestora pot beneficia de

dezvoltarea competențelor și de formarea tinerilor. Organizațiile turistice și furnizorii de formare profesională și educațională care oferă cursuri relevante pentru perfecționarea/recalificarea forței de muncă din turism se pot angaja într-o serie de activități de dezvoltare și creare de rețele în domeniile formării academice și profesionale, școli, învățarea adulților/de-a lungul vieții, tineret și evenimente sportive europene. Proiectele pot acoperi mobilitatea, dezvoltarea competenței și angajabilitatea tinerilor în turism, competențe digitale în patrimoniul cultural, învățarea ospitalității și inovarea în cercetarea turismului.

Programul *Piața Unică* își propune să ofere statelor membre UE instrumentele de recuperare și reparare din criza Covid-19. Obiectivul final este de a face piața unică mai puternică și mai rezistentă, cu accent pe îmbunătățirea competitivității întreprinderilor, în special a IMM-urilor, și susținerea accesului acestora la piețe, inclusiv a întreprinderilor din sectorul turismului.

Programul *InvestEU* va promova investiții pentru a consolida competitivitatea, durabilitatea și lanțurile valorice ale turismului. Programul va facilita măsuri durabile, inovatoare și digitale, care ar putea contribui la reducerea amprentei climatice și de mediu a sectorului.

Cultură

Prin programul *Europa Creativă*, Uniunea Europeană va sprijini crearea de opere europene și va ajuta sectoarele culturale și creative să profite de oportunitățile erei digitale și ale globalizării, pentru a-și atinge potențialul economic, contribuind la o creștere durabilă, locuri de muncă și coeziune socială.

Clusterul 2 „Cultură, creativitate și societate incluzivă”, din cadrul programului *Orizont Europa*, va permite factorilor de decizie să răspundă provocărilor și să adopte noi paradigme și politici într-un context de transformări rapide, tranziții și interconectare internațională. Deși provocările sunt mari, la fel și oportunitățile de a le transforma în puncte forte prin coeziune europeană, incluzivitate, accesibilitate, convergență, diversitate și creativitate în toate domeniile economiei, societății, culturii și guvernării.

3. Contribuția la garanția bugetară din cadrul InvestEU, cu justificare¹

Referință: articolul 11 alineatul (1) litera (g) și articolul 14 din RDC

Tabelul 2A: Contribuția la InvestEU (defalcare pe ani)

Contribuție din partea		Contribuție la	Defalcare pe an							
Fond	Categoria de regiune	Componenta (componente) InvestEU	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Total

¹Contribuțiile nu afectează defalcarea pe ani a creditelor financiare la nivelul CFM pentru un stat membru.

Tabelul 2B: Contribuția la InvestEU (rezumat)

Fond	Categoria de regiune	infrastructura durabilă (a)	cercetare, inovare și digitalizare (b)	IMM (c)	investiții sociale și competențe (d)	Total (f)=(a)+(b)+(c)+(d)
Total						

Justificare, luând în considerare modul în care aceste quantumuri contribuie la realizarea obiectivelor de politică selectate în cadrul acordului de parteneriat în conformitate cu articolul 10 alineatul (1) din Regulamentul InvestEU

--

4. Transferuri¹

MS solicită...	☒ transfer între categorii de regiuni
	☐ transfer către instrumente care fac obiectul gestiunii directe sau indirecte
	☒ transfer între FEDR, FSE+ și Fondul de coeziune sau către un alt fond sau alte fonduri
	☐ Transfer de resurse din FEDR și din FSE+ ca sprijin complementar către FTJ (rezumat)
	☐ Transferuri de la „Cooperare teritorială europeană” (Interreg) la „Investiții pentru ocuparea forței de muncă și creștere economică”

¹Transferurile nu afectează defalcarea pe ani a creditelor financiare la nivelul CFM pentru statul membru.

4.1. Transferuri între categorii de regiuni

Referință: articolul 11 alineatul (1) litera (e) și articolul 111 din RDC

Tabelul 3A: Transferuri între categorii de regiuni (defalcare pe ani)

Transfer de la	Transfer către	Defalcare pe an									
		Categoria de regiune	Categoria de regiune	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Total
Mai puțin dezvoltate	Mai dezvoltate			0,00	179.153.568,00	188.311.506,00	197.856.248,00	207.729.989,00	183.967.389,00	194.757.398,00	1.151.776.098,00

Tabelul 3B: Transfer între categorii de regiuni (rezumat)

Categoria de regiune	Alocare per categorie de regiuni	Transfer către	Valoarea transferului	Cota transferată din alocarea inițială	Alocare per categorie de regiuni după transfer
Mai dezvoltate	124.032.797,00				1.275.808.895,00
Mai puțin dezvoltate	25.184.970.130,00	Mai dezvoltate	1.151.776.098,00	4,57%	24.033.194.032,00

Justificare

În România există două tipuri de regiuni: o regiune mai dezvoltată, București-Ilfov (BI) și regiuni mai puțin dezvoltate: Nord-Vest, Sud-Est, Sud-Muntenia, Sud-Vest Oltenia, Vest, Centru și Nord-Est. Alocarea pentru regiunea București Ilfov reprezintă doar 0.49% din alocarea totală.

Pornind de la premisa că Indicatorii macroeconomici sintetici pentru măsurarea nivelului de dezvoltare – PIB și PIB/cap de locuitor nu sunt pe deplin relevanți pentru starea de fapt, este necesară analiza rezultatelor economice reale ale Regiunii BI.

Astfel, principalele sectoare economice ale economiei sunt dominate de companii mari care contribuie la crearea a mai mult de jumătate din PIB-ul României și își au sediul în București sau Ilfov fără a avea o unitate productivă în această regiune. Din motive statutare și fiscale, întreaga cifră de afaceri se înregistrează la sediul central, dar fără a determina beneficii reale pentru această regiune. Contribuția la taxe și impozite locale se colectează în regiunea în care se află unitatea productivă, unde este recrutată forța de muncă și se generează beneficii economice și sociale.

Cele mai recente cifre furnizate de ANAF relevă ponderea mare a companiilor care au sediul social în regiunea B-I în totalul companiilor din țară: la data de 30 iunie 2021 sunt înregistrate 1.206.112 persoane juridice active, dintre care 18,88% la nivelul municipiului București și 4,08% la nivelul județului Ilfov.

Companiile din București, chiar dacă reprezintă aproximativ 23% din numărul total de companii care sunt active în România, contribuie cu până la 50% din

PIB-ul total. Conform execuției casei bugetului de stat și a bugetelor asigurărilor sociale pentru sem. I 2021, ponderea încasărilor regiunii BI în totalul încasărilor ANAF denota ca, deși contribuția la Bugetul General Consolidat este de 49,50%, impactul asupra veniturilor cetățenilor municipiului București este de trei ori mai mic (16,23%).

Un alt argument este contribuția la TVA și accize, care este cea mai mare sursă de venituri pentru Bugetul de Stat. Bucureștiul are cea mai mare contribuție doar datorită faptului că principalii contribuitori – marile companii - își au sediul social în București, dar care are beneficii nesemnificative pentru populația din București prin redistribuirea acestora.

Pe de alta parte, fiind o zonă metropolitană în plină expansiune, regiunea BI se confruntă cu o serie de provocări specifice, existând disparități intraregionale semnificative, respectiv un decalaj semnificativ de dezvoltare între București (167% din PIB-ul /cap de locuitor al UE în 2017) și județul Ilfov (75% din media UE a PIB/cap de locuitor în 2017). Ultimii ani se caracterizează prin relocarea populației din afara Bucureștiului și din alte zone ale țării în zona peri-urbană a localităților din Ilfov, ceea ce pune presiune asupra zonei pentru asigurarea mobilității și infrastructurii edilitare.

În cadrul Obiectivului de Politică 1, transferul va asigura finanțarea acelor măsuri care au acoperire națională prevăzute în cadrul OS 1.1. la OS 1.4, inclusiv instrumente financiare și servicii de e-guvernare, a proiectelor cu impact la nivelul întregii țări și care au, totodată, efecte pozitive majore de propagare.

Măsurile avute în vedere vor viza consolidarea ecosistemului național CDI și o mai bună integrare a acestuia în Spațiul European de Cercetare, precum și crearea și stimularea colaborării public-privat și stimularea competitivității economiei. Acțiunile includ sprijinirea consorțiilor naționale/interregionale de actori publici și privați în domeniile de specializare inteligentă identificate la nivel național în cadrul SNCISI. Astfel de proiecte de CDI implementate la nivel național sau interregional au un potențial ridicat de a îmbunătăți calitatea generală a activităților de CDI și de a îmbunătăți transferul de cunoștințe, precum și colaborarea cu mediul de afaceri, contribuind la îmbunătățirea performanței generale a ecosistemului CDI atât național, cât și regional.

Deși susțin unele dintre cele mai performante instituții, majoritatea fiind situate în București, precum și în județul Ilfov, aceste proiecte vor contribui în același timp la reducerea decalajului de dezvoltare dintre instituțiile situate în regiunea BI și cele din regiunile mai puțin dezvoltate. Acest lucru se va realiza prin mecanisme specifice, de ex. parteneriate cu instituții de cercetare și parteneri privați din afara Bucureștiului. Condițiile specifice ar urma să fie definite la nivelul programelor (POCIDIF și PO Sănătate).

În cadrul Obiectivului de Politică 4, transferul va acoperi, proporțional, măsuri sistemice care au o acoperire națională în domeniile ocupării forței de muncă, educației, sănătății și incluziunii sociale, dar și măsuri care abordează zonele de sărace din județul Ilfov.

Cu privire la FEDR, în domeniul sănătății, sprijinul acordat BI este realizat în contextul echilibrării investițiilor la nivel geografic național, având stabilită o alocare pe cap de locuitor mai mică față de regiunile mai puțin dezvoltate.

De asemenea, investițiile vor acoperi unitățile de îngrijire ambulatorie de la nivelul regiunii BI, prin servicii medicale și pentru pacienții de la nivelul regiunilor mai puțin dezvoltate. Aceste investiții sunt esențiale în furnizarea de servicii medicale eficiente și accesibile pentru populația vulnerabilă.

Având în vedere existența unei rate ridicate a mortalității în cazul bolilor vindecabile, investițiile în sistemul de sănătate vor fi abordate sistemic în asistența medicală terțiară. Acest fapt va avea efect de propagare de la creșterea capacității necesare pentru a oferi servicii de asistență medicală de urgență sub formă de tratamente medicale complexe de înaltă calitate și pentru pacienții relevanți care trăiesc în regiuni mai puțin dezvoltate. Complementar cu investițiile din cadrul PNRR, această abordare ar trebui să asigure investiții echilibrate la nivel geografic, în conformitate cu Strategia Națională de Sănătate și cartografierea infrastructurii de sănătate.

În domeniul incluziunii sociale, este necesară acordarea de sprijin pentru grupurile vulnerabile. Spre exemplu, regiunea BI nu poate fi exclusă din contribuția

națională alocată Asistenței garantată pentru copii sau din cadrul măsurilor sistemice pentru persoanele cu dizabilități. De asemenea, există zone care indică nevoia teritorială specifică de intervenție, precum: zonele marginalizate și comunitățile de tip ghetou (Piața Bobocica, Mica Indie, Amurgului) care ar trebui să beneficieze de măsurile DLRC sau acțiuni de desegregare, întrucât conform ultimei analize efectuate la nivel național în martie 2022, 24% din așezările informale de la nivel național sunt plasate în regiunea BI (95 din 376).

4. Transferuri

4.2. Transferuri către instrumente care fac obiectul gestiunii directe sau indirecte

Referință: Articolul 26 alineatul (1) din RDC

Tabelul 4A: Transferuri către instrumente care fac obiectul gestiunii directe sau indirecte, atunci când această posibilitate este prevăzută în actul de bază* (defalcare pe ani)

Transfer de la		Transfer către	Defalcare pe an							
Fond	Categoria de regiune	Instrumentul	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Total

*Transferurile se pot face către orice alt instrument care face obiectul gestiunii directe sau indirecte, atunci când această posibilitate este prevăzută în actul de bază. Se vor specifica în consecință numărul și denumirile instrumentelor Uniunii relevante.

Tabelul 4B: Transferuri către instrumente care fac obiectul gestiunii directe sau indirecte, atunci când această posibilitate este prevăzută în actul de bază* (rezumat)

Fond	Categoria de regiune	Total
Total		

*Transferurile se pot face către orice alt instrument care face obiectul gestiunii directe sau indirecte, atunci când această posibilitate este prevăzută în actul de bază. Se vor specifica în consecință numărul și denumirile instrumentelor Uniunii relevante.

Justificare

--

4.3. Transferuri între FEDR, FSE+ și Fondul de coeziune sau către un alt fond sau alte fonduri

Referință: Articolul 26 alineatul (1) din RDC

Tabelul 5A: Transferuri între FEDR, FSE+ și Fondul de coeziune și către un alt fond sau alte fonduri* (defalcare pe ani)

Transferuri de la		Transferuri către		Defalcare pe an							
Fond	Categoria de regiune	Fond	Categoria de regiune	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Total
FSE+	Mai dezvoltate	FEDR	Mai dezvoltate		7.198.791,00	7.539.726,00	7.893.339,00	8.261.255,00	7.271.749,00	7.678.432,00	45.843.292,00
FSE+	Mai puțin dezvoltate	FEDR	Mai puțin dezvoltate		133.843.635,00	140.678.065,00	147.774.018,00	155.157.595,00	137.427.645,00	145.597.360,00	860.478.318,00

*Transferurile între FEDR și FSE+ se pot efectua doar în aceeași categorie de regiune

Tabelul 5B: Transferuri între FEDR, FSE+ și Fondul de coeziune sau către alt fond sau alte fonduri (rezumat)

Transfer de la		Transfer către											
Fond	Categoria de regiune	FEDR			FSE+			FC	FEAMPA	FAMI	FSI	IMFV	Total
		Mai dezvoltate	Tranziție	Mai puțin dezvoltate	Mai dezvoltate	Tranziție	Mai puțin dezvoltate						
FSE+	Mai dezvoltate	45.843.292,00											45.843.292,00
FSE+	Mai puțin dezvoltate			860.478.318,00									860.478.318,00
Total		45.843.292,00		860.478.318,00									906.321.610,00

*Transfer către alte programe Transferurile între FEDR și FSE+ se pot efectua doar în aceeași categorie de regiune.

Justificare

România se confruntă cu numeroase provocări socio-economice. În acest sens, o serie de indicatori sociali din cadrul Social Scoreboard sunt marcați cu „situație critică”. Din acest motiv, Planul național de redresare și reziliență (PNRR), împreună cu finanțarea disponibilă prin Politica de coeziune (în special

FSE+, FEDR și JTF), oferă un cadru complementar abordând o gamă largă de acțiuni și reforme în domeniile sociale, inclusiv prin implementarea unei reforme a venitului minim de incluziune, asigurarea sprijinului pentru instituțiile de învățământ și serviciile sociale integrate, o extindere vastă a asistenței medicale primare și de prevenție, precum și investiții în măsuri de formare și activare în combinație cu o nouă lege a dialogului social.

Este bine cunoscut faptul că sărăcia are un caracter multidimensional, ceea ce necesită investiții complementare atât în servicii, cât și în infrastructură pentru a crea/facilita accesul la servicii sociale, educaționale, de sănătate etc. pentru cei aflați în nevoie. În plus, interconexiunea dintre FSE+ și FEDR ar trebui promovată în mod eficient și eficient, astfel încât să se asigure o bună funcționare a serviciilor sociale furnizate de FSE+ prin crearea infrastructurii sociale aferente. Măsurile soft ar trebui să fie însoțite de investiții hard pentru a se putea atinge obiectivul general al intervențiilor. Pe scurt, realizarea de progrese în furnizarea de servicii publice de calitate care să conducă la rezultate sociale mai bune, fie în domeniul politicii sociale și a eradicării sărăciei, politicii de ocupare a forței de muncă, educației sau asistenței medicale, necesită aplicarea unor standarde de calitate atât pentru furnizarea serviciilor cât și pentru calitatea infrastructurii disponibile.

În conformitate cu Regulamentul privind dispozițiile comune 2021/1060 din 24 iunie 2021 articolul 26 alineatul (1), statele membre pot transfera până la 20% din alocarea națională inițială a unui fond între FEDR, FSE+ sau Fondul de coeziune în cadrul anvelopei totale destinată obiectivului Investiții pentru locuri de muncă și creștere. Alineatul 4 al acestui articol precizează că un astfel de transfer nu poate submina atingerea obiectivelor programului din care urmează să fie transferate resursele.

Evaluarea/ Analiza întreprinsă în cadrul strategiei naționale a concluzionat că un transfer de fonduri de la FSE+ la FEDR în cuantum de 11% din alocarea inițială FSE+ este justificat, având în vedere rolul important pe care îl joacă PNRR, pentru a asigura un progres echilibrat în ceea ce privește obiectivele politicii sociale, așa cum se reflectă în Social Scoreboard, precum și în tintele sociale stabilite în cadrul Summit-ului de la Porto și transpuse ulterior la nivel național.

În consecință, diferitele programe cofinanțate de FEDR, cum ar fi PO regionale, PO Sănătate, precum și PO Demnitate și Incluziune socială, vor putea oferi finanțare suplimentară pentru diferite tipuri de infrastructură importante din punct de vedere social.

Prin transferul de 11%, alocarea FEDR pentru Obiectivul de politică 4 - O Europă mai socială este de 2,270 miliarde EUR (din care transferul de la FSE + este de 906 milioane EUR), iar investițiile preconizate vor contribui la realizarea obiectivelor FSE + într-o manieră sustenabilă, crescând beneficiile pentru grupurile țintă vizate de acest fond.

Alocarea FSE +, după transfer, rămâne semnificativ mai mare comparativ cu alocarea din perioada de programare 2014-2020 (7,332 miliarde euro față de 4,925 miliarde euro, o creștere de 48%), care acoperă o gamă largă de nevoi și rezolvă probleme complexe care influențează / afectează nivelul de trai standard al populației. Transferul va contribui la realizarea obiectivelor privind schimbările climatice fără a risca să pună în pericol obiectivele stabilite în domeniul educației, sănătății și incluziunii sociale care urmează să fie finanțate în cadrul OP 4.

Transferul oferă acele pârghii vitale pentru implementarea cu succes a intervențiilor în capitalul uman: educație, ocupare, sănătate și incluziune socială, iar asigurarea infrastructurii aferente acestora contribuie la succesul intervențiilor FSE+. Echilibrul corect dintre servicii adecvate și calitative (educație, servicii sociale, ocuparea forței de muncă, sănătate) și infrastructura adecvată va contribui la prosperitatea și progresul comunităților și a societății în general.

Intervențiile concepute pentru perioada 2021-2027 atât din programele aferente Politicii de Coeziune, cât și din PNRR sunt concepute în mod coerent pentru a acoperi într-o manieră eficientă și durabilă o gama variată de nevoi aflate în continuă creștere.

4. Transferuri

4.4. Transfer de resurse din FEDR și din FSE+ ca sprijin complementar către FTJ, cu justificare¹

Referință: articolul 27 din RDC

Tabelul 6A: Transfer de resurse din FEDR și din FSE+ ca sprijin complementar către FTJ (defalcare pe ani)

Fond	Categoria de regiune	Fond	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Total
------	----------------------	------	------	------	------	------	------	------	------	-------

* Resursele FTJ se completează cu resursele FEDR sau FSE+ din categoria de regiuni în care se află teritoriul respectiv

¹Acest transfer este preliminar. Acesta ar trebui să fie confirmat sau corectat la prima adoptare a programului (programelor) cu alocarea FTJ, astfel cum se indică în anexa V.

Tabelul 6B: Transfer de resurse din FEDR și din FSE+ ca sprijin complementar către FTJ (rezumat)

Alocarea în temeiul articolului 3 din FTJ înainte de transferuri:

Transfer (sprijin complementar) pe categorie de regiuni din:	Transferuri către FTJ pentru teritoriul situat în
--	---

* Resursele FTJ se completează cu resursele FEDR sau FSE+ din categoria de regiuni în care se află teritoriul respectiv

Justificare

--

4.5. Transferuri de la obiectivul „Cooperare teritorială europeană” (Interreg) la obiectivul „Investiții pentru ocuparea forței de muncă și creștere economică”

Referință: articolul 111 alineatul (3) din RDC

Tabelul 7: Transferuri de la obiectivul „Cooperare teritorială europeană” (Interreg) la obiectivul „Investiții pentru ocuparea forței de muncă și creștere economică”

Transfer de la obiectivul „Cooperare teritorială europeană” (Interreg)							
2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Total

Transfer la obiectivul „Investiții pentru ocuparea forței de muncă și creștere economică”									
Fond	Categoria de regiune	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Total

Justificare

--

5. Forma contribuției Uniunii pentru asistența tehnică

Referință: articolul 11 alineatul (1) litera (f) din RDC

Opțiunea privind forma contribuției Uniunii pentru asistența tehnică	☒ Asistență tehnică în temeiul articolului 36 alineatul (4)
	☐ Asistență tehnică în temeiul articolului 36 alineatul (5)

România va avea un Program Asistență Tehnică (POAT) și Programe care vor avea propria prioritate de asistență tehnică

POAT 2021-2027 este proiectat ținând cont de arhitectura sistemului de coordonare, gestionare și control al fondurilor europene, și își propune să sprijine aspectele orizontale pentru toate PO finanțate din fondurile europene, iar pentru programele PODD, POCIDIF, POS și POAT (aflate în directă gestionare a MIPE) să acorde asistență specifică implementării acestora, propunându-se astfel continuarea abordării din perioada 2014-2020.

POAT va finanța (I) asigurarea funcționării sistemului de coordonare și control al fondurilor FEDR, FC, FSE+, FTJ și gestionarea PO și (II) îmbunătățirea capacității de coordonare, gestionare și control și asigurarea transparenței fondurilor FEDR, FC, FSE+, FTJ, atât prin sprijin specific cât și prin sprijin orizontal.

Prioritățile de AT incluse în POEO, POIDS, POT, cele 8 POR și POTJ vor sprijini asigurarea funcționării sistemului pentru coordonarea, gestionarea și controlul fondurilor, precum și facilitarea implementării, monitorizării, comunicării și vizibilității PO.

Asistența tehnică va fi utilizată în complementaritate cu măsuri specifice pentru creșterea capacității administrative a beneficiarilor, care se vor regăsi în programe.

6. Concentrarea tematică

6.1 FEDR/FC

Referință: articolul 4 alineatul (3) din Regulamentul FEDR și Fondul de coeziune

Statul membru decide	☒ să respecte concentrarea tematică la nivel național
	☐ să respecte concentrarea tematică la nivel de categorie de regiuni
	☐ să ia în considerare resursele din Fondul de coeziune în scopul concentrării tematice

6.2 FSE+

Referință: articolul 11 alineatul (1) litera (c) din RDC și articolul 7 din Regulamentul FSE+

Statul membru respectă cerințele privind concentrarea tematică	pentru	Programe FSE+ planificate
Incluziunea socială, programată în cadrul obiectivelor specifice de la articolul 4 literele (h)-(l) din Regulamentul FSE+	25,89%	2021RO05FFPR001
Sprijin pentru cele mai defavorizate persoane, programat în cadrul obiectivelor specifice (m) și, în cazuri justificate corespunzător, al obiectivelor specifice de la articolul 4 litera (l) din Regulamentul FSE+	12,61%	2021RO05FFPR001
Sprijin pentru ocuparea forței de muncă în rândul tinerilor, programat în cadrul obiectivelor specifice de la articolul 4 literele (a), (f) și (l) din Regulamentul FSE+	12,50%	2021RO05SFPR001
Sprijin pentru combaterea sărăciei în rândul copiilor, programate în cadrul obiectivelor specifice de la articolul 4 literele (f), (h)-(l) din Regulamentul FSE+	5,75%	2021RO05FFPR001
Consolidarea capacităților partenerilor sociali și ale ONG-urilor, programată în cadrul tuturor obiectivelor specifice, cu excepția articolului 4 litera (m) din Regulamentul FSE+	1,21%	2021RO05SFPR001

7. Alocarea financiară preliminară din fiecare fond vizat în cadrul acordului de parteneriat pentru fiecare obiectiv de politică, pentru obiectivul specific al FTJ și pentru asistența tehnică, la nivel național și, după caz, la nivel regional

Tabelul 8: Alocarea financiară preliminară din FEDR, Fondul de coeziune, FTJ, FSE+, FEAMPA per obiectiv de politică, obiectivul specific al FJTF și asistența tehnică*

Referință: articolul 11 alineatul (1) litera (c) din RDC

Obiective de politică, obiectivul specific FTJ sau asistență tehnică	FEDR			FC alocarea la nivel național	FTJ**			FSE+			FEAMPA alocarea la nivel național	Total
	Alocarea la nivel național	Categoria de regiune	Alocare per categorie de regiuni		Alocarea la nivel național	Resurse FTJ în temeiul articolului 3	Resurse FTJ în temeiul articolului 4	Alocarea la nivel național	Categoria de regiune	Alocare per categorie de regiuni		
1. O Europă mai inteligentă	4.337.062.997,00	Mai dezvoltate	390.173.298,00									4.337.062.997,00
		Mai puțin dezvoltate	3.946.889.699,00									
2. O Europă mai verde	6.726.010.409,00	Mai dezvoltate	235.000.000,00	1.098.874.068,00							114.950.260,00	7.939.834.737,00
		Mai puțin dezvoltate	6.491.010.409,00									
3. Europa conectată	2.856.398.565,00	Mai dezvoltate	42.500.070,00	2.363.875.326,00								5.220.273.891,00
		Mai puțin dezvoltate	2.813.898.495,00									
4. Europa socială	2.270.304.755,00	Mai dezvoltate	147.724.083,00				7.039.647.126,00		Mai dezvoltate	334.529.725,00		9.309.951.881,00
		Mai puțin dezvoltate	2.122.580.672,00						Mai puțin dezvoltate	6.705.117.401,00		
5. O Europă mai aproape de cetățeni	1.157.099.145,00	Mai dezvoltate	37.221.327,00								37.753.591,00	1.194.852.736,00
		Mai puțin dezvoltate	1.119.877.818,00									
8. Obiectiv specific al FTJ					2.054.126.911,00	899.448.131,00	1.154.678.780,00					2.054.126.911,00
TA36(4). Asistență tehnică în temeiul articolului 36 alineatul (4) din RDC	629.161.300,00	Mai dezvoltate	53.696.811,00	75.000.000,00	85.588.621,00	37.477.005,00	48.111.616,00	293.318.630,00	Mai dezvoltate	34.963.581,00	9.747.054,00	1.092.815.605,00
		Mai puțin dezvoltate	575.464.489,00						Mai puțin dezvoltate	258.355.049,00		
TA37. Asistență tehnică în	0,00	Mai	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	Mai	0,00	0,00	0,00

Obiective de politică, obiectivul specific FTJ sau asistență tehnică	FEDR			FC alocarea la nivel național	FTJ**			FSE+			FEAMPA alocarea la nivel național	Total
	Alocarea la nivel național	Categoria de regiune	Alocare per categorie de regiuni		Alocarea la nivel național	Resurse FTJ în temeiul articolului 3	Resurse FTJ în temeiul articolului 4	Alocarea la nivel național	Categoria de regiune	Alocare per categorie de regiuni		
temeiul articolului 37 din RDC		dezvoltate							dezvoltate			
		Mai puțin dezvoltate	0,00						Mai puțin dezvoltate	0,00		
Total	17.976.037.171,00	Mai dezvoltate	906.315.589,00	3.537.749.394,00	2.139.715.532,00	936.925.136,00	1.202.790.396,00	7.332.965.756,00	Mai dezvoltate	369.493.306,00	162.450.905,00	31.148.918.758,00
		Mai puțin dezvoltate	17.069.721.582,00						Mai puțin dezvoltate	6.963.472.450,00		
JTF73. Resurse FTJ, în temeiul articolului 7, legate de resurse FTJ în temeiul articolului 3					0,00	0,00						0,00
JTF74. Resurse FTJ, în temeiul articolului 7, legate de resurse FTJ în temeiul articolului 4					0,00		0,00					0,00
Total general	17.976.037.171,00		17.976.037.171,00	3.537.749.394,00	2.139.715.532,00	936.925.136,00	1.202.790.396,00	7.332.965.756,00		7.332.965.756,00	162.450.905,00	31.148.918.758,00

* Cuantumul ar trebui să includă cuantumul de flexibilitate în conformitate cu articolul 18 din RDC care au fost alocate în prealabil. Alocarea efectivă a cuantumurilor de flexibilitate nu va fi confirmată decât cu ocazia evaluării intermediare.

** Cuantumurile aferente FTJ, după sprijinul complementar preconizat din FEDR și FSE+

Alocările dedicate României din fondurile europene aferente Politicii de Coeziune în perioada 2021 – 2027 însumează **aprox. 31 miliarde euro** (prețuri curente).

Aceste fonduri vor sprijini, alături de contribuția națională, **dezvoltarea societății românești** prin investiții în multiple sectoare și domenii de activitate, astfel încât România să devină o țară europeană competitivă și inteligentă, adaptată la schimbările climatice globale, accesibilă și conectată, furnizând servicii publice de calitate pentru cetățenii săi. Contribuția națională reprezintă contribuția din fonduri publice precum bugetul de stat și bugetele locale, destinate cofinanțării cheltuielilor aferente Politicii de Coeziune.

Fondurile sunt orientate către domenii cheie, convergente și complementare cu impact real pentru calitatea vieții și bunăstarea cetățenilor, printre care: cercetare – inovare, digitalizare, mediul de afaceri, apă/apă uzată, calitatea aerului, economie circulară, riscuri, eficiența energetică, energie, biodiversitate, transport, mobilitate, sănătate, educație, ocupare, dezvoltare urbană, turism, patrimoniu, cultură, servicii sociale.

Alocările distribuite pe obiective de politica/fond/tip de regiune includ transferul de aproximativ 4,57% de la regiunile mai puțin dezvoltate către regiunea BI și transferul de 11% de la FSE+ către FEDR, conform justificărilor de la secțiunea transfer.

Acestea respectă prevederile regulamentelor incidente referitoare la concentrările tematice și derivă din provocările/ decalajele de dezvoltare/ deficiențele și problemele identificate în Rapoartele de Țară, Recomandările Specifice de Țară, precum și din nevoile de dezvoltare identificate în documentele strategice la nivel național, regional sau local.

În consecință, din alocarea FEDR, 25 % este pentru promovarea unei transformări economice inovatoare și inteligente, 38,77% pentru promovarea investițiilor verzi, 16,47% pentru OP3, în timp ce 13% va sprijini infrastructura socială/educațională/de sănătate în OP4. FC are o distribuție de 31,73% OP2 și 68,27% OP3.

8. Lista programelor planificate în cadrul fondurilor vizate de acordul de parteneriat, cu respectivele alocări financiare preliminare pentru fiecare fond și contribuția națională corespunzătoare pe categorii de regiuni.

Tabelul 9A: Lista programelor planificate cu alocări financiare preliminare¹ cu alocări financiare preliminare*

Referință: articolul 11 alineatul (1) litera (h) și articolul 110 din RDC

Titlul*	Fond	Categoria de regiune	Contribuția Uniunii	Contribuția națională	Total
2021RO05FFPR001 - Incluziune si Demnitate Sociala	FEDR	Mai dezvoltate	34.033.542,00	49.550.314,00	83.583.856,00
2021RO05FFPR001 - Incluziune si Demnitate Sociala	FEDR	Mai puțin dezvoltate	336.570.932,00	68.820.280,00	405.391.212,00
2021RO05FFPR001 - Incluziune si Demnitate Sociala	FSE+	Mai dezvoltate	169.408.482,00	202.498.676,00	371.907.158,00
2021RO05FFPR001 - Incluziune si Demnitate Sociala	FSE+	Mai puțin dezvoltate	2.826.033.644,00	464.556.423,00	3.290.590.067,00
2021RO05SFPR001 - Educatie si Ocupare	FSE+	Mai dezvoltate	144.000.300,00	216.000.450,00	360.000.750,00
2021RO05SFPR001 - Educatie si Ocupare	FSE+	Mai puțin dezvoltate	3.340.204.700,00	641.907.305,00	3.982.112.005,00
2021RO16FFPR001 - Dezvoltare Durabila	FEDR	Mai dezvoltate	0,00	0,00	0,00
2021RO16FFPR001 - Dezvoltare Durabila	FEDR	Mai puțin dezvoltate	3.145.199.578,00	555.035.222,00	3.700.234.800,00
2021RO16FFPR001 - Dezvoltare Durabila	FC		898.874.068,00	655.094.451,00	1.553.968.519,00
2021RO16FFPR002 - Transport	FEDR	Mai dezvoltate	0,00	0,00	0,00
2021RO16FFPR002 - Transport	FEDR	Mai puțin dezvoltate	2.011.640.000,00	1.884.247.354,00	3.895.887.354,00
2021RO16FFPR002 - Transport	FC		2.638.875.326,00	3.149.944.444,00	5.788.819.770,00
2021RO16FFPR003 - Sanatate	FEDR	Mai dezvoltate	58.719.156,00	88.078.735,00	146.797.891,00
2021RO16FFPR003 - Sanatate	FEDR	Mai puțin dezvoltate	1.565.489.789,00	1.361.368.025,00	2.926.857.814,00
2021RO16FFPR003 - Sanatate	FSE+	Mai dezvoltate	31.848.943,00	47.773.416,00	79.622.359,00
2021RO16FFPR003 - Sanatate	FSE+	Mai puțin dezvoltate	618.151.057,00	109.085.482,00	727.236.539,00
2021RO16FFTA004 - Asistenta Tehnica	FEDR	Mai dezvoltate	30.296.974,00	45.445.461,00	75.742.435,00
2021RO16FFTA004 - Asistenta Tehnica	FEDR	Mai puțin dezvoltate	223.872.269,00	273.621.662,00	497.493.931,00
2021RO16FFTA004 - Asistenta Tehnica	FSE+	Mai dezvoltate	24.235.581,00	36.353.373,00	60.588.954,00
2021RO16FFTA004 - Asistenta Tehnica	FSE+	Mai puțin dezvoltate	179.083.049,00	146.522.495,00	325.605.544,00

Titlul*	Fond	Categoria de regiune	Contribuția Uniunii	Contribuția națională	Total
2021RO16JTFR001 - Tranzitie Justa	Resurse FTJ în temeiul articolului 3		936.925.136,00	171.218.476,00	1.108.143.612,00
2021RO16JTFR001 - Tranzitie Justa	Resurse FTJ în temeiul articolului 4		1.202.790.396,00	219.804.049,00	1.422.594.445,00
2021RO16RFPR001 - Crestere Inteligenta, Digitalizare si Instrumente Financiare	FEDR	Mai dezvoltate	196.680.000,00	295.020.000,00	491.700.000,00
2021RO16RFPR001 - Crestere Inteligenta, Digitalizare si Instrumente Financiare	FEDR	Mai puțin dezvoltate	1.453.320.000,00	256.468.237,00	1.709.788.237,00
2021RO16RFPR002 - Nord Est	FEDR	Mai dezvoltate	0,00	0,00	0,00
2021RO16RFPR002 - Nord Est	FEDR	Mai puțin dezvoltate	1.457.086.893,00	302.335.295,00	1.759.422.188,00
2021RO16RFPR003 - Sud Est	FEDR	Mai dezvoltate	0,00	0,00	0,00
2021RO16RFPR003 - Sud Est	FEDR	Mai puțin dezvoltate	1.238.760.838,00	250.016.103,00	1.488.776.941,00
2021RO16RFPR004 - Sud Muntenia	FEDR	Mai dezvoltate	0,00	0,00	0,00
2021RO16RFPR004 - Sud Muntenia	FEDR	Mai puțin dezvoltate	1.312.118.844,00	264.677.627,00	1.576.796.471,00
2021RO16RFPR005 - Regiunea Centru	FEDR	Mai dezvoltate	0,00	0,00	0,00
2021RO16RFPR005 - Regiunea Centru	FEDR	Mai puțin dezvoltate	1.152.064.526,00	232.391.813,00	1.384.456.339,00
2021RO16RFPR006 - Sud-Vest Oltenia	FEDR	Mai dezvoltate	0,00	0,00	0,00
2021RO16RFPR006 - Sud-Vest Oltenia	FEDR	Mai puțin dezvoltate	997.844.705,00	211.141.225,00	1.208.985.930,00
2021RO16RFPR007 - Vest	FEDR	Mai dezvoltate	0,00	0,00	0,00
2021RO16RFPR007 - Vest	FEDR	Mai puțin dezvoltate	981.173.747,00	197.920.079,00	1.179.093.826,00
2021RO16RFPR008 - Nord-Vest	FEDR	Mai dezvoltate	0,00	0,00	0,00
2021RO16RFPR008 - Nord-Vest	FEDR	Mai puțin dezvoltate	1.194.579.461,00	242.673.010,00	1.437.252.471,00
2021RO16RFPR009 - Bucuresti-Ilfov	FEDR	Mai dezvoltate	586.585.917,00	879.878.877,00	1.466.464.794,00
2021RO16RFPR009 - Bucuresti-Ilfov	FEDR	Mai puțin dezvoltate	0,00	0,00	0,00
Total	FEDR,FC,FSE+,FTJ		30.986.467.853,00	13.519.448.359,00	44.505.916.212,00
2021RO14MFPR001 - European Maritime, Fisheries and Aquaculture Fund - Programme for Romania	FEAMPA		162.450.905,00	69.621.819,00	232.072.724,00
Total	Toate fondurile		31.148.918.758,00	13.589.070.178,00	44.737.988.936,00

În cazul în care s-a optat pentru asistența tehnică în temeiul articolului 36 alineatul (4) din RDC¹

* Cuantumul ar trebui să includă cuantumul de flexibilitate în conformitate cu articolul 18 din RDC care au fost alocate în prealabil. Alocarea efectivă a cuanturilor de flexibilitate nu va fi confirmată decât cu ocazia evaluării intermediare.

** Programele pot beneficia de sprijin din fonduri în conformitate cu articolul 25 alineatul (1) din RDC [întrucât prioritățile pot beneficia de sprijin din mai multe fonduri, în conformitate cu articolul 22 alineatul (2) din RDC]. În toate cazurile în care există o contribuție din FTJ la un program, alocarea FTJ trebuie să includă transferurile complementare și să fie împărțită astfel încât să prezinte cuantumul în conformitate cu articolele 3 și 4 din Regulamentul FTJ.

8. Lista programelor planificate în cadrul fondurilor vizate de acordul de parteneriat, cu respectivele alocări financiare preliminare pentru fiecare fond și contribuția națională corespunzătoare pe categorii de regiuni.

Tabelul 10: Lista programelor Interreg planificate

Referință: articolul 11 din RDC

CCI	Titlul
2021TC16FFIR001	Urbact IV
2021TC16FFTN004	(Interreg VI-B) Danube
2021TC16IPCB002	(Interreg VI-A) IPA CBC Romania Serbia
2021TC16NXCB010	(Interreg VI-A) NEXT Huskroua
2021TC16NXCB011	(Interreg VI-A) NEXT Romania Moldova
2021TC16NXCB012	(Interreg VI-A) NEXT Romania Ukraine
2021TC16NXTN002	(Interreg VI-B) Interreg NEXT Black Sea Basin
2021TC16RFCB020	(Interreg VI-A) Romania-Bulgaria
2021TC16RFCB042	(Interreg VI-A) Romania-Hungary
2021TC16RFIR001	(Interreg VI-C) Interreg Europe
2021TC16RFIR002	(Interreg VI-C) Interact
2021TC16RFIR004	ESPON 2030 Cooperation Programme

9. Un rezumat al acțiunilor planificate pentru consolidarea capacității administrative de execuție a fondurilor vizate de acordul de parteneriat.

Referință: articolul 11 alineatul (1) litera (i) din RDC

Fundamentarea acțiunilor de consolidare a capacității administrative are la bază o analiză amplă, realizată pornind de la *Recomandările specifice de țară* privind acțiunile concrete pe care trebuie să le întreprindă România pentru îmbunătățirea eficacității și calității administrației publice, precum și ținând cont de factorii pentru aplicarea eficace a politicii de coeziune identificați în Anexa D a *Raportului de țară 2019 pentru RO*. De asemenea au fost utilizate documente analitice relevante: Evaluarea POAT 2014-2020, Recomandările Autorității de Audit emise în urma misiunilor de audit derulate în perioada 2018-2021 la nivelul Autorităților de Management, Evaluarea efectuată pe ITI Delta Dunării de Banca Mondială.

De asemenea, au fost utilizate rezultatele procesului exhaustiv de consultare publică pentru construirea programelor sectoriale și a programelor regionale.

În vederea maximizării impactului finanțării și atingerii obiectivelor și indicatorilor asumați în cadrul programelor 2021-2027, analiza a fost corelată cu nevoile specifice de consolidare a capacității administrative în relație cu tipul de intervenții, de beneficiari strategici sau de parteneri instituționali, precum și cu lecțiile învățate identificate în cadrul noilor programe.

Roadmap-ul național pentru întărirea capacității administrative 2021-2027 și 8 Roadmap-uri regionale pentru întărirea capacității administrative 2021-2027 reflectă în mod unitar, atât la nivelul structurii, cât și al metodei de abordare, cerințele Comisiei Europene, precum și contextul național, sectorial sau regional specific.

Roadmap-ul național reprezintă un document strategic cu acțiuni/măsurile, ce are ca obiectiv general **îmbunătățirea proceselor administrative în vederea facilitării implementării PO**, precum și pentru încurajarea utilizării lecțiilor învățate, contribuind la **reducerea poverii administrative a beneficiarilor și la promovarea simplificării legislative și procedurale**.

Au fost dezvoltate măsuri de întărire a capacității administrative pe termen scurt, mediu și lung, care să răspundă nevoilor de sprijin pe trei paliere: la nivelul specific al sectoarelor finanțate prin Politica de Coeziune, din perspectiva îmbunătățirii sistemului de management și control al fondurilor UE, precum și pentru consolidarea capacității administrative a structurilor implicate în guvernarea instrumentelor de dezvoltare teritorială integrată.

Măsurile sectoriale prevăzute în Roadmap-ul național și în Roadmap-urile regionale adresează, în mod complementar, **nevoile beneficiarilor și ale instituțiilor** implicate în gestionarea domeniilor strategice finanțate în cadrul celor obiectivelor politicii de coeziune, astfel încât să se asigure un cadru mai performant de pregătire și implementare a investițiilor și de îndeplinire a indicatorilor și țintelor asumate prin programe.

Atât la nivel național, cât și la nivel regional, o importanță majoră este acordată măsurilor de consolidare a sistemului de management și control al fondurilor europene, având în vedere atât lecțiile învățate, cât și noile responsabilități și structuri instituționale stabilite pentru perioada 2021-2027. Astfel, se vor promova acțiuni orizontale și acțiuni specifice, la nivelul fiecărui PO, privind **pregătirea și evaluarea proiectelor, ajutor de stat, instrumente financiare, evaluare și indicatori, achiziții publice, sistem informatic, prevenirea și gestionarea neregulilor, anti-fraudă și prevenirea conflictului de interese** etc. Se va acorda atenție măsurilor de îmbunătățire a practicilor de prevenire și depistare a conflictului de interese pentru a pune în aplicare legislația europeană și națională în domeniu. Autoritățile de management vor continua respectarea tuturor obligațiilor de raportare a neregulilor și fraudelor prin IMS, stabilite prin regulamentele europene și vor aplica noile dispoziții legate de sesizarea EPPO pe domeniile de competență ale acestuia. De asemenea, va avea loc întărirea eficacității verificărilor de management, prin utilizarea analizei de risc și continuarea utilizării tuturor bazelor de date aflate la dispoziție. Totodată, vor fi promovate măsuri de consolidare a capacității partenerilor și a Comitetelor de Monitorizare și Coordonare a fondurilor.

Aceste măsuri sunt integrate într-un cadru strategic coerent, urmărind consolidarea în mod unitar a sistemului de management și control 2021-2027 la nivel național și regional. Pentru a se asigura impactul așteptat, *Roadmap-urile* includ **ținte și termene de realizare, precum și resursele prevăzute pentru realizarea fiecărei măsuri propuse**. Resursele indicate includ prioritățile de asistență tehnică din cadrul fiecărui PO, precum și POAT 2021-2027, dar și alte instrumente (peer to peer, schimb experiență etc.)

La nivelul MIPE se va asigura **monitorizarea implementării Roadmap-urilor** pentru întărirea capacității administrative 2021-2027, cu participarea activă a tuturor stake-holderilor implicați, astfel încât măsurile asumate să contribuie efectiv la susținerea procesului de implementare a fondurilor și la îndeplinirea obiectivelor Politicii de Coeziune. Roadmap-ul la nivel național va fi putea actualizat astfel încât să reflecte evoluțiile înregistrate în implementarea PO, putând fi acordat sprijin și pentru alte domenii orizontale cu impact asupra implementării fondurilor care se vor identifica pe parcursul perioadei de programare 2021-2027.

În scopul promovării transparenței, va fi avută în vedere utilizarea ținută a pactelor de integritate, în cadrul unor proiecte importante, cu luarea în calcul a lecțiilor învățate din aplicarea în România a programului pilot al Comisiei Europene și a prevederilor legislației.

România va asigura cerințele privind **politica de e-coeziune** prin sistemul informatic SMIS2021/MySMIS2021 pentru perioada 2021-2027, care folosește ca baza actualul sistem informatic SMIS2014+/MySMIS2014, ce asigură schimbul electronic de informații între beneficiar și autoritățile din sistemul de management și control (Autoritate de Management, Organism Intermediar, Autoritate de Audit, Autoritate de Certificare și Plată etc.). Acest sistem îndeplinește toate cerințele stabilite în Anexa XIV din REG 1060/2021 cu privire la schimbul electronic de date între autoritățile responsabile de programe și beneficiar.

10. O abordare integrată de gestionare a problemelor demografice și/sau a nevoilor specifice ale regiunilor și zonelor (dacă este cazul)

Referință: articolul 11 alineatul (1) litera (j) din RDC și articolul 10 din Regulamentul FEDR și Fondul de coeziune

România trebuie să facă față unor provocări din ce în ce mai accentuate în ceea ce privește dimensiunea, structura și nivelul de performanță al capitalului său uman. Astfel, România este a doua cea mai afectată țară din Uniunea Europeană (după Croația) de migrația propriei forțe de muncă, la aceasta adăugându-se și o evoluție demografică negativă, iar în ceea ce privește nivelul veniturilor forței sale de muncă, România se află pe poziția a doua în topul forței de muncă cel mai slab remunerate din Europa.

România, ca și întreaga Europa, este expusă aceluiași tipuri de provocări demografice: reducerea populației concomitent cu fenomenul de îmbătrânire, scăderea sporului natural, emigrație, etc. Populația României este într-o descreștere continuă, fiind la 1 ian. 2019 de 22,17 mil., în scădere față de 2018 cu 43 mii pers. Rata fertilității era de 1,7 copii/femeie în 2017, peste media europeană de 1,59, dar sub nivelul critic de 2,1, care este necesar pentru reproducerea simplă a populației. Îmbătrânirea populației este determinată de scăderea natalității și creșterea emigrației. Astfel, la 1 ian.2019 ponderea populației de 0-4 ani era de 15,6% în timp ce cea peste 65 ani era de 18,5%. În perioada 2005-2018, sporul natural a fost în scădere, fiind de -73,3 mii pers, în anul 2018. Speranța de viață la naștere a crescut ușor, în 2018, fiind de 75,88 ani cu 4,12 ani mai mult față de 2005.

Migrația afectează în special piața muncii și are implicații asupra sistemelor de servicii sociale, sănătate și educație și produce schimbări ale fenomenelor demografice: fertilitate, structura pe vârste și sexe a populației, modificări ale componenței familiei. Un alt efect nefavorabil a fost depopularea unor localități, așa numite „bazine de emigrație”. Pentru ranversarea trendului de scădere a populației atât prin efectul emigrării cât și cel al descreșterii naturale a populației, România utilizează un set variat de politici publice, pe două axe strategice, prima vizând creșterea ratei natalității printr-un complex de măsuri cum ar fi: acordarea de stimulente pentru familiile cu mai mulți copii, oferirea de facilități de creștere a copiilor și oferirea de servicii publice de un nivel cât mai ridicat și concentrate către grupurile vulnerabile. O a doua direcție este utilizarea forței de muncă străine, dar în contingente reduse insuficiente pentru a compensa plecarea propriilor lucrători.

O altă direcție strategică este îmbunătățirea condițiilor de muncă și viață ale cetățenilor români și de includere a grupurilor vulnerabile în piața forței de muncă. Astfel de măsuri abordate prin programele naționale vizează: creșterea veniturilor forței de muncă, generând locuri de muncă de o mai bună calitate, măsurile speciale pentru integrarea tinerilor, a femeilor și persoanelor de vârstă a treia în piața forței de muncă, de oferire de servicii publice de creștere a copiilor, de educație, calificare/recalificare, ocupare și sănătate pentru grupurile cu venituri reduse pentru a asigura și inserția acestora pe piața muncii.

Măsurile economice care să ducă la creșterea numărului și/măi ales a calității locurilor de muncă sunt cel mai eficace și eficient abordate la nivel regional, prin POR-uri. Acestea identifică nevoile specifice, caracterizate de disparități regionale. La nivelul anumitor teritorii cu caracteristici specifice, care fac parte din una sau mai multor regiuni de dezvoltare, este nevoie de abordarea holistică a problemelor, pe baza unor strategii teritoriale integrate, care calibrează intervențiile finanțate din fondurile Politicii de Coeziune în funcție de parametri specifici regionali privind: sporul natural, migrația, nivelul veniturilor, situația și ponderea grupurilor vulnerabile, tineri NEETs, persoane în risc de sărăcie, participarea femeilor la piața forței de muncă, a ponderii persoanelor în vârstă și a calității serviciilor publice regionale.

După cum se precizează în „Atlasul zonelor urbane marginalizate din România” și „Atlasul zonelor rurale marginalizate și al dezvoltării umane locale din România” elaborate de Banca Mondială, atât zonele rurale, cât și orașele din România se confruntă cu zone de sărăcie severă, zone de segregare rezidențială. Conform Strategiei Naționale a Locuirii 2022-2050, degradarea locuințelor în zonele marginalizate și așezările informale, accentuată de capitalul uman scăzut și de marginalizare, au transformat unele cartiere în zone segregate cu condiții insalubre de locuire.

Acest fenomen spațial accentuează cercul sărăciei, împiedicând aceste comunități să acceseze servicii de

educație, sănătate și ocupare a forței de muncă. Zonele marginalizate necesită renovări, construirea de noi utilități și acces la infrastructură, amenajări peisagistice, acces la servicii publice de sănătate și educație. În contextul unei planificări urbane și teritoriale deficitare, fenomenul informalității are o dinamică necontrolată și afectează comunitățile sărace situate la periferia orașelor sau în zone mai greu accesibile. În România există aproximativ 72.000 de locuitori care trăiesc în aproximativ 393 de așezări informale, la periferia satelor și orașelor (rezultate din aprilie 2022 - Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației în 2021).

Analiza evoluției zonelor monoindustriale din România evidențiază disparități semnificative de dezvoltare raportat la restul țării, în ceea ce privește infrastructura, șomajul, capitalul uman, oportunitățile economice și serviciile. În plus, perspectiva închiderii minelor care sunt încă operaționale și nevoia de reconfigurare energetică a zonei pentru utilizarea altor surse de energie în locul cărbunelui aduce provocări suplimentare. Aceste zone, influențate negativ de evoluția populației și a dezvoltării economice, necesită reconfigurare pe mai multe niveluri.

Există teritorii, precum zonele muntoase și rurale, care înregistrează o scădere a populației, mai mare decât media națională, cu o densitate scăzută a populației și o creștere naturală negativă.

Învățământul, transportul, alimentarea cu apă și infrastructurile de canalizare și energie sunt subdezvoltate în comparație cu media națională. Nivelul de dezvoltare economică, precum și atractivitatea forței de muncă sunt foarte scăzute, mai ales că populația din zonele vizate scade semnificativ. Infrastructura turistică este subdezvoltată, iar potențialul natural este subexploatat.

Aceste regiuni se confruntă cu provocări importante, cum ar fi tendințele demografice, caracterizate în principal prin efectele combinate ale îmbătrânirii, densitatea scăzută a populației în munți și noile modele de migrație, gradul ridicat de vulnerabilitate la schimbările climatice și efectele previzibile ale acestora asupra mediului.

Extinderea limitelor spațiului construit al localităților, extinderea urbană asupra zonelor rurale înconjurătoare conduc la fenomenul de expansiune urbană necontrolată. Transformările socio-economice din ultimele două decenii au influențat construcțiile rezidențiale sau industriale în zonele din jurul marilor orașe.

Sub presiunea mobilității rezidențiale a cetățenilor în noile zone de expansiune urbană, teritoriile afectate de acest fenomen suferă o reconfigurare permanentă.

Expansiunea urbană necontrolată este rezultatul căutării de alternative la locuințele urbane. În lipsa coordonării publice (infrastructură de transport, infrastructură tehnică, urbanism), acest fenomen duce la o transformare negativă a zonele rurale.

Vor fi utilizate instrumente de dezvoltare teritorială integrată precum ITI, CLLD și alte instrumente în baza Strategiilor de Dezvoltare Teritorială/Locală sau Urbană Integrată, fiind finanțate din diverse priorități ale programelor regionale.

11. Un rezumat al evaluării îndeplinirii condițiilor favorizante relevante menționate la articolul 15 și în anexele III și IV (opțional)

Referință: articolul 11 din RDC

Tabelul 11: Condiții favorizante

Condiție favorizantă	Fond	Obiectiv specific selectat	Rezumatul evaluării
----------------------	------	----------------------------	---------------------

12. Ținta preliminară privind contribuția în domeniul climei

Referință: articolul 6 alineatul (2) și articolul 11 alineatul (1) litera (d) din RDC.

Fond	Obiectivul preliminar privind contribuția în domeniul climei ¹
FEDR	5.442.180.562,00
FC	1.308.977.276,00

¹În conformitate cu informațiile incluse sau care urmează a fi incluse în programe ca rezultat al tipurilor de intervenții și al defalcării financiare orientative în temeiul articolului 22 alineatul (3) litera (d) punctul (viii) din RDC.

DOCUMENTE

Titlul documentului	Tipul documentului	Data documentului	Referință locală	Referința Comisiei	Fișiere	Data trimiterii	Trimis de către
Partnership Agreement snapshot 2021RO16FFPA001 1.1	Instantaneu de stare a datelor înainte de trimitere	29.06.2022		Ares(2022)4756439	Partnership_Agreement_snapshot_2021RO16FFPA001_1.1_ro.pdf Partnership_Agreement_snapshot_2021RO16FFPA001_1.1_en.pdf	29.06.2022	PREOTEASA, Teodora